

ДРУЖТВО ЗА РУСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРУ

Биолог, ботаник.

ТВОРЧОСИ

НОВИ САД, 1979

Гласник

ТВОРЧОСЦ

ГЛАСНИК ДРУЖТВА ЗА РУСКИ ЯЗИК И ЛИТЕРАТУРУ

Редакция:

ДЮРА ВАРґА
ЛЮБОМИР МЕДЄШИ
ЮЛИЯН РАМАЧ
СЛАВКО САБО
ЮЛИЯН ТАМАШ

Главни и одвичательни редактор

ДЮРА ВАРґА

Лектор

ЕВГЕНИЙ ЧАКАН

На основи думаня Покрайського секретаря-
ята за образование, науку и культуру число
413-448/75 од 7. януара 1976. року, ошле-
бодzene од основной порції на обток роби.

Гласнік виходзи раз у року

Редакция: Нови Сад, Сримска 7

Рукописи ше не врацаю

Члени

Дружтва за руски язык и литературу доста-
ваю гласнік у рочно виплаценой членарнини

Друкуе „МИНЕРВА“ — Суботица

ПИТАНЯ ЯЗИКА

З МОРФОЛОГІЇ РУСКОГО ЯЗИКА

0. Дієслово у сучасним руским языку характеризую даскелі окреми риси, котри заслужую спеціалне виучоване. Випитоване специфичности дієсловних категорійох може дац одредзени резултати за одредзоване основи походzenia языка югославянских Руснацох. Прето не случайно тоти даскельо работи з граматики руского языка, котри писали лингвисти югославянских Руснацох и котри видруковани у рускей периодики, пошвещени праве тей дієсловней категорії. Проф. Микола Кочиш написал статі у котрих, окрем обцих питаньох о дієсловах¹, преучуе и творене дієсловах и класификуе руски дієслова². Гавриіл Надь, котри написал даскельо невелики статі о перфекту у сучасним руским языку, ище ше баржей приближел ту предмету випитованя у „Надпомнуцох“³.

У тих наших „Надпомнуцох“ поставя ше слідуюци цель:

- а) одредзиц специфични риси котри характеризую творене и хасноване нормох прешлого часу;
- б) на конкретним материялу випитац особености реализації тих формох;
- в) одредзиц улогу языковой околини на формованс системи прешлого часу у руским языку.

0.1. Скорей як цо непосредно приступиме ту описованю формох прешлого часу, укажемe на слідуюци обставини котри маю вельке значене у пояснюваню питання походzenia формох перфекта у языку югославянских Руснацох. Руски язык, як регіонални литературни язык настал на диялектней основи: 1. по єдних твердзеньох — на основи єдней з бешедох восточнословацкогo диялекта; 2. по других — на основи бешедох заходноукраїнского

¹ Дієсловна система руского языка. Дієслова як окремна категория словох. — „Шветлосц“, Руски Керестур, 1967, ч. 3, с. 210—216.

² Прилог класификації дієсловах. — „Шветлосц“, 1967, ч. 4, стр. 299—302; Творене дієсловах у нашей бешеди (I). — „Шветлосц“, 1967, ч. 1, стр. 55; Творене дієсловах з префиксами. — „Шветлосц“, 1967, ч. 2, стр. 124—130.

³ Питане роду у фурмох перфекта у бачваньскокримскей рускей литературней бешеди. — „Шветлосц“, 1967, ч. 1; Питане хаснованя фурмох презента за трецу особу єдинни и множини допомогного дієслова „сом“ у бачваньскокримским литературним языку. — „Шветлосц“, Нови Сад, 1968, ч. 3, стр. 219—226.

діалекта; 3. по третіх — на мішаним восточнословацько-заходноукраїнським діалекту⁴. На прикладах формох прешлого часу сучасного руского языка барз добре ше видзелюю риси котри результат впливу словацького и українського языка. Прето у тей роботі будзе дата велька увага особеносцом твореня и хаснованя формох прешлого часу праве з точки патреня впливу тих двох языкох.

1. За категорию часу сучасного руского языка характеристична една форма прешлого часу — ю традиційно волаю перфект (у руских граматикох — „прешли час”). Давнопрешли час (плюсквамперфект) у сучасним руским языку не иснує; мож бешедовац лем о остатках тей часовой форми. Случаї плюсквамперфекта стретаме барз рідко.

Значене прешлого часу (перфекта) у сучасним руским языку ше реализує у двох формох — простей и зложеной. У сущносці, тоті два форми рівноправни и твора специфічносц системи прешлого часу у языку югославянских Руснацох. Розпатриме их окреме.

1.1. Проста форма прешлого часу. Її парадигма така:

1. я бешедовал, -а	ми бешедовали
2. ти бешедовал, -а	ви бешедовали
3. вон бешедовал	вои бешедовали
вона бешедовала	
воно бешедовало	

Ниа даскельо приклади зоз текстох⁵:

Мне ніхто не нагнал. Я сам воишол. Але то не таке вельке як цо себе ти понадумовал (66).

Живот ми прешол, а я не жила (68).

Ти од доброго параста постал добри тарговец (110).

Уж по другираз це волам, а ти лем занул та руцаш тото благо! (126)

Тоту форму характеризує прикмета пре котру мушине припознац же термин „проста форма” условни. Роби ше о тим же присуство особних заменовнікох (окреме за 1. и 2. особу єднини и множини) обовязкове и без ніх практично не можлїве хасноване лем самей дієсловней форми (дієприкметніка активного на -л) за виражоване 1. и 2. ос. єдн. и множ. Не шме ше повесц: „бешедовал, видзел, приповедал”, кед ше ма у оглядзе 1, 2. або 3. особа. За исноване простей форми прешлого часу обовязкова присутносц особних заменовнікох.

Але, при иснованю єднородних дієсловних формох мож випуциц особни заменовніки (але не вше). Наприклад:

Не прешол сом ище анї даскельо крочаї и я ше преїт дзеки застановел и попатрал за ню (161).

Я убегнул до шопи и кукнул за якиш гордов зоз вапном (70).

⁴ Работы по „словацькой”, „українськой” и „смешанной” теориям происхождения русинского языка см. в наших „Материалах к библиографии русин Югославии”, помещенных в настоящем сборнике.

⁵ Шцици приклади вжати зоз зборніка: Одгук з ровніни. Зборнік приповедкох. 1941—1961. Руски Керестур, „Руске слово”, 1961, 181 стр.

У повязаним тексту:

Я тар у твоего оца дас по пейц роки конопу. Єдного дня була спрагота божа, аж дихац не могол (69).

Ви вайнаги, а не я! Ви прекартали фурик и бунду! Гей, прекартали, прекартали!... (70).

1.2. Зложена форма прешлого часу ше твори з помоцу дієприкметніка активного на -л⁶ и переменливих формох допоможного дієслова „буц” котри служба и за розликоване дієсловних формох по особох.

Приклад зложеной форми перфекта:

1. бешедовал, -а сом	бешедовали зме
2. бешедовал, -а ши	бешедовали сце
3. бешедовал, -а, -о	бешедовали

Даскельо приклади зложеной форми перфекта зоз текстох:

Ша и я бул у войни кед зме окупирали Босну... (12).

Пошол ши дому. Дзеци опатриц (38).

Але цо сом знал? Прил сом тоті пенежки и з нїма до карчми... Од теди сом не ходзел трец до нїго, але сом ше истей ешенї поєднал за биреша... (71).

... А да сце голем знали розказовац, але сце шицко сцели так як ви од свойого оца научели... (115).

Мала ши ше, Като, зачудовац, же роботни дзень, а я це волам на польо... Пристала ши, бо ши була застарана при мнє. Думала ши чи ше ми дацо у глави не поремецело, не правда? (118)

За зложєну форму перфекта характеристичне тото же ше за 3. ос. єдн. и мн. не хаснує допоможне дієслово, гоч воно практично иснує (за єднину - є, за множину - су). Форми „є” и „су” ше хасную лем у зложеним менским предикату кед субект непознати⁷: Видзиш яке є силне (дзецко)! (12)

Допоможне дієслово 1. и 2. ос. єдн. и мн. зложеной форми перфекта мож випуциц кед ше у виречєню або у логично повязаним тексту меновани форми явяю як єднородни форми.

У виречєню: Сама сом варела, сама намиряла, сама райбала, но... а єй нїгда по дзеки не було (117).

Недосц вам же сце ми одняли штири голъти и поделили гевтим двом, але сцеце да вас ище и на рукох ношим? (96)

У повязаним тексту: Ошмишковац сом ше частейше. Штивал, надавал ше и несцерпезливо чекал (168).

Пошедали зме. Бешедовали, имєли и уживали слушаюци гудацох (169).

1.3. Зробиме даскелї общи заключєня. Обидва форми (и просту и зложєну), характеризує слїдующе:

а) родовє диференцованє у єднини (женски и хлопски род за 1. и 2. ос.; женски, хлопски и стрєднї род за 3. ос.) и єй одсутносц у множини;

⁶ Не вше ше дієприкметник активни у руским языку закончує на -л (о тим далєй будзе слово).

⁷ О тим опатриц специялну статью проф. Г. Надя „Питанє хаснованя фурмох презента за трецу особу єднини и множини помоцного дієслова „сом” у бачваньскосрїмским руским литературним языку”. — „Шветлосц”, 1968. ч. 3, стр. 219—226.

б) однакості формоз за 3. ос. едн. и мн. котра спричинена, насамперед, з неіснованьом у тих особоз зложених формоз перфекта допоможного дієслова (є и су);

в) синтеза тих двоз формоз прешлого часу неможлива. Не шме ше повесц: я сом кричал, ви сце одповедли. Існованє особних заменовнікох (котри творя просту форму прешлого часу) онеможлівлює існованє пременлівих формоз допоможного дієслова, и процивно.

2. Проста и зложена форма перфекта практично ровноправни у язичу, а прето же их хаснованє не ограніченє з даякими умовами, вони часто замєноу єдна другу итд. До того нас прешвєча и тексти сучасней уметніцкей літератури. З тим цільом преаналізовані зборнік „Одгук з ровніи” (181 бок) дзе ше находза приповедки рижних автороз котри пишу на руским язичу. Ідентичность простей и зложеной форми перфекта потвєрджєна з вєльочислєними прикладами. Так замеркованє же ше у 20 случайох у єдним вирєчємко хаснує істочасно обидва форми. Приклади:

Я, товарише, *окончєл* свой задаток як *сом* найлєпше *знал* и *могол* (11). Глєдал вас и питал ше дзе сце, а *я гуторєла* же сце *пошли* на конференцию (59).

Я му поздравкал, а вон ми лєдво през зуби прецадєл „Добре здравє” и просто *сом видєл* як му було чєжко повєсц и тоти пар слова (61).

Я стал при хлівних дзєвєрох за широким слупом и шцїкко *сом чул* и *видєл* (69).

Знала я же раз придєє до того, лєм *сом шє не надавала* же то будєє так фришко (79).

У тим зборніку прєнайджєні вєчєй як 25 случай дзе ше проста и зложена форма перфекта хаснує вєдно у повязаним текстє. Наприклад:

Ти пошол . . . а я за тобу. За тобу сом шила як мачка. Кєд *понаглял ти, понагляла* и *я . . . Чула сом* кєд цє препущєл стражар (17).

Воно, правда, могла и експлєдирац, алє *сом* ю недобрє *темтирал*. Воно, правда, *я ю и положєл . . .* (31).

Цо *ши принєс* до того обисца? Ніч! Тото цо *ти ми принєс*, принєс би ми и найхудобнейши чловєк. Цо *ши єй зоз сєбє* и шмати *не знял*? (99)

Я постал крадош. Од своєй мацєри *сом краднуц* почал. *Я думал* же берєм од гєвтих двоз (братох), а на мацєр *сом анї не подумал* (90).

Ви, *ви мнє вигнали . . .* Жєну ми мєржищє, мнє мєржищє, дзєцко *сцє не пришли опатриц . . .* А да *сцє голєм знали розказовац*, алє сце шцїкко *сцєли* так як *ви* од своєго оца *научєли* (115).

3.1. Зазначєні случай ровноправниго хаснованя обидвох формоз толкує ше зоз впливом двоз язичох — словацкого и україноского. Не чєжко обачиц же проста форма у типологіїним одношенє блізка з прешлим часом у україноским язичу и у його диялектох (поровнац: вони бїгали, ти читав итд.). Зложена форма перфекта резултат впливу словацкого язича. И у словацким літературним язичу и у його восточних диялектох перфект ше твори зоз помоцу дієприкметніка активного на -л и допоможного дієслова *бул* (у восточнословацким диялектє — *біс*). Наприклад, у восточнословацким диялектє: *rozumel som, vidzel som* (поровнац з руским: розумєл сом, видєл сом). Подобні зложєні форми перфекта мож стрєтнуц у вєкшини бєшєдох восточнословацкого диялекта. Так у бєшєди валала Сєдлицє (югозаходна часц прєшов-

ского краю), котра ма, надзвичайно подобну систему з руску пременку мєновнікох, мож обачиц аналогіїни форми зложєного перфекта. Поволаєє ше на даскєлі приклади з роботи И. Котулича котра спеціально пошвєченє особєноспом пременки мєновнікох у тєй подфайти пременки восточнословацкого диялекта⁸: *vidzel som tvojich sinoch* (184), *bulu som pani Vargoskovu* (189), *nakol som griba* (182).

Як пишє проф. Й. Штолц⁹, цо баржєй на восток, цо блїжєй гу заходноукраїноским бєшєдох, вшє частєйше ше зложєна форма прешлого часу замєноє зоз просту форму з особним заменовніком: *robil som* → *ja robil, vidzel som* → *ja vidzel* итд.

Бєз огляду на тото же ше у текстє проста и зложена форма можє и не розликовац, їх фреквенция у практичней рєалізації значєня прешлого часу не іста. Аналіза спомнутого зборніка указала же ше зложєні форми хаснує вєльочастєйше од простих¹⁰. Числєвє одношенє простєй и зложєной форми у текстєх таке: 1 : 4,6 (458 зложєні и 98 простє). Резултат аналізи указує же словацки єлємент у системі формоз перфекта частєйши як україноски.

3.2.1. Тото заклєченє подкріпєє и аналіза дієприкметнікох активних у составє прешлого часу руского язича. Як познатє, у творєнє обидвох формоз перфекта (и зложєной и простєй) участвєє дієприкметнік активни зоз суфиксом -л, котри існує и у формоз жєнского и стрєднього роду. Окрємє ше трєба застановиц на аналізи формоз хлопского роду дзе не вшє існує суфикс -л. Кєд ше корєнь дієслова закончєє на консонант, вєд ше мєдзи корєньом слова и суфиксом зявієє вокал -о- котри щєзує у жєнским и стрєднім роду. Тота рєса характеристична и за перфект словацкого літературного язича (поровнац ср.: *nies-o-l, pad-o-l* жр.: *niesla, padla* отд)¹¹, а и за восточнословацки диялекти: *nes-o-l, spad-o-l*¹². Заш лєм, як твєрдза вєчєй науковци, у тих районох Шаріша, а так істо и Земплина (Восточна Словацка), котри ше граніча зоз заходноукраїноским бєшєдами, дієприкметніки траца у хлопским роду суфикс -л и доставаю форму: *nesol* → *nes (nis)*, *rekol* → *pek* etc¹³.

3.2.2. У руским язичу основну масу дієприкметнікох активних на консонант у перфектє характеризує єлємент -о-л. Заш лєм, єст и єдна мєнша часц котру мож хасновац и бєз суфикса -л (окрємє кєд ше рєбє о дієсловах чий ше корєнь закончєє на -с). Тота варіантнось не одрєдзєна з даякими факторами, вона резултат впливу україноского и словацкого язича и то баржєй того другого. Наприклад:

повєд — повєдол

облєк — облєкол

нєс — нєсол

⁸ J. Kotulič. Z mennej deklinácie sedlického nárečia. In: Jazykovedné štúdie. II Dialektológia. Red. Prof. Dr. J. Štolc. Bratislava, SAV, 1957, str. 178—192.

⁹ E. Paulíny, J. Ružička, J. Štolc. Slovenská gramatika. Piate vyd. Bratislava, SPN, 1968, str. 475.

¹⁰ При аналізи участвовали лєм форми 1. и 2. ос. едн. и мн.; форми 3. ос. едн. и мн. ше у обидвох формоз практично не розликую мєдзи собу.

¹¹ E. Paulíny, J. Ružička, J. Štolc. Slovenská gramatika . . . , s. 279.

¹² Тиж там, стр. 474.

¹³ Dr. V. Vážný. Nářečí slovenská. In: Československá vlastivěda. Jazyk. Díl III. Praha, Sfinx, 1934, str. 302; E. Paulíny, J. Ružička, J. Štolc. Slovenská gramatika . . . , str. 474.

У виреченю: Добре же ши не поведол же за риби! (63)
Любим, — *одповед* Силви. — Любим так зачесану главу... (29).
Ані тельо не достанеш з ніх! — *поднес* Владови под нос праву гарсц зложену на шипак (78).

... Осиф *ше пренесол* до нових думкох о будучим живоце у варошу (145).

Мишане дієприкметніцких формох українского и словацкого типу мож и ту видзиц: *Не пренесол* сом... А оцц? Не бул ище дома. Озда не думаш же вон дацо *принес*? (132)

Суфикс -л не ма лем една мала група дієприкметнікох з основу на -р: умар, роздар, розпрестар, упар, завар, тар(натар) и под. У виреченю:

Умар як инвалид (31).

... жимни витор залупнул и *завар* зоз трещаньом (дзвери) (98).

Я тар у твоего оца дас по пейц роки конопу (69).

У количественним одношеню характеристичне преовладоване дієсловох котри виступаю у составе прешлого часу з суфиксом -о-л: сцекол (форма „сцек” не иснує), кладол, злекол, цекол, гризол и под.

У хлопским роду преовладую дієприкметніки словацкого типу, а то окреме видно на прикладзе з модальним дієсловом „мочи”. У преанализованим зборніку пренайдзени лем 6 форми „мог”, док количество формох „могол” було 44. Ниа даскельо приклади:

Жаль му було же мушел циганіц своєй мацери, але не *могол* ані правду повесц... (22).

Хто би тамал преходзел, *могол* видзиц вельку... хижу зоз трома облаками на драгу... (63).

Михал не *мог* заспац (18).

Хлапец *мог* мац коло пейц-шейсц роки (27).

4. Анализа вельочислених прикладах допущує нам зробиц дзепосдни заключеня котри ше дотикаю прешлого часу у сучасним руским язiku:

а) Исноване двох формох перфекта (простей и зложеной) ше муши признац за специфичну рису дієсловней категорії язика югославянских Руснацох.

б) Зявйоване тих двох формох условене зоз впливом двох язкох — словацкого и українского, и то з очиглядним преовладованьом першого.

в) Ровноправне хасноване простей и зложеной форми перфекта, их медзисобне замєноване у виреченю або контексту наводзи на думку же у сучасним руским язiku за вираковане єдногo граматичногo значєня (прешлого часу) обачує ше вельки процент надмирносци. Спрам того, єдна форма надмирна. Чєжко предпоставиц чи ше зяви тенденция за трацєньом даєдней форми перфекта. Ясне лем того же ше зложени форми прешлого часу, котри типологійно блізки з подобними формами у восточнословацких диялектох (и у литературним словацким язiku), и у количественним одношеню вони ше вельо частєйше реалізую. То ше у одредзеной мири толкує з иснованьом аналогійней аналитичней форми перфекта у сербскогорватским язiku, котри впливує на розвиток цалєй граматичней и фонологійней системи язика югославянских Руснацох.

Др Александер Д. Дуличенко

ПРАВИЛНЕ И НЕПРАВИЛНЕ ХАСНОВАЊЕ (И НЕХАСНОВАЊЕ) ПРИМЕНОВЊИКОХ

Як цо гварел Микола М. Кочиш у першей нашей повойнової граматики (1965), применовніки то слова хтори указую одношенє медзи предметами; то неперменливи слова и звичайно стоя пред меновніками и заменовніками — а ми би ту додали: и прикметніками. Ище можеме повесц же у нашим язiku єст вєцєй як трицєц применовніки з розличним, а дзєкєди и подобним значєньом. Прєто ше у пракси случує же ше даєдни применовніки погришно хаснує. Обачєне же погришне хаснованє применовнікох часто приходзи под уплївом сербскогорватского язика, а под истим уплївом уж зме звикли и вихабяц подаєдни применовніки там дзє су у нашим язiku потребни, а у сербскогорватским их нєт.

Попробуєме накратко облапиц нашо применовніки, голєм вєкшину з ніх, и потолковац їх правилне або неправилне хаснованє.

БЕЗ — означує же дачого або дакого нєт (напр.: Вишол вонка *без* уяша. — У варошу *без* пенєжкох нєт ше кадзи рушиц.). Мєсто нього, як заостаток зоз прешлосци, погришно ше хаснує применовнік *прєз*, цо може привєсц и до непорозумєня (напр.: Я нє пойдзєм *прєз* нього. — Нєпристойно исц *прєз* кошулі.).

В (ВО) — то архаїчни применовнік и вше ше менєй хаснує. Значи цо и применовнік *у*, а хасновали го углавним старши поєтовє по углядзє на народну поезию (напр. Нігда ти нє найдзєш *в* ширим швєцє долю. — *В* пєтровским полю...).

Форма *во* ище ридша и затримала ше лєм у старих виразох (во швєто, во стрєду).

Инишак, дакєди ше применовнік *в* злучєл з меновніком и так настал присловнік за час: влєцє, вжимє, вєшенї, внєдзєлю, вноци, воднє... .

ГУ — означує рушанє, унапрямованє (напр.: Чловєк идзє *їу* хижки. — Пришли змє *їу* концю мєшаца. — Трєба *їу* тому додац и маржу.). Погришне кєд ше тот применовнік випущує (напр.: Роботи привєдзєни концю. — Трєба ше обрациц проблемом.), бо вєц одвитуємє на питанє *кому* або *чому*, а нє *їу кому* або *їу чому*. То прєто же у сербскогорватским язiku так, та тото уходзи и до нашого язика, особєно прєйг такволаних „конференцияшских” материялох.

ДО — ма вєцєй значєня. Може указовац напрям рушаня (напр.: Идзєм *до* валаалу. — Нє може ми войсц *до* глави.), напрям роздумованя (напр.: Мнє тєраз нє *до* того. — Мушим дойсц *до* ришєня.), оддалєносц часу (напр.: Жадам сцигнуц *до* поладня. — Так будзє жимно *до* яри. — Останємє у вас *до* соботи. — Врацимє длуство *до* тєраз рока.). Кєд у питаню одредзованє часу, ту ше

Редакция ше нє склада у подполносци з даєдними думанями и предлогами котри виноши у своєй статї товариш М. Скубан указуюци на форми правилного и неправилного хаснованя применовнікох. Наздавамє ше же тот стат'я поруша и других фаховцох на роздумованє и виашньованє о формах правилного и неправилного хаснованя применовнікох. Виниясовани значєня котри предложєни, як и думаня котри ше достаню, буду розпатрєни у дальшєй работи одвитуєцєй Комисії Дружтвa. — Рєд.

часто гриши, бо ше место *до* хаснує применовник *по* (напр.: Семинар будзе тирвац *по* 8. януар. — Сдихнеме *по* конец новембра.). Мушине наглашиц же кед у питаню часова релация, вец ше рахус *од* — *до*, а кед бешеда о физичней (географскей) оддалносци, теди правилно хасновац применовники *од* — *по*.

ДООКОЛА — ясне же тот применовник означус же ше дацо находзи около дачого, але и же ше руша коло дачого (напр.: Кандур ходзел *доокола* мисочки. — Пришли зме ту ягоди и поставали *доокола* ней. — Янко порозкладац шкатули *доокола* себе.). З оглядом же му значене ясне, зоз тим применовником ридко гришине.

З (ЗОЗ, ЗО) — тиж ма вецей значеня. Означус же дацо одкальшик походзи (напр.: Петро пришол з Дюрдьова. — То моя товаришка *зоз* дзециства.), же дацо походзи з одредзеного часу (напр.: Любим романи *зоз* конца прешлого вику. — Вириповедай дацо з нашей прешлосци.), же дацо справене зоз дачого (напр.: Тот ожог *зоз* железа. — Лавка справена з дескох.), же дацо з дачим идзе або стої (напр.: Яни пошол на вапнар *зоз* кумом. — Чекай и ти з нами.), же дацо часц едней целосци (напр.: Нїхто з нас не бул дома. — Не вибрал сом аї еден *зоз* тих моделох.), же дацо окончене зоз дачим (напр.: Вдерел го *зоз* кїїцами. — З едним словом, шницко уж було готове.). У значеню же дацо з дачого справене погришно ше место того применовника хаснує *од* (напр.: Попием сок *од* ягодох. — Ашов справени *од* железа.), а то уплїв сербскогорватского. Под истим уплївом (а так то и у словацким язїку) тот ше применовник и вихабя (напр.: Ишол наглим крочайом. — Вожел ше автобусом.), цо випатра аж и шмишне, з оглядом же то датив множини, а не инструментал еднини.

Зоз тим применовником у вязи треба новец же ше недосц хаснує у писаню форма *зо* (напр.: *зо* мну), а могло би ше ю хасновац вшадзи там дзе сї у живей бешеди ест; поведзме, кед идуце слово почина зоз *с-*, *з-*, *ш-*, *ж-* (напр.: *зо* собу, *зо* железа, *зо* злата, *зо* повїтром). То би було цошка нове у писаню (не и у бешеди), але воно ма свою логику.

ЗА — означус або место дзе ше дацо находзи (напр.: Стоїм *за* шопу. — Вон шедзел *за* столом.), або напрям рушаня (напр.: Идем *за* нїма. — Рушел ше *за* камионом.), або вредносц дачого (напр.: Купел сом квасу *за* два динари. — Очерали зме ю *за* килу гвозди.), або же дацо тирвало одредзени час (напр.: Сцигли зме там *за* годзину. — Заробел сто тисячи *за* два днї.), або цїль (напр.: Робиме *за* народ. — Рихтам ручнїки *за* свадзбу.). Погришно ше го хаснує у означованю часу: 1. место применовника *о* (напр.: место „*За* два тижнї почне нови школски рок” треба „*О* два тижнї почне нови школски рок”); 2. место применовника *зоз* (напр.: место „*Три* годзин прешло *за* дзешец минути” треба „*Три* годзин прешло *зоз* дзешец минутами”).

ЗВОНКА — то присловник хтори означус же ше дацо находзи з вонкашнього боку дачого (напр.: *Звонка* випатра крашне. — На рекли ма *звонка* кишеньку.). То би було у сербскогорватским „споља”. Але ше тото вше частейше, у недостатку лепшого ришєня, погришно хаснує як применовник у значеню сербскогорватского „изван” або „ван” (напр.: Велї селяне *ище* вше *звонка* Союзу комунистох. — То зробене *звонка* плана.). Лепше би було найсц гоч описни способ як хасновац тот погришни (поведзме: Велї селяне *ище* вше *не* у Союзу комунистох, або: Тото цо зробене *не* було у плане.).

ЗОДНУКА — исти случай дзе ше присловник, у значеню же ше дацо находзи нука у дачим (напр.: Землїк бул *зоднука* сплешнети. — Пенски ношел *зоднука* у кишеньки.), у значеню сербскогорватского „изнутра”, хаснує и место применовника у сербскогорватским значеню „унутар” (напр.: Ест и неактивних членох *зоднука* того дружтва. — Треба розробиц тези *зоднука* Социалистичного союзу.), дзе би тиж було лепше найсц гоч и описни способ (а найчастейше тот применовник мож заменїц зоз *у*), як укореньовац испотребни сербизми. Бо кажди вираз, гоч ше го и неправилно хаснує, едного дня постане узвичасни и „правилни” (и то пошлїдок такволаного „конференцияшского” язика).

КОЛО — ма вецей значеня: приблїжносц места (напр.: Тресла ше жем дзешка *коло* Бугойна. — Уж зме прешли *коло* пол драги.), приблїжносц одредзеного часу (напр.: Сцигнеме *коло* поладня. — Шатву треба закончиц *коло* половки октобра.), одношенє ту дачому (напр.: Завжати зме *коло* виберанкох. — Мал сом роботи *коло* ушорїюваня архиви.), напрям або позицию (напр.: Прелєцел му голуб *коло* самей глави. — Стоїме уж пол годзини *коло* огня.). Медзитим, погришно ше го хаснує место применовника *при* (напр.: Шедзел *коло* крижней драги. — Справел хижку *коло* озера.). Треба знац же кед ше роби о едней ствари або особи, вона може стац (шедзиц) лем *при* дачому, а кед ше руша (идзе), або кед их ест вецей, вецка то може буц *коло* дачого.

МЕДЗИ — означус же ше дацо находзи у одношеню на други предмети чи особи дзешка медзи нїма (напр.: Карсцель стої *медзи* столом и посцелю. — Керестур ше находзи *медзи* Кулу и Лалитьом. — Вибухла война *медзи* Немецку и Французку. — Любел сом буц *медзи* спортистами.), але означус и напрям рушаня (напр.: Бундава ше му одкотуляла *медзи* ноги. — Авто убегнул *медзи* патрацох.). З тим у вязи ше погришно на тим месце хаснує применовник *помедзи* (напр.: Коцур ше находзи *помедзи* Вербасом и Савиним Селом. — Ленча му була *помедзи* очи. — Водза ше борби *помедзи* партизанох и усташох.).

НА — ма вецей значеня: место дзе ше дацо находзи (напр.: Шапка му стої *на* глави. — Святочносц отримана *на* стред Орахова. — Автобус ше погубел *на* пол драги.), час кеди ше дацо случує (напр.: Сирена задула *на* поладне. — Приходзел дому *на* векши швета. — Гайзибан руша *на* пол трецей. — Гибай до нас *на* штварток.), през яки час ше дацо ма одвивац (напр.: Посднал ше служиц *на* два роки. — Засноване роботне одношенє *на* неопредзени час.), у хторим напрямє ше дацо руша (напр.: Ютре одходзиме *на* морїю. — Рушела ше *на* факултет.), зач дацо служи (напр.: Охабел жита *на* шаце. — Тоти ми шмати *на* кажди дзень.). У тим ше ридко дакеди дацо погриши.

НАД (НАДО) — означус же ше дацо находзи висше од дачого (напр.: Образ стал *над* посцелю. — Гирмело дзешка *над* валалом. — Цеплота була *над* нулу.). Гриши ше прето же ше часто место того применовника (озда под уплївом сербскогорватского „изнад”) хаснує *понад* (напр.: Слунко стало *понад* польом. — Калап вишел *понад* облак. — Температура була *понад* дзешец ступнями.). Тот применовник не означус напрям рушаня!

Форма *надо* хаснує ше лем у виразу „*надо* мну”.

НАПРЕЗ (НАПРЕЗО) — означус лем напрям рушаня хторе на предку, вочи дачому (напр.: Престрашено вибегла *напрез* нас. — Зявел ше ми пешак

напрез трактора.), а синоним є и за применовнік *опрез*. И ту шлицко досц ясне, та ше ридко гриши.

Єст и форма *напрезо*, але лєм у виразу „напрезо мне”.

НАСТРЕД — означує дзе ше дацо находзи на стредку даякей поверхносци (напр.: Прегажел го кампін *настред* драги. — Гиря му була *настред* чола. — Кабел стої *настред* хліва.) и ту нет цо погришиц.

О — спада до применовнікох котри ясно указую же бешеда о даким або дачим (напр.: Ровно лєм *о* тей дзивки бешедус. — Ту ше не роби лєм *о* резервних часцох.), але означує и час кеди дацо було або будзе (напр.: Вон ше *о* два роки врацел з войни. — Будзем ту *о* пол годзини.). Под уплівом сербскогорватского языка тот ше применовнік погришино хаснує место применовніка *коло* у значеню часу (напр.: Шніг нападад *о* Новим року.). На щесце, таки гришки барз ридко стретаме.

ОД (ОДО) — тиж ма вецей значеня: рушанє по просторе (напр.: Рушел сом ше пешо *од* хотара. — Чуло ше бреханє *од* загради.), преходзене часу (напр.: На лєтовашю є *од* гевтей соботи. — Роби *од* самого рана.), походзене дачого (напр.: То нам остало *од* дакедишнього газди. — Пипку сом нашлїдзел *од* діда.), шлїд або пошлїдок дачого (напр.: Руки му були *од* фарби. — Болї ме глава *од* того диму.). Погришино ше хаснує у означованю материялу, збудови (напр.: Проца були *од* дескох. — Попил сом сок *од* грозна.), а ту єдино правилне похасновац применовнік *зоз*.

Форма *одо* ше хаснує лєм у значеню „одо мне”.

ОКОЛО — значи же ше дацо находзи доокола дачого або же ше дацо руша у кружним напрямє (напр.: Древа були насадзени *около* винїци. — Дзеци бегали *около* студні.). Ту ше дзекеди гриши, та ше го хаснує место применовніка *коло* (напр.: Вонка жимно *около* дзешец ступні. — Улица ше цагала *около* рики.), цо не у духу нашого языка, а и инше значи.

ОКРЕМ (КРЕМ) — означує же попри дачого єст ище цошка (напр.: *Окрем* жеми, купел и хижу. — *Окрем* плуга, не мал нїяки машини. — Мац нас мала, *окрем* мне, ище тройо.) и ту не замерковани даяки погришни хаснованя.

Форма *крем* значи исте, але ше ю ридше хаснує.

ОПРЕЗ (ОПРЕЗО) — ма значене як и применовнік *напрез*, а то значи же ше дацо находзи на предку од дачого, же ше руша у напрямє предку дачого (напр.: Гаче вше вибегує *опрез* друка. — *Опрез* нього ишла една жена. — Шеднул ми *опрез* носа.) и ридко ше ту може дацо погришиц.

Форма *опрезо* ше хаснує лєм у виразу „опрезо мне”.

ПО — ма вецей значеня: место дзе ше дацо находзи або руша (напр.: Каменьче посипанє *по* калдерми. — Газловали зме *по* густим блаце.), напрям рушаня (напр.: Вдерала го *по* пальцох. — Утнем це *по* тей твоей боґлі.), одредзованє кончного простору (напр.: Прибегнул аж *по* нашу хижку. — Розцагла ше драга од Беркасова *по* Шид.), час у значеню *после* (напр.: Було то *по* закончено ламачки. — Придзем *по* полудзенку.). Погришино ше го хаснує кед ше єце одношенє часу означиц (напр.: Од яри *по* ешенє. — Од пондзелку *по* стреду. — Будземе готови *по* рано.), бо у тих случайох треба хасновац ґенитив и применовнік *до* (до ешенї, до стреди, до рана).

ПОД (ПОДО) — ма значене и одредженого места (напр.: Змесцени бул *под* жвератком. — Шедзела *под* єдну вербу.), и напрям рушаня (напр.: Притвердзели зме голубнік *под* комин. — Руцел груду *под* стреху.), и час кед ше дацо одбува — але ше обовязно кладзе и слово „час” — (напр.: Вон там бул *под* час войни. — Похорел ше *под* час першого полроча.), и значене применовніка *при* (напр.: Здогонел го аж *под* Новим Садом. — Маме жем *под* валалом.). Место того применовніка часто ше хаснує применовніки *попод* и *спод* (напр.: Пиньвица им була *попод* хижку. — Вонка жимно єденац ступні *спод* нули), а випадзи треба хасновац *под* и меновнік положиц до инструментала.

Форма *подо* ше хаснує лєм у значеню „подо мну”.

ПОЗА — означує лєм напрям рушаня (напр.: Пребегнул ми *поза* хрибет. — *Поза* Вербас прешла лядова хмара.). Погришино го дахто хаснує место применовніка *за* (напр.: Шедзел ми *поза* хрибет.), бо то не напрям рушаня але место дзе ше дацо находзи.

ПОКОНЦУ — ма єдно значене и воно досц ясне: же ше дацо находзи там дзе конец дачого ишого (напр.: *Поконцу* валала студня мурована. — Направели колїбу *поконцу* гонох. — Заглавок му бул скопани *поконцу* ногох.) и у тим не гришине.

ПОМЕДЗИ — означує лєм напрям рушаня (напр.: Пребегнул *помедзи* нас. — Крачал *помедзи* ягоди.). Погришино ше го хаснує место применовніка *медзи* (напр.: Шлїзка драга *помедзи* Вербасом и Коцуром. — *Помедзи* нами єст уж и поженєтих.), цо уплів сербскогорватского применовніка „између”. Погришне хаснованє, а — нажаль — вше го частейше стретаме у писаню.

ПОНАД — тиж означує лєм напрям рушаня (напр.: Авион прелецел *понад* нашу хижку. — Кулька прегвирджала *понад* нас.). Часто ше го кладзе место применовніка *над*, а у питаню не напрям рушаня але место дзе ше дацо находзи (напр.: *Понад* рику стала церква.), а то погришне. Напевно настало под уплівом сербскогорватского применовніка „изнад”.

ПОПОД — исто так означує лєм напрям рушаня (напр.: Шпота ше ми мачка *попод* ноги. — Лада прешла *попод* мост.). И ту ше гриши, под уплівом сербскогорватского применовніка „испод”, та ше го хаснує место применовніка *под* кед не у питаню напрям рушаня (напр.: Температура осем ступні *попод* нулу. — *Попод* мост вимуровани слупи.). И то треба мац на розуме и сцекац од хаснованя тей форми.

ПОПРИ — означує або же ше дацо находзи при дачому (напр.: Школа вимурована *попри* самєй валалскей хижки. — Ходзел койкадзи *попри* живеї жени.), або ма значене применовніка *окрем* (напр.: *Попри* тих спомнутих, було ище дискутантох. — Мушел купиц, *попри* читанки, ище и други кнїжки.). Часто ше го хаснує и место применовніка *при* (у случайо же ше дацо находзи при дачому), цо не даяка велька хїба, бо у суцносци исте значи.

ПОСТРЕД — означує, за розлику од применовніка *настред*, напрям рушаня (напр.: Конї крачали *постред* драги. — Мачка пребегла *постред* прикїета. — Лабда прелетла *постред* терена.) и не збачени даяки гришки у його хасноваю.

ПРЕ — означає причину даякей роботи чи збування (напр.: *Пре* понагляне сом забул вжац легитимацию. — Я то мушел зробиц *пре* дзеци. — Остал сом там *пре* подлу хвилю.) и ридко ше у тим може погришиц.

ПРЕЗ (ПРЕЗО) — означає напрям рушаня або пресцераня даякого предмета або створеня (напр.: Кулька му прешла *през* плесо. — Крокодил ше розцагнул *през* цалу клітку.) и ту нет цо гришиц, бо и кед у питаню интервал часу, тиж так ше го хаснуе (напр.: Ніч не робел *през* цале лето. — *През* жиму будземе дома.). Але ше го хаснуе, як остаток архаїзма, и место применовніка *без* (напр.: Остал сом *през* роботи. — То не годно преїсц *през* нас.), та може твориц непорозуменя.

Форма *презо* ше хаснуе лем у виразу „*презо* мне”.

ПРИ — означає же дацо недалеко од дачого (напр.: Робна хижка ше находит *при* банки. — Стал сом *при* креденцу.), або же ше случуе дацо источасно з дачим иншим (напр.: *При* ученю вельо пил кафи. — Загаковала ше *при* рецитованю.). Не хаснуе ше го погришно.

СПОД (СПОДО) — означає напрям рушаня и одвитуе на питане *одкадз* (напр.: Вихпал главу *спод* перини. — *Спод* того каменя водичка вибива.). Часто ше го погришно хаснуе место применовніка *под*, як одвит на питане *дзе* (напр.: Температура виноши три ступні *спод* нули. — *Спод* того здания бул бар.).

Форма *сподо* ше хаснуе лем у виразу „*сподо* мне”.

СПОЗА — тиж означає лем напрям рушаня (напр.: *Споза* валала надишла велька хмара. — Вихпал *споза* брадла. — *Споза* угла вибегнул пшиско.). Дзекеди ше го погришно хаснуе место применовніка *за* (напр.: *Споза* горох ше находзи валалчик. — *Споза* ормана стал стари образ.).

СПРЕД (СПРЕДО) — исто так означає лем напрям рушаня (напр.: Идз ми *спред* оч! — Чергаше пошли *спред* нашого обисца.). Дзекеди ше го погришно хаснуе, вероятно под уплівом сербскогорватского применовніка „испред”, место применовніка *пред* (напр.: *Спред* носа ми стал трактор. — *Спред* хижки бул електрични слуп.), але таки погришни приклади, на щесце, барз ридки.

Форма *спредо* ше хаснуе лем у виразу „*спредо* мне”.

У — означуе дзе ше дацо находзи або находзело (напр.: Телевизор нам стої у кухні. — Чувствовала смуток у шерцу. — Були зме вчера у Миклошевцох.) и нет случаї його погришного хаснованя. Место нього бул, але ше вше баржей тради, архаїчни вираз *в* (*во*) з истим значеньом (напр.: Не була ти *в* нашим краю. — Доприходзиме пшиски *во* Шпяпяти.).

УСТРЕД — ридко ше хаснуе, а значи цо и применовник *настред*, лем кед ше сце наглашиц же ше дацо находзи не на поверхносци але нука (напр.: Тепша стала *устред* пеца. — Огень вибухнул *устред* ноци. — Вон стал як страцени *устред* кола.). До нашого языка напевно тото вошло зоз сербскогорватского, од применовніка „усред”, але затераз ище не влапел глібши корень.

Надпомнуце: Применовніки *настред*, *постред* и *устред* маю и форми *наитред*, *поитред* и *уитред*, котри ровноправни зоз спомнутима применовніками.

Цо мож повесц як заключене? Лем тельо, голем з тей нагоди и зоз цільом пре яки статья писана, же и при применовнікох — гоч то на перши погляд не випатра так — уношиме сербизми (поготов зоз такволаних „конференцияшских” материялох), цо тиж таке опасне за калічене языка як и кед береме цудзи меновніки або даедни иншаки слова.

Микола Скубан

ПРИЛОГИ З ТЕРМИНОЛОГІЇ КОНОПАРСТВА И ТКАЦТВА

Трима ше же конопа азійска рошліна и же ше ю у Азії ховало барз давно (у Китаю ище пред 2500 роками). И славянски народи, а тиж так и Германе, виками хаснуо конопу пре доставане влакна, як и други стари народи, але, наприклад, Єгиптяне, Євреє, Феничане, Греки и Римяне тоту рошліну не познали.

Конопа, котру ше хаснуе пре доставане влакна, преїт Каспійского моря и по Долини Дунаю принесена медзи Славянох и у їх прадідовщини почала буц основне жридли у продукованю платна. Прето медзи Славянами терминологія у преробку конопи и у ткацтве барз подобна и, по словох др Милована Гавація, тота терминологія може буц едно з мерадлох засадничкого материяльного и духовного скарбу при шлицких славянских народох¹. Вишелїяк же дзепоедни термини прецперели одредзени премени у складзе з духом языка одредзеного народу, але тиж так и пре дотикане славянских народох з другима народами. Дзепоедни орудия у преробку конопи, од шатви до доставаня платна, прецперели тиж одредзени премени, а зявйовали ше и нови орудия котри настали при неславянских народох. Славяне тоти орудия преберали, та преберали барз часто и назви визани за тоти орудия або за процес у роботи яки ше з іма окончуе.

Руснаци, як и други славянски народи, прерабляли тиж конопу и по терминології котра иснуе мож заключиц же тота файта роботи не виходзела зоз целосного преробку конопи яка позната при Славянох. Медзитим, и при Руснацох термини визани за процес доставаня и преробку конопи, за орудия и шлицки други духовни добра здобути у тей работи, маю свою розвойну драгу и своїо характеристики.

Пред даскеліма роками конопу ше при Руснацох ище вше интензивно шало, прерабляло и ткало ше платно и инши продукти. У усней традиції югославянских Руснацох споминаю ше часи кед конопа була едно зоз жридлих привредзованя велїх фамилийох. У перших децениях того стороча скоро кажде обисце шало и прерабляло конопу. Нешка тота рошлінска культура у каждодньовим живоце Руснака не ма тото значене яке мала скорей, але старши генерації ище добре паметаю як ше наволовало орудия з котрима ше робело, як цекол процес роботи, яки ше продукти доставало, цо провадзело таку роботу, яки були вереня, празновиря, писні, приповедки...

Прерабляне конопи една часточка богатеї народней культуры, и материялней и духовней, и прето терминологию треба чувац, з оглядом на сїй вше

¹ M. Gavazzi, *Sudbina stare slavenske baštine kod južnih Slavena*, Beograd 1959, 5—7.

ридне хаснованє и забуванє з боку младеї генерациї. Язык постава више хубнейши кед ше з нього траца термини котри дакеди мали своєю значенє. Терминологија з преробку конопи и ткацтва вшелїяк же ище длуґши час будзе мац своєю значенє у хаснованю, у збоґачованю нашого языка, та и у спатраню процесох дотиканя, чераня и боґаченя культурых народох котри мали або и нешка маю даяки заеднїчки точки у своїм живоце.

Спатране терминологиї у преробку конопи и у ткацтве при Руснацох може похасновац за утврждованє заснїдїцких елементох у материялней и духовней культури Руснацох и других славянских народох, але тиж так и Мадырох, Румунох, Германох и других.

У хронолоґийним поглядзе, як и у поглядзе хаснованя утврждених елементох терминологиї дзепедних славянских и других народох у ткацтве и ширше у преробку конопи вообщє у поровнаню з рускими, медзи иншим, може похасновац студия Й. О. Дзендзелівського „Ткацка лексика українских языкох Закарпатской обласци УССР”².

Терминологија у продукциї конопи

Конопа у руским языку означує конопу як рошлїну, але и витарти конопи (а не як, наприклад, при Сербох дзе ше хаснує два термини: „конопља” и „кудель”³, або лем еден термин „конопља”⁴, док „кудель”⁵ означує лем влакно). Тото мено иснує и при других славянских народох.

Поскона груба конопа котра не ма нашеня (ялова). З ней ше прави плоти, пойдзики и инше, а часто ше хаснує и на огонь. Поскона як рошлїна хлопского роду⁶ и за ню ше гутори у заменовнїку „вон”. У истей форми („посконь-ный”) хаснує ше и у староросийским языку.⁷

Шемейца приноши плод, *шеменец*. За ню ше у заменовнїку гутори „вона”.

Споднїк (у множини „споднїки”) то нїзши конопи од других, а ест их найвещей кед ше конопи шеє густо. Гутори ше за нїх и *конопки*, а хаснус ше их найчастейше за вязанє снопох.

Конопу ше *шеє*, а кед вирошне, теди ше ю *жне*. Жатва ше окончує на тот способ же ше з лїву руку *загамбра* конопи кельо мож з руку залапиц. Таке едно залапене наволує ше *гарсц* (подобна форма иснує и у польским языку „garśc”).

З вижкатей конопи ше прави *снопи*, а снопи ше кладзе до *крижа* (дваецц снопи творя еден криж).

² Й. О. Дзендзелівський, Ткацка лексика українских говорів Закарпатської області УРСР.

³ Вук Стеф. Караџић, Српски рјечник, Београд 1935, 299, 322; Миодраг С. Лалевић, Синоними и родне речи српскохрватскога језика, Београд 1974, 291.

⁴ Речник српскохрватског књижевног језика, књига 2, Нови Сад—Загреб 1967, 824—825.

⁵ Исте, књига трећа, Нови Сад—Загреб 1969, 111.

⁶ Д. Б. Газдовство. Шаце конопи, Руски календар 1923, С. Карловци 1922, 134.

⁷ Й. О. Дзендзелівський, 183.

⁸ Й. О. Дзендзелівський, 186.

Спрам паметаня Андрия Медешового, до 1906. року у Р. Керестуре конопу ше таргало з руками, а аж од теди ше хаснує *косир*. Одкеди ше хаснує косир, од теди на полю дзе була зашата конопа остава *конопљанка* (конопна сцєренє).

Технолоґийни процес преробки конопи

Процєс преробки конопи, як сировини, почина зоз хемийними, а закончує ше зоз технїчними поступками. Хемийни поступок ше состої у *мочєню* конопи (желєней) поскладаней до *лавкох* и *сушеню* (вимоченей). Вимочєну и добре висушену конопу ше *тре* на *церлїци* (технїчни поступок). Витарту конопу (гарсци) ше *мочи* и *суши*. Церлїца ма два часци: долня стої на штирох ножкох и ма пейц *мечики* (мечики то длуґоки дески зоз заоштреними верхами)⁹, а горня часц, дзвига ше и спущує, ма *ручки* або *тримадла* и *главу* на предней часци. Скорей як ше почне трец конопа, снопи муша буц добре осушени же би з нїх легчєйше випадало *паздзєре* (гутори ше и *паздзєрче*) при *гладзєню*.¹⁰ Кед випада паздзєрче, достанє ше *гарсц* конопи (з цалого снопа) котра ше, добре зограта на слунку, *гладзи* на *гладнїци*. Гладнїца ше розликує од церлїци лем по тим же место пейцох мечикох ма седем — штири долу и три горе. (Гладзиц конопу мож и на простей церлїци але пре ридкост мечикох у гарсци конопи остава досц паздзєра.) Вигладзєну гарсц ше на едним концу скруци до *главки* и вєц ше склада до *балу*.

Витарту конопу, тиж як и желєну, мочи ше у води шейсц до осем днї. Мочиц мож у долини, кед досц цєпла вода, або у *зварки* — окремней велькей древеней судзини (подобна гордову) але ма на дну дзирку же би ше могло з ней випуциц воду. Так вимочєни гарсци конопи ше *перу* же би були цо мєгчєйши и билши. Пере ше на *перацим* столку зоз *пранїком*. Випрани и добре висушени гарсци ше мелю под каменєм у *сувачу*. После того конопа порихтана за *чесанє* на *щєци*. Ест два файти щєци: *ридка щєц* и *густа щєц*. Кажда гарсц конопи ше чєше два раз и то перше на ридкей а вєц на густей щєци з кончистима *зубами*. Гарсц конопи ше перше чєше на ридкей щєци же би ше *роззубацєла*. После того ше чєше на густей и тоту часц гарсци конопи цо останє у руки воламе *вимичка*. Вимичка ше заплєта до *бабки*. Же би вимичка була цо лепша, ище раз ше чєше на густей щєци и теди то цо з ней останє на щєци воламе *пачески*, а у руки останє *повєсма* (чистє влакно). Повєсма — 10 фалати ше заплєтаю до *венца*. Тоту часц цо останє на густей щєци зоз чесаня повєсма воламе *маковец*. Маковец и пачески ше ище далєй чєшу и вєц на щєци останє *клочє*, збива ше до *губкох* и хаснус на тканє *покровцох*. (Клочє у истей фонетичней форми хаснує ше и на Гуцулцини, а пачески у росийским диялекту.¹¹)

Далши поступок прєрабяня конопи то *скубанє* повєсма (чистого влакна, вимичкох, пачески) пред кладзєньом на *вершїнк*. Скубе ше прето же би не було згубацєне. Кед влакно, вимичка або пачески згубацєни, теди *нїтка* неєд-нак грубо *спредзєна*. Фини и ценки нїтки ше прєду зоз повєсма (чистого влакна), а груба прєдза ше хаснує на *мєхи*, *поньвички* (*золнїци*), *покровци* и инше. Прєдзє

⁹ Й. О. Дзендзелівський думаня же назва мечик походзи од подобности з мечом як оружийом (193).

¹⁰ По староросийски „паздєри”.

¹¹ Й. О. Дзендзелівський, 198.

ше на *кудзелі*. Дакеди ше предло на *сподніку* (лем з руками). (М. Каменічки у Коцуре зазначел же ше деска на котрей ше шедзи кед ше предзе вола *дур-їадло*.)

При Руснацох познати три файти кудзелі: *кудзель зоз шрубом*, *кудзель* (пре розликоване гутори ше и *обична кудзель* або *руска кудзель*) и *швабска кудзель* або *мала кудзель*¹².

Главни часци кудзелі то: *вершнік* на котри ше намотує влакно, омотане зоз *сатніком*; *вреценко* на котре ше напреда предза преїт *пира*; *кольсо* котре ше обраца зоз *талту* (лабку) преїт *цитанки* и *шнур* котри преноши силу обрацання на вреценко; *кросна* котри обединюю шицки часци кудзелі, а котри стоя на трох *ножкох*.

З вреценка предза ше мота на *мотовидло*. Попри ручного мотовидла хасновало ше и *черкаце мотовидло*, котре достало мена по тим же при каждом стотому обрацению черкло. Сто нїтки на мотовидлу творя едно *пасмо*, дванац пасма творя едно *предзенко*, а два предзенка еден *локец*.

Предза намотана до пасмох ше *звара* у *зварки*. Предза одну ноц стої у зварки з воду. Други дзень на зварку ше престре поньвичка преїт котрей ше насипе гару и то ше прелїва зоз горуцу воду и так ше достава *луг*. Позварана и виплокана предза, а потим висушена, порихтана за *ткане*.

Перше ше предзу кладзе на *кожелец*. Кожелец ше состої з *діда* або *дїдка*, двох *латкох* на котрих *дятки*, а на стредку нїх у *дїдови цворень*. Зоз кожельца предзу ше накруца на *файфи*, а то ше окончує з помоцу *шпуляра*. (Михал Паланчаї, народзени 1909. року, чул же його дїдо у Керестуре за шпуляр гуторел „*потақ*“.)

На шпуляре ше тиж так *сукало* и *цивки* (цивки з наду и на нїх ше сукало предзу у количестве же би могли стануц до чолнока).

Зоз *файфох* котри стали на *файфанїци* предзу ше *снує* на *снованїци*, а нїтки зоз *файфох* (ест их дванац) унапрямовало ше на снованїцу през *подпранїцу*. Снованїца ма два *кридла* и едно окрученє кридлох снованїци за 180 ступнї твори дужину нїткох од одного *прамячка*. Пейц прамячка творя еден *знак*. Зоз снованїци нїтки ше у знаках заплета до *ключа*.

Нїтки як *уток* на покровци зоз *клоча* *спуцує* ше на *клокотки*, а не предзе на кудзелі.

Ткацка терминология

Порихтану предзу у нїткох накруца ше на *кросна* з помоцу *бранки*, котра ма випатрунок велького гребеня.

При Руснацох познати лем *кросна* у водоровним положеню. Главни часци *кроснох* то: *навой* (горнї) на котри ше накруца *основу*, а котри ше окруца з помоцу *принципальнїка*; на навою уздлуж еден ярчок у котрим змесцена *ципочка* на котру ше вяже нїтки; нїтки предзати през очка *нїчельнїцох* котри ше з помоцу *подножайох* и *шкритцох* дзвига и спуцує; *набилки* у котрих *бардо* збиваю *потку* або *уток* накруцену на *цивки* и з помоцу *чолнока* предрилюю през *жув*; на *накруцадло* (долнї навой) ше накруца виткане платно, а котре тиж ма *ципочку*.

¹² Й. О. Дзєндзелівський спомина „немецку кудзель“.

Медзи нїтки у основи кладзе ше *цитки* (два палїчки або латочки длугоки кельо широки *кросна*) же би ше нїтки не мервели, а же би ше не *штрамбали*, *одмасковало* ше их з *одмаску* направену з муки (хлебовей або кукуричней) и крохмалю.

Ткало ше *ценке платно* з найфинших нїткох на *дрелїх* и *грубе платно* од грубших нїткох; *мехи* ше ткало од грубих нїткох, *до клаша*; *покровци* и *кер-їари* (основа зоз грубей предзи — зосукани нїтки), а *потка* або *уток* були зоз старих рендох); *гасури* (основа зоз грубей предзи, а *потка* або *уток* зоз *каку* або *дикиню*), *ручнїки*, *партки*, *хлебовки*, *плахти* . . .

Зосукани два або вецей нїтки творя *шпарїу*. Два або вецей зосукани шпарїи творя *порвацок* и *порвазок*. З двох або вецей порвацок сука ше *штран-джок* и *штранї* (кед же вон длугши и грубши). Длугоки штранї вола ше *пань-ваши*, а *ценки* длугоки штранджок вола ше *паньвашицки*. Шпарїу, порвацок або порвазок, часто штранджок та и штранї, прави ше у домашнім виробнїцтве, а *паньвашицки*, *паньваш* и штранї прави ремеселнїк — штрангар.

*

На основи наведзеного, у конопарстве и ткацтве при Руснацох у Югославїї стретає слїдующу терминологию (прилог даваме по азбучним шоре):

Б

бабка, виведзене з антропонима баба або дзєцинского бависка бабки.

бал, тарговински термин и означує одредзену велькосц (пакунок) и *випатрунок* одредзеної файти роби.

бардо, ткацки гребень з яким ше при тканю збива *потку* або *уток*.

бранка, ткацке орудие по *випатрунку* як гребень, хаснує ше при накруцаню предзи.

В

венєц, способ заплетаня до кругу, полукругу або отвореного шора (до венца ше заплета вичесане влакно — *вимички*).

вершнїк, часц кудзелі. Етимологїино походзи од слова *верху*, *верхней* часци цо и саме положене на кудзелі указує.

вимичка, файта вичесаней конопи, вичесаного влакна (влакна у смислу сировини рошлїнского походзєня).

влакно (чисте оп. повесмо) у значеню сировини рошлїнского походзєня за предзєне, правене нїткох або инше хасноване. Тиж так и файта вичесаней конопи. По П. Скоку общєславянске и праславянске слово¹³.

вреценко, часц кудзелі котра закруца влакно до нїтки и на котру ше накруца нїтка.

Г

гарси, количество конопи котре мож залапиц з одну гарсцу руки.

гасура, файта прекривадла жеми у хижи. По П. Скоку балкански турцизм арабского походзєня.

¹³ P. Skok, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, (1—3), III, Zagreb (1971, 1972, 1973) 1973, 609.

глава, виведзена з антропонима глава, часц церліці.

главка, деминутив од глава, виведзены з антропонима.

гладніца, орудіе за вигладзванне і змегчванне витартай конопы.

гладзенне, назва за други обробок конопы, витресанне ладзерча.

грубе платно, файта витканого платна з нітках грубшых од нітках другой файты (ценных нітках). Хаснавалі яе на сламячы, мехі, поньвы, поньвичкі, зольніцы і так далей.

губка, клоча яе збіва да губкі.

густа щец, орудіе пры праробку конопы. Хаснае яе за чесанне. Файта щецы з густо поставеніма жалезніма зубамі у адношенні на щец другой файты, з рідшымі зубамі (рідка щец).

Д

дуріабло, назва за „дэску на котрай яе шэдзі кед яе прэдзе”, віроўна за старшэ файту кудзелі познату і под назву споднік (зазначане у Коцуре).

дятка, часц кожельца, орудія пры прекруцованні нітках. Притрымвае прэдзу надзату на кожелец.

дідэ, назва часці кожельца, виведзена з антропонима дідэ. Звычайна тронагі.

дідэко, демунітив од дідэ, назва за долню часц кожельца (опатрыц под дідэ).

Ж

жатва, жаце, кошенне конопы (і других рошлінох)

жив, розстаянне медзі горніма і долніма ніткамі пры тканні, отвор на аснове прэд котры преходзі чолнок.

З

загамбранне, залапанне з руку, облапанне зоз замахнуцом руку.

зварац, дрэвена судзіна за зваранне, направана з денках і обручох, ма дзіру пры дну і два ручки на верху.

зіубаццы, змервіц, позбівац влукна і іншы.

знак, длужина нітках або платна, пейц длужини обсягу снованішы, пейц прамячка.

К

качанік, длушы пранік з ярчкамі з аднаго боку. Платно яе накруцало на розвалку і на столе яе з качаніком вытросцало док не было пейглі.

качац, платно яе качало („пейглало”) з качаніком.

кертары, файта платна зоз старых рендох.

клокотка, орудіе за спущванне клоча за тканне покровцох. Етымалагічна виведзена з онамаганей гласа, гурчанне, дурканне і подобнае.

клінок, збіва яе з німа кросна, глобя яе боки кроснох.

кляч (до кляча), спосаб заплетаня прэдзі. Етымалагічна виведзена од кляча, по П. Скоку, общеславянска і праславянска ознака у значенні „скрывени предмет”¹⁴.

кляча, найгорша часц з вичасаней гарсцы конопы, по Й. О. Дзендзелівскаму слово барз старога походжэння і характэрыстычнае за языкі у Закарпатскай Украіні¹⁵.

клубка, скруцена прэдза, цверні.

кожелец, орудіе пры накруцованні прэдзі адносна нітках. Спрам О. Й. Дзендзелівскаго назва бй могла буд виведзена зоз слова козак (етымалагічна од подобиносці операна на ногі як пры жывотніні, а цо яе зьявюе і пры других славянских народах¹⁶).

колесо, часц кудзелі, предмет округлага, танерастаго выпатрунку, з осовіну на стрэдку.

конопа, рошліна зоз фамиліі конопох, хаснае яе прэд даставанне і іншых продуктах.

конопы, нішы і ценшы рошліна медзі другіма конопамі, сінанім за споднікі. Хаснае яе іх за вязанне снопох і іншаго.

коноплянка, сцеренне зоз вижатай конопы.

косыр, польопрывреднае орудіе за жаце рошлінох, криві нож надзаты на ручку. Назва виведзена з общеславянскаго і праславянскаго меновніка коса.

крыдло, часц снованіцы, кроснох етымалагічна виведзена од срдства за лценне, праславянска назва (аснова).

крыж, спосаб кладжэння снопох (конопы) до копкі.

кросна, орудіе за тканне. Назва общеславянска. Часта яе хаснае і за означванне рама, асновы на котрай стоя други часці даякаго орудія або предмета за хаснованне стварох. Й. О. Дзендзелівскі дума яе тота назва пры Славянох дакеды нс означвала орудіе за тканне.¹⁷

кудзель, орудіе за прэдзене. О. Й. Дзендзелівскі дума яе тота назва (у рідных фонетичных формах) ма коренне у праславянским языку і яе дакеды означвала вицаганне влукна або волні¹⁸.

кудзель зоз шрубом, файта кудзелі котра ма на верху шруб з котрым яе регулуе зацагнутосц шнура на колесу, а прейт того легчэйше (або чужше), швідніе (або помалшы) округанне колеса.

кудзель обична, назва за кудзель котру хаснавали од трицетых роках того стороча і котра замянала други файты кудзелі.

Л

лабка (талпа) на кудзелі порушуе з цаганку абрацанне колеса.

лавка, спосаб складаня снопох конопы (еден пры другому у двох шорох зоз коренчыкамі на вонка).

латка, часц кожельца, затримана назва звычайнаго предмета з дрэва.

¹⁴ P. Skok, II, 104.

¹⁵ Й. О. Дзендзелівський, 198.

¹⁶ Й. О. Дзендзелівський, 211.

¹⁷ Й. О. Дзендзелівський, 217.

¹⁸ Й. О. Дзендзелівський, 205.

локец, назва за количество нїткох (локец = 2 предзенка = 12 пасма = 2400 нїтки накруцени на мотовидло.)

луг, горуца вода прелята и прелуцена през гар.

М

маковец, остаток з вичесаней гарци вимички.

мала кудзель, синоним за кудзель яку хасновало у найвекшей мири немецке жительство, етимологійно виведзена з випатрунку предмета.

мех, файта длугокей и узкей торби котра ше хаснує за триманє нашения.

мечик, часц перїїци, по думаню О. Й. Дзендзелівського етимологійно виведзена назва од меча (меч як оружє), понеже ма заострени еден з длугих бокох зоз котрим лама конопу и гладзи влакно.¹⁹

мотанє, способ наношеня предзи на мотовидло.

мотовидло, орудє за мотанє нїткох з цильом роздзельованя и мераня по длужини (праславянски термин).²⁰

моченє коноти, способ хемийного обробку конопи у води.

Н

набилки, часц кроснох, рам у котрим стої бардо. Термин розширени у бешеди и у Закарпатскей України, а повязує ше з дієсловом набиває.

навой, часц кроснох на котру ше накруца основу. Й. О. Дзендзелівски думаня же навой старославянски термин и же бул повязани зоз термином воротило (у нашим случаю накруцадло) понеже мали исте значенє.²¹

на дрелїх, файта тканя платна у линїї (платно ше найчастейше хаснує на домашнє облєчиво), гутори ше и просте тканє.

накруцадло, часц кроснох на котру ше накруца витканє платно (противно од навою, але исте по функції).

накруциц предзу на навой.

намотованє, процес кладзєня предзи и розчитованя на нїтки.

нога, *ножка*, назва часци орудийох котри стоя на жєми и маю функцию тримає цали предмет (назва виведзена з антропонима).

нїтка, основни продукт з конопи (або других влакнастих рошлїнох), балтославянски и праславянски термин при тканю.²²

нїчельнїци, часц кроснох з котрима ше прави живє медзи нїтками у основї, назва виведзена з нїтки.

О

одмаска, средство за премасцованє нїткох, мишанїна хлєбовей або кукуричней муки и крохмалю.

одмасковац, процес премасцованя нїткох при тканю же би ше не штрамбали.

¹⁹ Й. О. Дзендзелівський, 193.

²⁰ Й. О. Дзендзелівський, 209.

²¹ Й. О. Дзендзелівський, 227.

²² P. Skok, II 520.

основа, длугши нїтки при тканю, противно од утка або потки (общеславянски термин)²³.

очка, на нїчельнїцох до котрих ше удзива нїтки, а з нїх до барда.

П

паздзере, суха часц стебла конопи котра випадує кед ше конопу тре.

паздзєрчє, випадує зоз гладзєньом конопи.

притуцальнїк, часц кроснох, помоцне средство за обрацанє навою (при кроснох и у значєню полуги, общеславянски и праславянски термин)²⁴.

паньваш, файта штранга, длугоки штранг (балкански турцизм персийского походзєня)²⁵.

паньвацїк, деминутив од назви за паньваш.

парток, платно за закриванє стола.

пасмо, мера нїткох при тканю (сто нїтки).

пашемнїк, пшурка з котру звязани пасма предзенка.

пачески, файта влакна, штварта класа конопи у влакнє.

пиро, часц кудзелї з котру ше унапрямує накруцанє предзи на вреценко.

пераци столєк, файта стола за пранє (за хемийни и физични процес билєня влакна або платна).

плахта, платно за закриванє посцелї.

повєсмо, чистє влакно.

поднозїсаї, часц кроснох з котру ше спущує и дзвига нїчельнїци.

подпранїца, предмет з котрим ше унапрямус нїтки при окруцаню на снованїцу.

покровец, платно за закриванє статку, шедзиска на превозкох, итд.

порвазок, средство за вязанє.

порвацок, средство за вязанє, демунитив од назви порвазок.

поскона, файта конопи, груба конопа котра не ма нашения.

потак, орудє за накруцованє нїтки на файфи або цївки (мож предпоставиц же ше дакеди хасновал лєм за накруцанє потки або утка на цївки).

потка, нїтки поперейга уткани на платнє, синоним за уток.

прамячко, мера за длужину нїткох (обсяг снованїци).

пранїк, орудє за пранє влакна або платна.

пранє, способ хемийного або физичного билєня влакна або платна.

предза, основни продукт з конопи (або влакнастих рошлїнох), випредзени нїтки.

предзєнє, прєробок влакна и иншого до предзи (нїткох).

предзенко, *предзєно*, количество нїткох (12 пасма односно 1200 нїтки з мотовидла).

Р

ридка щєц, файта щєци з ридкими зубами, орудє за чесанє.

руська кудзель, файта кудзелї, синоним за обичну кудзель (кудзель котру хасновали од трицєтих рокох того стороча и по дзєпєдних часцох и конструкції ше розликовала од кудзельох яки хасновали други народи).

²³ Й. О. Дзендзелівський, 201.

²⁴ P. Skok, II, 593.

²⁵ P. Skok, II, 587.

ручнік, платно за удеранє рукох, твари и цела, може мац и други функції (украє, обрядне средство и так далей).

С

сатнік, пантліка за привязованє влакна и иншого на вершніку.

снованє, поступок накруцаня нїткох на снованїцу.

снованїца, орудїє за одредзованє жаданей ширини платна (утвердзованє и одредзованє числа нїткох, ширини основи).

сноп, количество виркатей конопи, вецей стебла конопи ведно звязани.

споднік, файта орудїя за предзенє, первисна „кудзель” виројтно синоним за дургадло?

спущованє, поступок сплетаня ключа до грубей нїтки на покровци.

суканє, сплетанє двох або вецей нїткох.

Т

талта (лабка), часц кудзелї на котру ше верши прицисок з ногу (назва виведзена з антропонима).

тирса, надово палїчки у барду.

тканє, процес вирабляня платна на кроснох (общеславянски и праславянски термин)²⁶.

трец, поступок видвојованя стебла од влакна.

тримадло, часц церліци або гладїци, синоним за ручку.

У

уток, нїтки попреїга уткани до основи, синоним за потка.

Ф

файфа, орудїє на котре ше накруца нїтку при розкруцованю предзи.

файфанїца, орудїє (рам зоз дротами) на котрим стоя файфи при снованю основи на снованїцу.

Х

хлебовка, платно за прикриванє хлеба, цеста и єдла вообщє.

Ц

цворень, часц кожельца, осовинка на котрей ше окруцаю латки.

ценке платно, платно витканє зоз ценких нїткох (процивне од платна витканого з грубих нїткох).

²⁶ Р. Skok, III, 477.

церліца, орудїє за ламанє, видвојованє стебла конопи (паздзера) зоз гарсци конопи.

циїанка, дешичка котра обраца колесо на кудзелї.

цивка, орудїє на котре ше накруца нїтка предзи.

цивочка, демунитив од цивка.

ципки, часц кроснох, два палїчки за немервенє нїткох.

ципочка, часц кроснох на котру ше привязує початок нїткох основи накрученей на навој або накруцадло (долні навој).

Ч

черкаце мотовидло, орудїє за розчитованє нїткох предзи котре при каждому стотому обрацєню черкне.

чесанє, способ розкласовїованя гарсци витартей конопи на влакно, вилички, пачески, маковец и ключе.

чолнок, орудїє з котрим ше прецагує уток або потку помедзи нїтки основи (през жив).

Ш

шатва, способ укладаня нашєня (шеменцу) до жеми.

швабска кудзель, орудїє за предзенє (стимологїино виведзєне од кудзелї яку у найвекшей мири хасновало немецке жительство, при дасдних народох позната и як немецка кудзель).

шеменци, нашење конопи, плод.

шеменїца, конопа цо приноши плод, нашење, шемењец (процивне яловей поскони).

шкритци, часц кроснох (хасную ше у пару), за дзвиганє и спущованє нїчельнїцох.

шнур, часц кудзелї, средство за преношенє сили обрацаня з колеса на вреценко.

шпарїа, средство за вязанє, плечєне або инше, засуканє з двох або вецей нїткох (италиянїзм²⁷).

шпуляр, орудїє за накруцанє нїтки на цивки або файфу (германизм²⁸).

шрубa, служки на кудзелї за зацагованє шнура.

штранджок, средство за вязанє або привязованє, демунитив од штранг (германизм²⁹).

штранї, средство за вязанє або привязованє (германизм³⁰).

Щ

щєц, орудїє за чесанє конопи.

²⁷ Речник српскохрватског књижевног језика, књига шеста, Нови Сад, 1976, 992.

²⁸ Дю. Солка, Варваризми немецког походзєня у руским језику, Нови Сад 1976, 7.

²⁹ Исте, 7.

³⁰ Исте, 7.

Розпатраючы ту вшешену терминологию з конопарства и ткацтва у руским языку и прировнаня котри з часци окончел Й. О. Дзендзеливски у вецей славянских языкох, мож констатовац же даедни термини котри ше хасную у руским языку не маю подполно исту фонетичну паралелу зоз терминами при других славянских народох. Медзитим, з вшешених поровнаних терминох (табличка на 26. боку цо зме окончели) видзиме же тоти термини маю свою фонетичну паралелу. А маме и таки термини котри превжати з других, неславянских языкох (турцизми, германизми и италиянизми).

Вшеляк же при преучованю терминох у руским языку (та и зоз конопарства и ткацтва) мож утвердзовац и розвойну драгу вшешених терминох, цо не бул циль тому прилогу. Медзитим, и коло указованя лем на даедни елементи рускей терминологии з конопарства и ткацтва (а з оглядом же то сден з найстарших способох привредзованя або діяносци при Славянох), мож заключиц же даедни термини у руским языку блізиши старей, праславянскей форми, док други термини прецперели одредзени пременки, а даедни заш превжати од других народох. Иснус можлівосц же фонетични розвой терминологии у руским языку (при дасдних терминох) бул подполно исти як и при даедних славянских народох, та вец не мож бешедовац о пребераню терминох од других народох, але же вони источасно „власносц” шицких тих народох, бо тоти термини походза ище зоз часох ираславянскей засидници.

Утвердзоване терминологии и розчленьоване, шиясоване значеня терминох зоз конопарства и ткацтва може помогнуц и у винаходзеню нових одвитующих терминох за предмети котри ище не маю свою назву у нашим языку (то ше окреме одноши на часци кроснох). Надалей, утвердзоване терминологии з конопарства и ткацтва будзе мац значну функцию и у преучованю историйного розвою руского язика.

И тот прилог писани, медзи иншим, и з наміру же би порушал наших фаховцох на ширше лингвистичне преучоване лексикки з тей и других обласцох. Тиж зме мали наміру витаргнуц зоз забуца слова котри кус-покус вимераю. Вериме же зме дасдни ані не призначели, а кажде дополнене терминологии з конопарства и ткацтва од одвитующего язичного значеня понеже з вимераньом продукци коноши вимера и ткацтво, а то значи вимераю слова, охудобное язик. То не шмеме допуциц иешка кед маме шицки можлівосци и условия на дальши ровномирни и ровноправни розвой руского язика як цо то маю и други языки и народносцох нашей самоуправней социалистичней засидници.

Люб. Медеси — Дю. Варпа

ПРЕГЛЯД
ТЕРМИНОХ З КОНОПАРСТВА И ТКАЦТВА

(Окончени поровнаня у старлянских языкох давало одлит на питаня у статии.)

руски	сербско-горвански	українски	російски	белоруски	болгарски	македонски	словацки	словански	польски	чешки
споданік	преслица	пряслица	пряслица	пряслица	—	фурька	preslica	prasilica	przyslica	pršesice
прещ	прещи	прещь	прещь	прещи	преда	прече	presiti	prisať	przysić	pršiti
прещя	прещя	прещя	прещя	прещя	прещя	прещ	presja	prisať	przysić	pršiti
преданка	прещя	прещя	прещя	напрядука	преданка	преданка	presilka	prisať	przysić	pršiti
прещиво	врещено	верещено	верещено	верещено	врещено	врещено	vrěšeno	vrěšeno	vrzesciono	vrěšeno
нитка	нит	нитка	нитка, нитка	нитка	нитка	нитка	nit	nit	nit	nit
коноша	кудзель	кудзель	кудзель	кудзель	кудзель	конош	kodeřia	konope	katziel	konšel
мотац	мотати	мотати	мотать	мотать	мотати	мота	—	motat	motat	motat
мотовилго	мотовилго	мотовилго	мотовилго	мотовилго	мотовилго	мотовилго	motovilo	motovildo	motovildo	motovildo
пасмо	пасмо	пасмо	пасмо	пасма	пасмо	пасмо	pasmo	pasmo	pasmo	pasmo
сучане	сучане	сучати	сучить	сучаць	сучене	сучи	sukati	sukat	sukat	sukat
сноват	сновати	сновати	сновать	сновать	снове	снове	snovati	snovat	snovat	snovati
основа	основа	основа	основа	основа	основа	основа	osnova	osnova	osnova	osnova
кросна	кросна	кросна	кросно	кросны	—	кросно	kosna	kosna	kosna	kosna
навой	вратило	навай	навой	навой	кросно	кросно	navijalo	navijalo	navija	navijak
бердо	бердо	бердо	бердо	берда	бердо	бердо	brdo	brdo	brdo	brdo
чоннок	чунан	чонник	челнок	чаўнок	сноваля	чунче	čohnič	čohnič	čohnič	čohnič
ткац	ткачи	ткачи	ткач	ткаць	тыкане	тыкае	tkati	tkat	tkat	tkati
уток	уток	утик	уток	уток	тыкач	тыкач	—	—	—	—
платно	платно	платно	плотно	плотно	платно	платно	plavno	plavno	plavno	plavno
клубно	клубно	клубок	клубок	клубок	клубок	клубо	—	—	—	—
кудзель	коловрат	коловорот	коловорот	калаворот	—	—	—	—	—	—
трещя	трещя	трещя	трещя	трещя	трещя	трещя	trisa	trisa	trisa	trisa
паздер(че)е	паздер	паздеро	—	—	паздер	паздер	razder	razder	razderze	razderi

ПРЕПАТРУНОК СТАНУ ДЗЕЦИНСКОЙ ЛІТЕРАТУРИ

Систематизоване результатів нашої літератури за дзеци, справ податків до яких мож дійти, указує же вона по менох барз богата. Факт же у першій збірній панорамі дзецинських поетів на нашій мові заступени лем дзевед поетів і, з нешкайшим критичнейшим патрєньом, досц рижніма уметніцкіма вредносцама і же то не було ані так давно — 1964. року. У збірці приповідкох за дзеци „Слунечні роки”, котра вишла 1969. року, заступени лем осем приповідаче. Значи теде, пред ведей як петнац роками, наша поезія за дзеци мала меней як дзевед значнейших писательох, а 1969. року, лем пред децению, нашу прозу за дзеци творили лем осем уснишнейши писателе.

Свою кніжку за дзеци по тот час спомнутих зборнікох (най вихабиме претенциозні наслов Антології) мал, окрем Янка Фейси („Пупче”), ище лем Микола М. Кочиш („Крочаі”).

Очевисне же зявіване спомнутих зборнікох бул, медзи другима стимулами, барз важні порив за розвой літератури за дзеци, бо нешка на нашій бешеди кніжки за дзеци котри видали поєдинечно авторе подписани зоз коло дваець менами дасдні з ніх, поведзме Микола Скубан, маю і по ведей. Іу тим меном можемо учишліц ище бліско такого числа мена писательох котри творя нешкайшу літературу за дзеци на нашій мові, та достанеме число котре ище яке импозантне у одношеню на нашу численосц і на нашу реалні можлівосці продукції і конзумованя літератури.

З тих котри заступени у „Антології поезії за дзеци” лем Гавриіл Надь не ма своєю самостойне видане, а троме прозаїсти зоз збіркі „Слунечні роки” тиж не маю своєю кніжку за дзеци. У тим часе ше у нашої літератури за дзеци зявели і такі авторе котри по обявену кніжку не були присутні у ней і практично ані после ней не егістую медзи нами як нашо писателе.

У той нагоди мєрадо за мєноване авторох дзецинской літератури обяжносц їх діла, односно воно их дзелі на тих цо маю кніжку за дзеци, або тих цо ше частейше зявою у периодики за дзеци, а лем спомнути тоти цо ше мало раз зявели. З тим виключене вредноване по квалитету, бо такі препатрунок дзецинской літератури вимага кед не окрему наукову анализу, вєд голєм еден длуґши есей на тему нашої дзецинской літератури. І ище єдно: з препатрунку так систематизованих менох авторох нашої літератури за дзеци видно же і того дате мєрадо часто баржей резултат случайносци як даяких очигляднейших резултатох.

Понеже, як уж поведзене, случай, упартосц, вредносц і други обєктивні чи субєктивні причини розличним автором дали розличні простор у нашої літератури за дзеци, най ми будзе допущєне розличні простор им дац і у тим шорованю. У збірнім препатрунку присутних у нашої літератури за дзеци спомніме лем тих котри своєю мєно подписую або у збірних виданьох, або на бокох „Ліоширской заградки”.

Як досєг нашої літератури за дзеци *Гавриіл Надь* по своім мєсце на єй початкох заслужєл же би бул у ней означєні зоз самостойну збірку — пре историю літератури і єй прєглядну подполносц. *Гавриіл Надь* народзєні 17. априла 1913. року у Старім Вєрбашє. Писал баржей як просвітні роботнік а не як поєт. Його писні оставаю у границох початкових тенденційох нашої поезії за дзеци, а як окремосц треба спомнуц же ше у своій час заїмал і з писаньом баснох. Окреме го ценїме як барз успішного і систематичного пропагатора нашої літератури і нашого красного слова медзи шицкіма з котрима є у контакту, а окреме медзи дзецими.

Йовїєна Плянчак (народзєл ше 12. VIII 1914. у Руским Керестурє) ше давні читачє здогадаю як Дїда Скубана зоз Гаравцу. Як сатиричні хронїчар своєю часу вон бул медзи повинарством і літературу, а у приповідкох досягнул і антологійни уровєнь теде кед його проза источасно була і учебнік языка і рускєй прєшлосци („Служка”). Його цїхосц іу концю живота (умар 1977) причина же за нїм не остаєні векши літературні плоди.

Владимира Костєлїчка тиж треба видвоїц зоз тих котри по своім опусу дацо знача за нашу літературу за дзеци. Интересантне би було видїц прєдо ше вон не зявел потераз зоз збірку приповідкох (гоч і з тїма котри уж обявени) у окрепнім виданю. Справ його продуктивносци і його прихильносци цалком би було реално обєсковац і дзецински, та і младежски роман. Вшєлїяк, було би то на його найчастейши теми: нашо дзеци і нашо людзє у народло-обшлєбодитєльним руху.

Мєдзи мєнами котри вєльо обєцую і по поєдинечним явяню і по прилогу у зборніку „Слунечні роки” найвєцей мож обєсковац од *Євєнїя Чакана* і од *Штєфана Гудака*. Прозу яку вони понукаю (у остатнім часє барз рідко) вїроятн дзєчне читаю і дзеци і старши і вона краси прилог нашої літератури за дзеци. Окремна вредносц автобиографскї характер прози Чакана, котри на гумористичні способ, дожито і прєшвєчлїво, з очуванім руским языком, чува фолклорносц своєю виразу. Гудак, на тиж дзєцом блїзкї духовити способ, меней автобиографскї, але заш лем биографскї, сликує давні швєт єдного дзеїнства котре уж прєшлосц і прєто нешкайшим дзєцом сказкове. Іу мєну тих двох мож додац і мєно афирмованого младого писателя *Любомира Сопки* котри написал лем даскєльє але шївижи приповідки.

Три мєна у поезії за дзеци ше видвоюю по єдинім новім квалитету котри не шїлїди потеранні класицистичні способ виражованя і котри самосвойні. То мєна, у першім шорє, стрєдньоєнерацийного поєта *Мирона Колошїля*, вше частейше споминаного *Силвєстєра Макая* і ище вше младого у літератури *Михала Сїмунювича*. Шицкі тромє маю єдну заєднїцєку смугу: у їх у началє виразно кратких письбочкох верткосц, розбавєносц і ище невїписани склад творї незвичайні слики. Заш лем, кажди з нїх допатра своєю єнєцифичносц, своій власній стил, цо каждому значи нову вредносц, источасно і нову вредносц нашої дзецинской поезії та і літератури вобшє.

У остатні час на боках „Пионерської заградки”, як єдиней періодики за дзеці на нашім язикі, стретаме і мена: *Михал Рамач*, *Агнета Бучкова* (ганьблїво и, нажаль, ридко), та и *Микола Сеїеди*. Тот трети ше почал усишно занїмац з дефіцитарним жанром: кратку дзецинску сличку. У нашей літератури за дзеці би ше могло спомнуц и други мена, у першим шоре и мена винїмково вредней и стасмно присутней *Марїї С. Горняк*. Вона, випатра, ище вше не написала надосц квалитетни писні же би их зложелла до єдного зборїнка, але „Пионерска заградка” ей наисце надосц обявела. Вецей мена ше лем даскельо раз зявели подписани под літературними творами за дзеці, починаючи од *Ивана Терлюка*, прейт *Дюри Латяка*, та по поста селяна *Силвія Ерделя*. *Габор Колсар* мена на котре потребне обрациц увагу, бо ше зявює зоз сучасну кратку приповедку яка нам наисце хоби и у літератури и у пестованю руского язика по наших школах. Найважнейше же вон, випатра, за шо праве ма и найвекши смисел.

ЯНКО ФЕЙСА. — „Пупче” (1929), „Желени лісточка” (1964), та и збирка поезїї за одроснутих „Клаше суцаце” (1970) зоз самима насловами гуторя о основних характеристикох поезїї яку писал Янко Фейса. Нароком гварим писал, бо у остатніх роках його стихи, скорей таки части, не стретаме. Янко Фейса останс заш лем єдинствени у нашей літератури: його ориґинални стихи, та його удатни прешпиви (Змая) творели першу кнїжку видату за дзеці на нашим язикі. На тот способ потвердзене же на нашим бачванско-руским язикі мож писац за нашу дзеци, же на нього мож преложиц того цо на других язикох написане. З тим поведзене же не лем же мож, але и потребне и ище як прилапене и з боку дзецох, а ище баржей од їх родичох нашо писане слово, котре ше по теди успо преношело з родичох на дзеци за паметане.

Янко Фейса ше народзел 13. VIII 1904. року у Коцуре. Як прави тедишні народни учитель вон научовал не лем своїх школярох у класи, але и шицких тих котри були з нїм у контакту же треба буц блїзкї з дзецком, же треба роздумоване, указац му драгу до живота чесного человека, же му треба одкриц закони и тайни природи.

У правей ше хвильки зявел, початок його бул драгоцини и праве його заслуга же ше нешка наша література за дзеци, окреме у поезїї, зровнує з уровнем літератури за дзеци других югославянских народох и народносцох, же вона така рижнородна по виразу и по змісту. Поезїю Янка Фейси не мож мерац з нешкайшимі мерадлами праве пре спомнути факт: писана була за потреби тедишнього читача, читача котрому то була права святочносц. Тоту поезїю ше рецитовало у обисцох, у других валацких вєчарох читало ше ю зоз кнїжочки цо кружело з обисца до обисца, вона ше преношела на нови генерациї як правдиве духовне благо народу. Красни хвильки як тоти не дожиє ані нешкайша найлєпша писня за дзеци, гоч ю таку прєглаши наукова критика, або читаче, та ані поезия даякей богатшей літератури як тот цо ю ми нешка маме.

Применюючи нешкайши мерадла на таку літературу, ми би златни хвильки исторїї нашей літератури руцели до блати, ми би постригали тоти мелодични стихи же би з нїх остали лем банални фалатки шорованих словох, ми би розлучели же то часто стихи пре стихи, же то уж вигустировани смаки мачичкох, бабочкох и лісточкох, ружичкох и лісточкох. Але теди деминутиви котри

спомнути були краса нашого язика, дожице наших шерцох, були пожива и нашої нашого духу з котрима зме ше націонално и культурно освидомїовали.

У мена того шицкого Фейса стої на чолє плеяди писательох за дзеци.

МИХАЛ КОВАЧ. — Доєн нашей літератури вообщє, Михайло Ковач народзел ше 27. октобра 1909. року у Шидзе. Ище як редактор „Нашей заградки” здобул свою тирвацу симпатїю при публики дзецинского возраста, та тоти дакедишні дзеци и нешка своїм дзецом и уж и своїм унучатом о ділу Михала Ковача гуторя з уважносцу. З таким богатством писных и приповедкох за дзеци, з вецей театралними фалатами за дзеци, вше на самим уметнїцким верху, Ковач зоз штирома насловами за дзеци представя и ей найплоднейшого автора. Збирки приповедкох „Дзецински швет” и „Яни Мальовани”, „Перши радосци” (перши два у виданю Заводу за видаванє учебнїкох САП Войводини, 1971. и 1979. року, а треца 1977. у виданю НВП „Руске слово”) не цалосни препатрунок прози за дзеци Михайла Ковача, лем заокружени вибор. То баржей збирка поезїї у виданю НВРО „Руске слово” (1979. року) з насловом „Писні Дїда заградара”. Очивисно же у видавательних планах єст ище простору за Ковачово діла за дзеци, окреме театралних фалатох, котри ище як хоби у роботі зоз школярскими драмскими секциями — єдним з найатрактивнейших и найефектнейших способох пестованя руского язика.

Кнїжка проповедкох „Перши радосци” достала 1977. року припознание — награду „Невен”. Приповедки Михайла Ковача за дзеци, окрем єдного общого літературного квалитета, яки гарантує його мена и його искусство, маю и єдну нїтку котра го видвоєє з уровня дзецинскей прози на нашеї бешеди. У його прози ше чувствує вирносц „рускосци”, вирносц старому духу нашого народу яки єгзистує и у народней творчосци. Читац його приповедку за нешкайши дзеци, а часто и за одроснутих, значи врациц ше до часох кед приповедка висловена значела и фамилийну интимносц и приближованє человека гу человека, а слухана на дідовим колєну под руским пецом на патки була непертаргнута нїтка з давню прешлосцу, кед вона була основне жрицїю культурного нашлїдства єдного народу, студзенка зоз котрей ше дзеци напавали мудросци, спознаня, зоз котрей учили о живоце, о людзох, о часу котри неперивно преходзи и за собу охабя неписани закони и правила по котрих живот чече далєй, до будучносци, до безконєчносци.

З носталґию и цихим подзекованьом знал Ковач и ище вше зна шицко того чувац и одкривац нам же бизме кеди-некеди вжали з нього цо и кельо нам потребне. Ковачово приповедки котри маю тоту прикмету праве совершенство котрому не мож нїч додац и нїч одняц. Там дзе Ковач, занєшени з гуком часу котри и коло нього чече, пробовал створиц модернизовани вираз, влапиц ше до урбаней теми, до атмосфери котру вон як дзецко ані не почувствовав, вон ше спуцус до стредку нашеї дзецинскей літератури.

Писні Михайла Ковача („Писні Дїда заградара”) уж давно не лем його. О три-штири децениї як су створени вони нам звуча романтично. Вони асоцирую на нашу дзецинства, на стари калєндари, на радосц кед ше научело нови стих, на колїсанки з котрима зме укладани „Чарни тацок”, на школски програми („Хижочко стара”, „Кед сом лежал”). О Ганїчки и гусочкох, о схилєней хижї, о вредних дзецох и тацку на плоцику, о велїх других героїох дзецинскей мриї ми не думаєє як о Ковачовим ділу, але як о своїм дожицу. Тот факт бешедує найвецей о його поезїї.

ЕВГЕНИЙ М. КОЧИШ. — Єдини писатель котри ше опредзелел виключно на прозу (окрем скромнейшого Штефана Чакана), Йовген М. Кочиш, народзени 5. август 1910. року у Дюрдьове. Вон дзецинску литературу на нашим языку задлужел з веліма интересантними ділами и створел перши дзецински и младежски роман у нас. И теди кед Кочиш не пише дзецом, вон их не вихабя, вон их вше облепя як часц чловечого живота, фамилии, дружтва. Але, у дзецинскей прози вон дзецко третуге як окреми субект у швецѣ у котрим заш лем шицко служи одроснутому, або же би одроснути одлучел до з того швета „припуци“ дзецку.

Велі приповедки за дзеци (Кочиш заступени у зборніку приповедкох за дзеци „Слунечни роки“, 1969) през досц гумору одкриваю дзецински швет у найрозличнейших атмосферах. Теди кед дзецко под закрицом родительских рукох безпечне и у чаше найчежших стреданьох (под час войны), и теди кед воно на улїци города чи аж и живота, и теди кед є у своїм дружтве парнякох, облюбене або одруцєне, и теди кед го габи живота рудаю до перших шорох збуваня, йому незрозумлівого, але на хторе и вон може впливовац и у хторим и його моци потребни („Чайка“ и „Брига“).

Инспировани з наукову фантастику, Кочиш написал роман на тоту тему „У Млечней Драги“ чечно, скоро репортажно, претакаюци з одредзєну дозу патрєня з боку, тото цо ше нешка приповеда о можливосцох науки, до приповедки за дзеци. З литературного боку „У Млечней Драги“ (1973) не найлєпше його діло, але вироятно же ма найвєцей читачох у возросту за котрих є писане. Вельо успишнейши му роман „Чайка“ котри достал припознанє „Невен“ за 1974. рок, зоз котрим ше наявел як глібоко ангажовани автор котри свойо познанє революционерного и ошлєбодительного руху успишно пласує и медзи млади генєрациї. Вон им на свой способ приповеда же ше Руснаци, гоч малочислєни, ангажовали у борби за нашо нешка.

Трєци Кочишов роман за дзеци и младеж „Брига“, обявени 1977. року шлїдзи тоту скорей спомнуту думку о дзецинским ангажованю у дружтєвно важких збуваньох и о дзецинскей драги у чаше такей дружтєвенеї катаклизми як цо то война „Брига“, нажалє, литературно меней успишне діло як „Чайка“. Прєселююци свойого юнака до милєа котри йому як авторови не таки блїзки, вон страцел и свою найлєпшу прикмету: здрави, валалски гумор. Гумор у ситуациї котру вон лєм поверхово обрабя тєраз не здабє на гєвтот сочни, дійствє провокативно, а збуваня виконструовано.

Дальши розвой Кочишовой творчосци за дзеци би вшєлїяк не требал исц по тей драги. Врацаюци ше на найкрасши боки романа „Чайка“, вон може (як у литератури за одроснутих врацаюци ше на новєли „Ляд на гарадичох“ и „Осушєни слизи“) найсц драгоказ кадзи далєй. Правда, наша литература жада ицє діла котри ангажовани на способ як Кочишово, але праве таке ангажованє вимага и вельо уваги на квалитєт.

ЯКИМ ОЛЕЯР. — „Водичко, водичко, умий мойо лїчко, и ушка и очка, носик и усточка“ . . . И так далєй, и так далєй, же би було шицко милє, складнє, схопнє, чистє и чємнє, як мацєри любя, як сушєди жадаю, як учитєлє научую. Так шливаю писньочки ентузиаста — як го наволал його критичар Юлиян Тамаш — Яким Олеяра. Шливаю и не прєставаю и по нешка, од своїх початкох, там дзєшка 1937. року, такой после зявїюваня Фейси и Ковача. За Фейсом, Ковачом зазначєне и його мєно у „Антологїї дзецинскей поезїї“ (1964).

Його мєно у велїх калєндарох, у „Нашей заградки“ пред войну и у „Пионирскей заградки“ по нешка. Аж 1975. року вон видал и самостойну кнїжку дзецинскей поезїї и наволал ю „Вивирка чєка жиму“. Можєбуц тото требал зробиц и скорей, бо ше вон анї у еднєй хвилїки не подаговал зоз тей работи, але, спрам традициї учитєля и народного просвїтїтєля, Олеяр ише заїмал и з велїма другима, не менєй важными обласцами культурного дїяча.

Народзєл ише 27. юнїя 1914. року у Дюрдьове, закончєл учитєльску школу 1934. року (єдєн є зоз сомборских школярох) и з роботу прєшол велї мєста у Босни, Петровци, Р. Керєстур, Дюрдьов, Нови Сад. Од вшадзи писал, але учєл и шпивац, танцовац, сам глумєл и учєл других тоту роботу.

У Олеярових творох, окремє то видно у спомнутєй збирки, дидактични елємєнти прєвлдаю. У тей литератури спод рими дзєкєди не вибїваю прави вредносци, але кєди-нєкєди блїшнє даєдєн стїх на дзецински способ: вєртко, як даяки интєлїгентни шванцар з громади мирних дзєцох у валалским праху.

Нє беруци до огляду тоти писнї писани баржєй з потреби педагогїї як умєтнїцкогo пориву, яки єст надосц, а пробуюци систематизовац сам вєрх його умєтнїцкогo прилогу нашєй дзецинскей литератури, мож збачиц два основни групи. У першєй гурпи тоти писнї у котрих дзєцково „я“ у ситуациїох котри задумани, але и лєгко витворлїви, котра по дзецинским способє перцепциї имитация живота одроснутих. То би були писнї о профєсїїох: коминьар, поштар . . . То баржєй функионално педагогїїни писньочки, за приповеданє о дачим, як наставнє средство дзє литература не надбудов, лєм рємєсло за одредзєну намиру. На другим боку, окремє у новїших писньох, Олеяр розгаргус стару форму, дидактику охабя на боку або ю твори невидлїву под кратким, простим, у єдним диху, як у бавєно виповєдзєним стїхом. Вон дава дзєцку можливосц власнєй думки, власнї способ виражованя, ангажованя. Окрем у спомнутєй збирки, таки писньочки части у пайновїших рочнїкох „Пионирскей заградки“. Вони окремє успишни кєд су вокация фолклору, кєд су рамик за сцєну и сцєнарий и порив на бавєнє. За дзецински прєдшколєнски установи як цала наставна єдинка може служиц писня зоз стїхами-питаняма: „Цо то плачє у колїски?“, котри глєда одвит „Бабка“. Други стїх питанє другє и так далєй, питаня и одвити як даяки задумани хор. Таки його писнї би могли буц основа за добрє здуману снїковнїцу, наставнє средство мацєрїнскогo язика у прєдшколєнских установох.

ШТЕФАН ЧАКАН. — Нє мож розчїсциц дилєму яка ише зявїєс у швецє литератури, односно при критичарох, кєд ише сцє одредзиц мєсто єдному барз давному, а нажалє занєдзбаному роду литературнєй творчосци хтори давнїо бул дух народу, дух часу, котри бул рєзїмє подїїох и оцєнох. То басни. Озда єдини їх творитєль то, окрем чєсних пробованьох других, Штефан Чакан. Народзєл ише у Руским Керєстурє 1922. року и сам сєбє не учїшилоє гу писатєльом. Вон пише, теди кєд надума, на тему котра у нїм уж давнїо жїє. То видно, бо басну, озда каждє и похопнє, мож написац лєм теди кєд чловєк ма искуство, знанє и свойо власнє и яснє становнєско гу животу. Познанє швета животнїнох и „складанє словох“ то лєм, поведлї бїзмє, технїчнє условїє за басну. Смысел за критичну оцєну муши буц водзаца пїтка у концизним виражованю у басни. Тото було основнє при оцєнї квалитєта його кнїжки „Басни“ кєд му додзєлєна награда „Невен“ за 1971. рок. Можєбуц ту допомогнул и факт же баснописатєлєох нє маю анї писатєлє вєкшєй литератури як наща.

Але, дилема чи то книжка за дзеци ище вше не рижена. У случаю кед то народна творчосц, позберана и обробена з боку едного автора (Доситея, Лафонтена, Аристофона), то и ясисйше, але у нешкайшим часе авторска басна наисце дилема: швет одроснутих не „жадни” такей литератури, а дзеци, заш, ю не можу провадиц, розумиц и вихасновац без помощи одроснутих, цо их автоматично уклучуе до хасновательох. Басни нешка маю виразно педагогийну функцию, без огляду на вязаносц тей функции за школство и образование, чи лем на воспитане у обисцу, дружтве...

Чаканово „Басни” видати як дзецинска литература, як таки вони и наградзени и як таки и у тей нагоди спомнути. Чакан ище по едним характеристични: з другу файту литератури ше не пробуе занімац (окрем дацо з гумористично-новинарской) и справуе ше незаинтересовано спрам судьби своей литератури.

МИКОЛА М. КОЧИШ. — Повесц на мало простору о творчосци за дзеци яку за собу охабел автор уметничкого дияпазона як цо то Микола М. Кочиш барз неподзекочно. Рижнородносц того у кратким животним вику (1928—1973) плодного писателя вимага вещей уваги. Понеже зме ше одлучели лем на кратки кроки писательох чийо діло жие у нашей литератури за дзеци, затримаме ше на найочивиснейшим.

Найочивиснейши му книжки, а Кочиш их у обласци дзецинскей литератури ма през тот час незвичайно вельо. Окрем того же му приповедки заступени у „Одгукох з ровніни” (1961) и у „Слунечних рокох”, двох панорамах нашей приповедки (перша за одроснутих, але ю дзеци у недостатку власней литератури читали як свою), заступени є и у обидвох антологийох за дзеци. Гу тому перши ше зявел зоз самостойну книжку за дзеци, збирку приповедкох „Крочаї” (1963). Перши до нашей литератури уруцел нови змісти и з іма швижосц. Таки дих цалком заплюсул збирку поезий за дзеци „Дзеліме радосц и чежкосци” (1973), а сликовниці „Путоване по Слунковой системи” и „Заячок на лядзе” (1974. року) дополнюю слику його рижнородносци. Найновши виданя його ділох за дзеци вишло зоз Заводу за видаванє учебнікох САПВ як школски лектири. Перша „Най квитне щесна Руснакова душа” (1978), за висши, а друга „Перши крочаї” (1979) за нізши школярски возраст. Приповедки за старших школярох основней школи под насловом „Глібоки корені” („Дубоки корені”) преложени на сербскогорватски, мадярски, словацки и румунски язык.

Кед би ше гу тим роботом учиштели и велі необлапени у книжкох, а друковани на бокох „Пионерскей заградки” (аж и драмски слички), могло би ше у ділох М. М. Кочиша видзиц обсяжносц и унапряменосц його таланта. Мож лем предпоставиц же би ше, кед би го шмерц у найлепших творчих рокох нагло не зопарла, наша литература вообщє вельо ище збогацела. Гоч и од його часу вельо зробене и вельо нового унесене до нашей литератури за дзеци, у дзепедних обласцох вон ище вше не надроснути.

Най не споминаме и факт же вон дал и цопика цо єй фундамент: систематизацию нормох языка на котрим ше литература о котрей бешедуеєе пише: правопис и граматика. Зоз препатрунку Кочишовой литератури мож нагадац же ше його розвой як писателя рушал у напярє превладованя шицких недостаткох класицистичного приступу, а схопнейшого хаснованя шицких добрих прикметох традиції. Сама його книжка поезий и з насловом того наявносц:

„Дзеліме радосц и чежкосци” значи же швет и одроснутих и дзєцох то сден-едини швет на котрим кажде ма свою часточку правох и обовязкох. Прикмету такей поезий: ясносц, чистоту языка и щиросц уметніка найлепше можу хасновац наставніки мацеринского языка, того языка на котрим вон робел найведей и найліпше.

ЯНКО РАЦ. — Сам себе Янко Рац не наволеує писателюм. Народзєл ше 10. фебруара 1930. року и як редактор часопису „Пионерска заградка” од 1963. року нательо жие у стику з дзецинску литературу (а скорей того и як наставнік) же и сам, кус по потреби кус по блізкосци, почал писац. Составяче „Слунечних рокох” го вжали до огляду як приповедача, та 1975. року видал и самостойну книжку з непретенциозну назву „Мойо и твое слички”.

У першим читаню ше и читач склада з насловом и зоз таким „полу-озбиљним” третованюм Рацовой творчосци. Медзитим, уважнейше читанє одкриє нам цопика ише окрем складаня зоз потреби краткей приповедки за дзеци, яка вше хиби у нас. Ясне же дефицитарносц краткей приповедки за дзеци спричинена и з обективносцами: найменей ценена литературна форма вимага максималну способносц концизног виражованя, зблизаня зміста до даскеліх шорикох у котрих заш лем не шме буц ніч недоповедзене. Рац ше здогаднул старого способу: през франту виноведзени дидактични зміст не випатра надрилююцо, не одбива ані читача, а послужи своєй наменки. Так векшина його приповедочкох (дзекеди таки кратки же су праве тото) здабу на дожица з його дзецинства, правдиви су, та зато барз блізко вицу.

Сублимуюци искусство педагога зоз школскей лавки и редактора з дзецинского часопису котри бул скорей вещей и учебнік руского языка, Рац го хаснує баржей як жридли идейох, але, на спосо б новинарскей професий, меней роби на оплеменьованю и очискованю идеї же би на концу достал вибрушени криштал. У тим основни розкрок медзи його намиру и резултатами. Очевисно же би векша вира до того цо роби, опуцоване котре би з того вишло, розвило фантазию, дало приповедком розбавеносц и живосц и Рац би, без сумніву бул уписани на список наших найуспішнейших прозаїстох за дзеци.

ВАСИЛЬ МУДРИ. — Учитель по заніманю, наставнік по роботним месце, а поет по ангажованю Василь Мудри ше релативно вчас уклучел до нашей литератури, ище дзєшка 1945. року. Кед знаме же ше народзєл 1930. року, вец то, так повесц, на самим концу дзецинства. После законченя учительскей школи на два заводи ше занімац з редагованюм и ушорйованюм „Пионерскей заградки”. По нешка його литературне интересованє остало у истих сферах. Такой мож повесц же и його поезия остала там на своім початку и по обласци и по тематики, та у найвекших случаюх и по способе виражованя. Озда найменшу кривульку своєго уметничкого розвою од своіх початкох по нешка, од шицких постох, та и дзецинских писательох, зазначел Василь Мудри. Лем, у його случаю не значи же його писні и нешка початїцїди. Вони то не були ані теди на початку його роботи, голєм не у смислу у котрим ше хаснує таки термин, а котри означує неясносц думкох, загаклївосц виразу, невидначеносц, нечистоту... Василь Мудри од самого початку вибрал класичну строфу, римовани стих, чисти язык, ритм без пригварки, каждодньовосц як неви-черпне жридли темох. Як кед би бул дяки вредни школяр котри достал задаток писац поезию и вон тот задаток роби на найлепши способ

як може. При нїм ше вше зна прецо и чом дацо почало и вше може напредок знац як ше тото ма закончиц. Зна ше и дзе и прецо праве то поезија франти, кед ше о ней роби, зна ше хто будзе карани кед дацо недобре, зна ше же награду достане тот цо заслужел. За труд плаца, за лєнївосц, недоброту — кара.

И ище по єдним, вшелїяк, уж вецей раз замеркованим, Василь Мудри остане у нашей литератури. Роки свойого психичного и физичного дозрєваня — теди кед ушлидзели найвецей пременки у нашим дружтвє, кед тоти пременки були бурїови и нагли — вон дожил найинтензивнейше и зоз пїеде-сталу революційного заносу вон часто и нешка шеє свойо стихи. Таки стихи нашей литератури були потребни, але кед же су остатнї роки меней ценени, то не пре зменшаносц потреби за нїма, але пре факт же ше Мудри мало стара же би їх облекол до сучаснейших шматох, поведли бизме до шматох висшого стандарда: модерней форми и фарби. З тим би ше указало же и тото дружтво, и зоднука и звонка, пременене, на висшим уровню, з другима задатками, гоч на истей драги. Таке становиско Мудрия руца до цишо, цо вон, иншак, не заслужел.

Без огляду на тот и факти, пре два прикмети своей поезиї Васильови Мудрийови буду ище длуго подзековни наставнїки мацеринского языка: прето же му язык без отрушинок звонка рускосци и прето же му теми рижно-родни, а таки яки потребни у програми означованя дружтвєно важних датумох и рочнїцох. З його поезио, обявену у збирки „Подшїїжнїки викукую” (1973), мож закриц шицки обласци (цо иншак чежко повесц за других наших поетох), та остане поет за манифєстациї, академиї, за репрїтали, а то значи и за композициї наших музичарох.

Значи, Мудри ше часто стрєгне зоз свою поезио у сї хасновано, але ридше у сї меновано як репрезента нашей литератури за дзеци.

МИРОН БУДИНСКИ. — Дахто пише вельо, непрерывно обявює, пробує ше на шицких польох литератури и так здобува мено у ней. Дакому досц же би ше зявел раз и же би заблїснул и за нїм оставал швицаци тирваци шлїд. Мєно Мирона Будинского би баржей спадало їу другим, гоч спочатку (писал и за старших, и поезио и прозу) випатрало же будзе медзи першима. Народзел ше 1931. року, заступени у обидвох антологїїох поезиї, обявїовал кеди-некеди, але аж анї з Данком Здогаданком, тим поетичним юнаком на бокох „Пионирской заградки”, не посцитнул таки успих як з обявїованьом сказкох у кнїжки „Воденїчка на стрибєрним потоку”. У шицких тих сказкох и приповедкох Мирон Будински остава лирик, специфични романтик аж и у поезиї на тему, поведзме, технологїїней революциї, як и у прози, поведзме о Дурнїлови. У шицких случайох вон нїкни, скоро на мацерински способ обрацєни їу чувствительней дзецинской психи. Кед му то тема допущє, поведзме кед бєшедує о мацери, часто надвиснує и жени-поетох. У прози його лирична фантазия ше розтвера як даяки чаривни квиток и постава сказка, отвераю ше нови видогляди нашей литератури за дзеци котри потераз у нашей дзецинской литератури анї не одхїлєни.

Сам факт же Мирон Будински перш и добитнїк награди „Невен” за „Воденїчку на стрибєрним потоку” (за 1969. рок) би не значел вельо кед би тота його награда не була отверанє дзверох до югославийской литератури и другим дїлом нашей дзецинской литератури и других наших авторох. Потєраз „Воденїчка” прєложена и на мадярски и на сєрбскогорватски язык (не у идентичним тексту).

Нєрозтолковани факт же Будински вецей не пише, односно не обявює спричинює вельку чкоду нашей дзецинской литератури. Тото уж и прето же ше Будински зоз поезио наявел як озбильни кандидат за квалитєтну збирку поезиї за дзеци и за автора так потребних драмских сличкох як цо то була радио-драма „Яни амбасадор мира” („Пионирская заградка” 1972).

МАРИЯ ГОРНЯК. — Зявюючи ше у нашей литератури зоз свою самостойну збирку приповедкох за дзеци „На рукох мацеринских” (1973. року), Мария Горняк (Дюрдьов 1931) ше уписала до тєй нашей литератури з намиру постац єї автор без огляду же ше по теди, так повесц, у ней не явяла. После видаваня спомнутєй кнїжки як кед би ознова уцїхла, як кед би ше вичєрпала, Горнякова не обявює. Прето о ней як о писательови наисцє мож судзиц лєм на основнї тєй єднєй кнїжки.

Єї наисцє богате искусство з дзецима и з дзецинску литературу, нашу, югославийску та и шветову, през роботу на ушорїовано емисийох за дзеци на Радио-Новим Садзе (на нашим языке) єї було у писаню вшелїяк на помоци. Тото очивисно и мож провадзиц як Горнякова — у случай кед не мала оригиналну инспирацию чувствуючи потребу „же би у нашу дзеци мали таке дацо” — „порусначєла” дасдну запамєтану чи прєчитану приповедку з других литературох. Таки манир бул значєни у початкох каждєй оригиналнєй литератури, та го вона по тєй аналогїї копировала.

Горнякова очивисно и любитель и добри познаватель нашого языка. Вона добре позна психологїю дзецох, и зоз спомнутого искусства и як родитєль, зна хтори приповедки „прєходза” при дзецох, а хтори при їх воспитачох. За обидвох у спомнутєй кнїжки єст досц приклади. Медзитим, факт же за добри резултати у литератури потребне вельо вецей як дзека, труд и ангажованє. Горнякова, спрам становиска яке виражує през свою дальшу неактивносц на полю литератури, анї не жадала вецей посцитнуц як цо посцитла. У швецє амбициозних писательох и теди кед им очивисно хибї талант, єї случай наисцє винїмок.

МЕЛАНІЯ ПАВЛОВИЧ. — Скоро неочачлїви автор у нашей литератури за дзеци була Меланія Павловичова покля ше не зявєла у „Атологїї дзецинской поезиї”. Як кед би ю праве тото обявїованє стимуловало, вона ше почина приблїжовац литературним кругом и, озда и пре роботу у НВРО „Руске слово”, вше баржей ангажовац на литератури. Перши резултати „Нїтки” (1971) не були найлєпше цо вона могла дац, цо цалком и розумлїве. Але кед рушєла, тота поетєса стрєднєй гєнерациї (народзєла ше 1932. року у Руским Керєстуре) ше наисцє озбильно одлучєла ангажовац. У першєй кнїжки Павловичова не розчисцєла зоз традиційним шпиваньом, вона баржей приповєдала у стихох и зазначовала до писных шицко цо зоз швета дзецох обачовала. Искусство свойого дзецка кладла як „я” субєкт писнї и каждє дожицє було причина за писню.

Нєспрєривно обявюючи, провадзаци сучасну литаратуру за дзеци, Павловичова написала єдну дозрєту збирку, малу по обсягу, але вельки скок у одношєню на першу — „Весєлирку” 1975. року. О тєй кнїжки дати найлєпши критики и Павловичова достала того року награду „Невен”, як теди найудатнєйши автор дзецинской кнїжки на руским языке.

О тєй другєй фазї поезиї Павловичовєй, яку вона и далєй пише, єст цо писац. То сами читачє, любитєлє красного слова, та вироятно и наставнїки

нашей мацеринской бешеди, добре знаю. „Веселинка” у домох учебник мацеринской бешеди, бо ше з ню спонтано уходзи до проблемох котри дзецом випатраю чежки и неришиви. Преїт загадки, преїт стихох типу „на палчки пейц манлічки” витворює ше педагогийне гледанє, поспішує прилапйованє знаньох, як бависко не як обовязка. Так ше звладує основни понятия швета дзеца предшколского возрасту: дньох у тижню, рока, фарбох, числох, одношеньох дзеци-старши, добра и того цо не потребне пестовац.

У намири буц у континуитету, муши ше спомнуц же после „Веселинки” Павловичова порядно обявює поезию котра лем збогацує ей опус и же ше ровно намага направит сден дальши крочай гу квалитету.

МИКОЛА СКУБАН. — Писатель котри заслужел правдиве и щире подзекованє дзецох за свою одданосц, Микола Скубан (народзени 1932. року у Коцуре), так повесц, ані не пише за других окрем за дзеци (голсм вельо меней). Його прекладателна робота часто на истих польох, а за дзеци пише и прозу и поезию.

Перша Скубанова кнїжка була кнїжка за дзеци — „Дванац мешацї” видана 1965. року. Бул то так повесц, раритет медзи самостойнима виданями, а окреме медзи тима за дзеци. По принципе яки и скорей и познейше шлїдзели и други авторе, вон до тей першей своєї збирки уключел скоро шицко цо по теди написал и направел початїцку грипку: на хасен обяжкосци знїжел ей квалитет. Прето о збирки „Дванац мешацї” нет цо бешедовац а же би то не було як кед би ше бешедовало о других перших збирках тедишнього часу. Заш лем, Скубаново писнї за дзеци з „Дванац мешацох” ше и нешка рецитус (велї компоновани), шшива, а вироятно же ше их ище длуго будзе хаслювац.

Подзековнейше побешедовац о двох кнїжках котри потим шлїдза: приповедкох-роману „Колач” (1974) и збирки приповедкох „Стари ствари” (1976. рок). Зоз прозу ше Микола Скубан зявел преїт конкурса, але ше зоз першу спомнуту кнїжку источасно указал и способни прозаїст и автор котри шмело уходзи до експеримента. Кнїжка о котрей бешеда, у ствари, колаж, модерно компонована цалосц з рижних файтох прози, од приповедки по интервью, од драмскеї слички по поезию. Так достати интересантни литературни резултат и вироятно тот успех Скубана стимуловал же би (знова на конкурс) написал збирку приповедкох „Стари ствари”, котра му далеко найузретиша литературна цалосц. „Стари ствари” творя приповедки зоз тераз не заснїцким збуваньом як вязу, але з исту атмосферу, змирену медитативносцу, окремицм попатрунком на швет тераз уж не лем дзецински (у тим и основна вредносц того текста), але общелюдски у котрим велї ствари траца своєю першобутни наменки як цо и велї чловечи намири траца у своім резултату своєї перши порив.

Зоз кнїжку поезиї „Добри тоти дзеци”, видату 1978. року, Скубан ше уписал гу автором з нашей литературы з найвещей поединсцима кнїжками. Но, заш лем, врацанє на поезию за Скубана у тим случаю не було найшешлївише. Резултат витворени не бул на уровню яки ше могол обчековац после двох прозних кнїжках. Окрем циклуса „Нашо славни предки” вона не приноси веcke напредованє од першей кнїжки, „Дванац мешацї”.

КСЕНИЯ МУЧАЙОВА. — Єст дилема у вязи мена Ксениї Мучайовой: чи вона лем заблукала до нашей литературы, дзекутоци же ше народзела у Руским Керестеру (1940. року), чи вона наисце руски писатель. Мучайова жис и

роби у словацким стредку и праве ю тот стредок и робота учительки у словацкеї школи порвали на писанє приповедкох за дзеци. На словацкеї бешеди написала вельо, вельо и обявела, вецей раз була и наградзована, та спатраюци ше на приклади других литературох у котрих було таки зявеня (наприклад македонску), нашо видаваче („Руске слово”) одлучели уключит и ей діло до нашілїства рускеї литературы за дзеци. Так 1978. року вишла ей перша кнїжка за дзеци на руским язiku „Гвиздочки ходза по жеми”.

Факт же издаванє тей кнїжки принесло два резултати: звекшанє число авторох дзецинскеї литературы, на едним боку, а на другим зме достали оригиналну прозу, кратку приповедку за дзеци зоз котру маме проблеми. Гу тому треба додац же Мучайова на тот способ до нашей литературы унесла нови форми и нови приповедацки способ. У основи вона препознатлїва по своім специфичним, полуучительским, полумацеринским словнику котри шеє благосц и нїжносц. Медзитим, ей списательски манир ше меня од реализма по експресивносц, з експресивносци до сказкового приповеданя, зоз сказки заш прескакус до басни... Дзекеди сама не може звладац едну форму, та у едним кратучким ділу авторка попреплета вецей форми. То не муши значиц хибу, напроцив, так витворени еден нови ефект.

О литературней творчосци Мучайовой на основи едного вирезу з ней неподзековно ані бешедовац а не ище и дац дянку обективнейшу оцену. Заш лем, думаня зме же вредзи тот вирезок раховац як прикраску нашей литературы, у котрей дасдни прилоги праве майсторство. Чкода же ше то не укаже и не пове гласнейше.

ДЮРА ПАПАРГАЇ. — Зявююци ше нагло у шведе дзецинскеї литературы и за того зявенє доставаюци найкрасши комплименти, Дюра Папаргаї себе потвердзел як правдивого поета. Вон дал шицким нам препшеченє же ма цо и зна робит на полю литературы, та и дзецинскеї. Народзел ше у Руским Керестеру 1937. року. Зявйовал ше ище як хлапец-сотрудник „Пионерскеї заградки”. У рокох младосци прешол на „озбилну поезию”, же би у рокох дозрелосци написал кнїжку „Не дам своєю роки и квит” (1977) и за ню достал награду ИВП „Руске слово” за едну з найлєпших кнїжках обявену у трох рокох. Така награда за дзецинску кнїжку гутори же дзецинска литература достава право гражданства, але ані кед наисце може равноправно стануц до шора шицких других кнїжках.

Було би несправедливо кед би ше Папаргаї раховало за автора дзецинскеї литературы лем од кнїжки „Не дам своєю роки и квит”. Зборник приповедкох „Слунечни роки” потвердзел же вон зна написац и добру приповедку за дзеци. Приповедки Дюри Папаргаї обявени у зборнику „Слунечни роки” у самим верху приповедкох обявених у нїм. Вои у тим дружтве других авторох таки як, поведзме, Цанкарово приповедки медзи приповедками за дзеци у югославянскеї литературы. Тота горко-счаговаца нїтка на релациї одроснути-дзеци и немоц над судьбу у меняню места котре вона одредзує остава основна прикмета Папаргаїового реализма дзецинскеї прози. Тот швет котри не скрати ані по фурми одроснутих, але ані по фурми дзецох заш лем не едиак чежки и едним и другим. Бо чловека, одроснутого, од чежкосци чува искусство и загрубнотосц скорн на котрей од дзециства рошино рубци и знаки вдереньох. Так прозни витвореня скорей обявени нормални увод до швета збирки поезиї „Не дам своєю роки и квит”. Правда, писнї ошлєбодзени з часци од тей боляцосци тельо кельо су оддалени од реалносци. Кед су блїжей гу ней, вец

маю исту дозу горкей сатири. Не потребно мац вельо роки, та буц мудри, а не потребно буц мали, та церниц. Писні Папгаргая писани з векшей оддаленосци од дзецинства и то видно. Вони покус упрекосни, легки, чечнейши, покус модернизовани. Негативизм Папгаргая то не тот прави негативизм, то, у ствари, правдива (але не дидактична) поволапка на гевто друге, на позитивносц. По таким становиску Папгаргаї ше досц розликуе од поезиї других авторов за дзеци котри пишу по руски.

ЮЛИЯН КАМЕНІЦКИ. — Выходзене малей сликовніци з насловом „Нешташна азбука” несподзивало шицких цо провадза дзецинску литературу. Каменіцки ше по теди не зявел у литератури за дзеци, окрем чесних прикладах, так повесц баржей шмиховальних як литературних прилогах у „Пионирской заградки”.

Гоч и тоти спомнути прилоги у „Пионирской заградки” (поведзме на слово „п”) маю окрему вредносц, у пестованю мацеринской бешеди у, поведзме, предшколских установох, вецей уваги заслужуе його „Нешташна азбука” (1975). Писньочки, на задату букву, але не и на тему, прескакую потреби и мерадла литературного квалитета, але зато барз практично и ефикасно служба своєї основней задумки. За возраст котрому су наменени (предшколски) лем таки, чисти, ясни, неkomplіковани а легки и цалком правилни стих, строфи лем зоз штирома стихами найподзековнейши. Озда нет дзецко котре на предшколским возросту не може звладац тоти стихи, а источасно кед їх звлада, звлада и азбуку. Не така оригінална идея, але у нас едина, та уж и прето заслужуе комплимент. Стихи окрем буквох уча и мацеринскому язичку, легко су паметливи (окрем двох-трох винімок) и барз доступни словніку котри ма дзецко до 6—7 рокох.

Каменіцки (1938. Коцур) зоз своїм прикладом указал же допринос литератури не муши буд мерани з квантитетом, а источасно и же квалитет не едине цо нужне за популярносц и хасен.

МИРОН КАНЮХ. — Народзел ше 1943. року у Дюрдьове. Спада їу тим младшим, гоч уж и не їу наймладшим писателюм котри пишу за дзеци. Його театрални фалати, давани и як радио-драми, указали же вон дума на иншаки способ як його предходніки о тим цо то литература за дзеци и же годзен, та прето и пробус вименіц у ней койцо. Нови теми — яки, поведзме, обробел у своїх кратких приповедочкох облапених у збирки приповедкох „Добри-дзенька” — були основна интенция жирия котри му додзелел награду „Невен” за 1975. рок.

Канюх скоро вше несподзивуе зоз тему своєї приповедки. Дзекеди то успишна сличка („Дим и димиско”), а дзекеди то нови способ викладани („Тигов мотиль”). Вон и сучасну тему попреплета зоз фантазию, та ше достава сказкову слику котра прицагуе як жвератко у котрим шицко красше випатра. Дзецом так сервирована реалносц випатра крашше, гоч то блізка опасносци вашарского ефекта.

Кед же Канюх на таки ефекти идзе здуманю, вец дзецинска публика, котра найчувствительнейши инструмент за меране щиросци, напахала сприводзку и вон би при ней швидко бул у немилосци. Було би интересантне провадзиц и анализовац як прилапси даедни його експерименти, бо тото цо ми одроснути оценюеме як одличне, можебуц дзецом и не одвитуе. Вшеїяк,

Канюхова заслуга уж у одредзеним ступню ясна, бо ше схопно вицагуе зоз штранджкох традициї яка нас скоро шицких ище моцно вяже.

Мирон Канюх зоз своїм ділом за дзеци покус незвичайна особа, але по досягнутим уровню, кед би ше оштрейше пресудзовало, вон на уровню других наших авторов за дзеци. Та гоч е можебуц и у припознатим стредку, вон, чувствуе ше то, ма якш свой стредок, ма прикмети котри ніхто не може копировац а же би то не було такой обачливе. То источасно значи и еден нови квалитет. Таки е и у приповедки, у драмской слички, та и у барз ридкей поезиї.

ИРИНА ГАРДИ-КОВАЧЕВИЧ.* — Литературна творчосц за дзеци Ирини Гарди-Ковачевичовой одражуе тото цо у кніжки „Тисяч радосци” углавним облапене (1975). Гардийова ше народзела у Руским Керестуре (17. IX 1944) и там почала обявйовац як школярка писні у „Пионирской заградки”. И пешка ей то главна трибина за творчосц за дзеци.

Кніжка „Тисяч радосци” барометер ей резултатох у намаганю особного доприносу нашей литератури за дзеци. Дзекеди вони вецей, дзекеди меней успишни, але вше на линиї од „я” субекта, дзецка, по дзецко як объект (власне). Так ей поезия значи од тей дзецинской по тоту наисце писану за дзеци. У тей другой траци ше щиросц и розбавеносц яку лем дзецинство може даровац, а достава ше на техніки и на искустве, яке лем длугорочна работа може принесц.

Факт же ше Гардийова, як углавним и векшина наших писателюх опредзелела за поезию. Можебуц то даяка комотносц котру тот способ виражовани на перши погляд дава. На другим боку так ше легчайше одкрива кяду празніну, едно слово може постац гришка. При Гардийовой то обачливе: една писня у едним диху ей баржей одвитуе, бо теди кед ю пробуе „гладкац”, вона пада до наративносци.

У „Тисяч радосцох” поетеса ше старала давац цо вецей радосци дзецом. У ней найвекша часц розшпивани и розлетани стихи на славу дзецинству котри ше стараю не обтерховйовац го, украшиц. Їх ше легко памета, але нажаль, тоти цо ше легко паметаю легко ше и забува, окрем правдивих поетичних резултатох яки тоти антологийни писньочки: „Нешор”, „Рак и мак” . . . Там дзе ше Гардийова стара уключиц до найсучаснейших цекох югославянской поезиї за дзеци, резултати пременливи, там дзе ше чус одгук фолклору, там вона баржей оригінална и вироотно легчайше розумліва.

СЕРАФИНА МАКАЇ. — Наймладши автор котри обявел самостойну кніжку за дзеци у нашей литератури Серафина Макайова прешла досц длугоку драгу же би дочекала свою першу кніжку „Фестивал животиных”. Народзела ше 1945. року у Коцуре дзе роби як наставник. Же ю окружую школски дзеци указую и ей писні у векшини наменени праве школским дзецом. Тоти писні на давни и експлоатовани теми: жабка, когут, амрели, кандур, говля и подобне напредок осудзени же би були „прешпивйовани”, допити и неоритинални. Медзитим, неосподзиване приемне. Макайова, цо несумніви доказ таланта, на тоти стари и оштрамбани теми написала нови стихи, интересантни и дзецом прилапливи без огляду же ей дакеди стих очивисно невидладкани и рима дирґаца. Ест една тайна у тим: вона ишла за свою поетичну инвенцию

* Текст о И. О. Ковачевич дала Редакция.

и у занедбуючим числє случайох ю порвала форма, односно ей совершенство пре котре напуцела чистоту думки. Найчастейше идеї остава вирна, та прето ше чесносц писні видзи и теди кед форма диргне. Таку щиросц дзецко найлєпше наградзи: „Фестивал” ма читачох медзи нашима дзецми и гоч у нїм писні за школски возраст, на предшколским уровню вони найинтересантейши, односно там дзе ше слуха „а цо далєй будзе”, або дзе ше сце мац слику и дожице комплетно. У ствари, праве тоти писні дзе шицко чече гладко и без гришки, але источасно без новосци, бизме дзечис вируцели зоз тей и по форми и по обсягу ту дзecom приспособеней книжки.

*

Пренатрупок авторох котри твора нашу дзєцинску литературу котри ту дати не ма намиру дац и конєчну ей оцєну. За того би требало вецєй часу и вецєй простору, але факт же лєм так ведно начищлєси писателє за дзеци и їх дїла даваю приближну слику того цо дзєцинску литературу на нашим язику нешка твори. Аж тєраз нам уж може буц яснє же створєни можливосци же бизме ше справ ней одвичательсєйше поставєли. Одвичательсєйше у першим шорє значи критичсєйше. З количєства з котрим розполагаєм шлєбодно мож повибєрац найлєпше и на такей зужєней алє черствєй основи словац розвой. Бо, як наведзєнє, на дзєвери тей литератури уж у тим часє уходза нови мєна. Вони вшєлїяк потераз зробєнє маю як углїд и гоч як ше буду старац не буду обтерховани зоз традицию, того ше не годно обкеровац. Прето най традиция котрєй ше тримаєм будзє наисцє лєм добрє. З тим у вязи и потреба розвиваня критики, того пужного унапрямовача такей дїялносци. Затєраз, нажаль, ише вше критика литератури за дзеци мєнєй значна як критика литератури за одроснутих. Правда, до литератури за дзеци ше ише вше трєнє и того цо не потвєрдзєнє и цо аж и подозрива вредносц, бо же „то лєм за дзеци”. Трєбало би конєчно справ шицкєй литератури завжац єднаки становиска, та вєц и ей углїд сам по сєбє порошнє.

И ише цошка як надпомнєцє, цошка цо би вшєлїяк була причина за сдєн обсяжнєйши есєй. У дзєцинскєй литератури вєлї ствари дидактичного характера и з боку литературнєй науки баржєкєй помодню як оправдано автоматично осудзєни як прєжитє. Медзитим, дидактичносц литератури сама по сєбє не шмє буц осудзєна. Бо, нашо би вона вообщє була писана кєд би не мала намиру дїйствовац на дзеци и то, цалком розумлївє и єдино дружтвєно оправданє, у позитивним напрямє. Значи, дидактика литератури самоподрозумююца прикмета (и не лєм тєй за дзеци), алє цалком розумлївє и же вона не може буц у форми, напрямє и на способ яки неспикайшому дзєцку, та ані чловекови не одвитує. Швєт шє мєня, шицки чловекови активносци доставаю други форми и мєняю з часци курси напрямох, та прєцо би то не було случай и у тєй пагоди.

Оцєни, яки ту пужно можу висц зоз приложеного текста, можу буц субєктивни (чи то не кажда оцєна у сущносци), алє вони источасно и добронамирни прилог тому цо не мамє, тому цо сцємє мац лєпше, тому цо маю други вєкши литератури.

Ирина Гарди-Ковачєвич

ПРИЛОГИ

ХИБИ НАМ ОБЩИ ПРАВОПИС И ПРАВОПИСНИ СЛОВНІК

Покраїнски завод за издаванє учебнїкох з Нового Саду видал 1971. року Правопис руского язика, як школски учебнїк, чий автор Микола М. Кочиш. Без сумнїву же зявєнє першого Правопису мало историйно-културнє значєнє на дальши розвой руского язика понеже вон бул учебнїк не лєм просвітним роботнїком и школяром алє и шицким тим котри на даяки способ вязани за дїялносц на руским язику, а то насампрєдз средства информованя, издавательна и прєкладательна дїялносц итд.

Кєд ше нешка оглїднємє на прєйздєну розвойну драгу руского язика у остатнїх дзєсєц рокох, вєц можємє повєсц же Правопис, ведно з другима учебнїками язика, котри вишли до того часу або после нього, дал вєлку помод, оможлївєл и створєл прикладни и ровноправни условия шицким котри виучую и хасную руски язик — таки яки маю и припаднїки других народох и народносцох у нашєй жєми. Медзитим, уж нешка, а ютрє ише баржєкєй, потребни нам подполнєйши Правопис як и правописни словнїк котри будзє у подполносци одвитовац звєкшаним програмним задатком у вигучованю руского язика у профєсїйноунапрянимєм образованю и воспитаню школярох стрєднього ступня, а тиж так и на високим ступню — на Лєкторату руского язика и литератури Филозофского факултєта у Новим Садзє.

Авторово думанє о Правопису и правописним словнїку, о його хаснованю и о дальших допollyнююцих роботох на нїм котри вон мал на розумє при його издаваню 1971. видзимє у закончующєй часци уводного слова спомнутого учебнїка:

„Правопис ма два часци. У першєй часци правописни правила котри формуловани и илустровани з прикладами так же би були доступни и розумлїви школяром старших класох основнєй школи. У другєй часци дати невєлєки правописни словнїк, котри ма коло 6000 слова. Слова котри вжати зоз першєй часци маю ознаку параграфа, точки и подточки, а слова котри тоту ознаку не маю унєшєни до словнїка прето же су чєжши з правописного боку або ше гриши у їх записованю. Слова зоз гвиздочку (*) не трєба хасновац, бо су або погришно хасновани у потерашнїм писаню, або прє странскє походзєнє мупа буц замєнєни з нашима словами, або ше мєсто з гвиздочку означєного слова прєдклада лєпше слово чи лєпша форма слова.

Правопис ше друкує як учебнік, бо потерашні виданя Граматикох не облапели у подполности правописну матерію, але би мал послужиц и як основа за пририхтоване подполнейшого виданя.”

Автор Правопису и правописного словніка познал барз добре обставини у школстве, бо робел як просвітни роботнік у Коцуре и Русним Керестуре, а тиж робел и як редактор „Пионирской заградки” и сотрудничал у видавательней діялности. Пправе каждодньови потреби просвітних роботнікох и дзецох го нагнали же би цо скорей помогнул и другим, та же би виучоване руского языка и його хасноване у цо кратшим чаше було на ступню як цо то и други языки. Нешка можеме ище раз потвердзиц того, цо уж на вельо заводи поведзене, же нам професор М. М. Кочиш, под час своєї дзешепрочней лингвистичней діялности, дал барз вельо, найвецей кельо мѳже дац еден науковец. Медзитим, дальши розвой языка и нашо потреби жадаю ище вецей — треба розпочац роботи на пририхтованю общей граматикки, правопису и правописного словніка, историй літератури, теорій літератури итд. Нет сумніву же тоти потреби мож витвориц лем з достаточним числом фаховцох, з добру організованоспу и у тимскей роботі, з забезпеченима средствами финансованя таких вельких вельорочних подпроектох. Ми у тим стредньорочним плане розпочали вецей подпроекти. Подполне видане найзначнейшого діла — сербскогорватско-русского словніка можеме обчековац аж у новим стредньорочним плане 1981—1985. року. У тим чаше маю буц закончени и други менши наукововигледовацки подпроекти.

Як знаме, шицки терашні наукововигледовацки роботи окончую ше у Дружтве за руски язык и літературу и до тих роботох укапчани вецей як 30 сотрудніки. Можеме повесц же шицки фаховци котрих маме, цо жадаю и можу робиц на тих програмних задаткох, укапчани до роботох. У 1980. року, остатнім року того Стредньорочного плана, треба зробиц барз вельо же би ше здогонсли роботи котри заостали, окреме на словніку. А же би то було витворене, жада ше вельо пилнейша робота и одвичательнейше одношене шицкких котри вжали на себе одредзени обовязки на основі догваркох зоз Дружтвом.

Дружтво у 1980. року ма вибриц нови Стредньорочни план — на час од 1981. до 1985. року. Коло закончованя уж розпочатих подпроектох треба розпатриц и оцєніц яки кадрово и други можливосци розпочинаня нових подпроектох о котрих уж було бешеди у Дружтве, а то насампредз о Общей граматикки и Общим правописним словніку. Главна часц фаховцох уж укапчана до роботох на терашніх подпроектох и прето тераз барз чежко спатриц реални можливосци розпочинаня нових роботох на Правопису зоз словніком понеже без автора того учебніка, як и шицких граматикох руского языка, роботи чечу спомалшено и барз неровномірно. Кельо мож тераз спатриц, роботи на Общей граматикки не годни буц розпочати док не „дорощно нови моци”, бо фаховци на терашніх подпроектох маю ище вецей роки роботи. Но и попри тим рахуєме же дополнююци роботи на Правопису и правописним словніку годно розпочац уж од 1981. року, бо ше за таким виданьом чувствуюе вше векша потреба на висшим ступню виучованя руского языка.

Як зме дознали у Заводу за видаванє учебнікох, треце виданє школьного Правопису будзе друковане у 1980. року понеже друге уж розпредане. То значи же дальши три роки потреби з тим учебніком буду подмирени и праве тот час би требало вихасновац на виробку Общого правопису и правописного словніка. То значи же бизме до конца нового Стредньорочного плану могли видруковац нове подполне виданє Правопису и правописного словніка.

У Дружтве уж було порушане питанє видаваня Правописного словніка и як окремей приручней кнїжки пре легчайше хаснованє. На тот завод, по нашим думаню, не главне ше опредзелїц за форму видаваня, але по можливосци розпочац цо скорей роботи на Общим правописним словніку. Вшелїяк же то легчайша робота як на Общим правопису и вона може буц окончена у кратшим чаше. На основі таких думаньох зробени предлог способу виробку Правописного словніка котри на концу того напису друкуєме як огляд (таки способ означованя маме и у терашнім правописним словніку). Каждє може дац у 1980. року свой предлог Дружтву же би Правописни словнік бул цо розумлївши ницким хасновательом у каждодньовим писаню.

Б

Банат -у, лок. -аце
банатски -а -е
Банатян -а, -ови, мн. Банатяне -нох (*Баначань)
Банатянка -и, мн. Банатянки -ох (*Баначанка)
Баранец -ньца, -ньцови, мн. Бараньци -ох
баранче -еца, мн. баранчата -ох (*бараньче)
Бараня -ї
Баранька -и, мн. Бараньки -ох (*Баранка)
бараньски -ка -ке (*барански)
бег -а, -ови, мн. бегове -ох
безсмислови -а -е (*бесмислени)
билогардїйски -а -е (*билогардїйски)
биткош -а, -ови, мн. биткоше -ох
бит-музика -и (*бит музика)
бичкаш -а, мн. бичкаше
божески -а -е (*божански)
божество -а, мн. божества -ох (*божанство)
больница -и, мн. больници -ох (*больница)
больничарка -и, мн. больничарки -ох (*больничарка)
бретаньски -а -е
Бретаня -ї
бридзиц -им
Будапештян -а, -нови, мн. Будапештяне -ох (*Будапештанец)
Будапештянка -и, мн. Будапештянки -ох (*Будапештанка)
будовач -а, -ови, мн. будоваче -ох
Букурештян -а, -нови, мн. Букурештяне -ох (*Букурештанец)
Букурештянка -и, мн. Букурештянки -ох (*Букурештанка)
Бунсец -вца, -вцови, мн. Бунсеци -ох
бунсецки -а -е (*бунсецки)
бурїови -а -е и бурїовли -а -е

Г

Габзбурговци -ох (*Хабсбурговци)
габзбургски -а -е

Гакія -ю, -йови (*Хакія)
гала -а (*хала)
гамбар -а, -лок. -е, мн. гамбарн (*амбарн)
Ганс -а, -ови (*Ханс)
Гасан -а, -ови (*Хасан)
геморїиди -ох (мн.)
Герберт -а, -ови (*Херберт)
Гербут -а, -ови (*Хербут)
героїн -у, лок. -у (*хероїн)
гїерархїи -ї (*хїерархїя)
гипотенуза -и (*хипотенуза)
гїт -а, лок. -у, мн. гїти (*хїт)
Гложан -а, лок. -е (*Гложан)
гобель -ля, лок. -лю, мн. гоблі -льох
гоби -ия, лок. -ию, мн. гобїи -їох (*хоби)
говедзина -и
гокла -и и гокєдла -и
Гонолулу -уа, лок. -уу (*Хонолулу)
горяк -а, мн. горяци -ох (*планинар)
горян -а, мн. горяне -ох (*горан)
горянски -а -е (*горански)
горяństwo -а
горяцки -а -е (*планинарски)
горяцтво -а (*планинарство)
гребеньчок -чка, мн. гребеньчки -ох (*гребеньчок)
грєчка -и, мн. грєчки -ох
гризц, грижем (*грици)
грудкави -а -е

Д

двадцєрочни -а -е
дварочни -а -е
двадєцрочни -а -е
дегїдрация -ї (*дехїдрация)
декламатор -а, -ови, мн. декламаторе -ох
декламаторски -а -е (*декламаторни)
децембер -бра, лок. -бре, мн. децембри -ох
децибел -а, лок. -у, мн. децибели -ох
Девдєлія -ї
дзєцински -а -е (*дзєциньски)
дзєциско -а, лок. -у, мн. дзєциска -ох
дзєшатнїк -а, -ови, мн. дзєшатнїки -ох (*дзєшаткар)
дїгїтрон -а, лок. -у, мн. дїгїтронн -ох

Що робити далей? По нашим думанню на тот завод закончена лем акция, а роботу треба розпочац там дзе ей ище не було и предлужиц там дзе уж тирвала. Фотографії евидентовани у шумним чашле але вериме же ище мож найсц и нови. Дальшу роботу предлужи Комисії за материялну культуру Секції за народни скарб Дружтва. Думаеме же би фотографії требало и далей зазберовац спомоцу школярох и просвітних роботнікох односно спомоцу активох и подружніцох Дружтва. Шицко тото цо ше зазбера и пресликуе требало би зачувац у Музейней збирки Руского Керестура и одного дня поставиц стаемну виставу котра би була облак до нашей прешлосци. Нет сумніву же Комисия у кратким чаше розроби план и щиро приме помоц од каждого же би о даскельо роки задумка могла буц и витворена.

Гавриїл Колесар

ОГЛЯДИ И ПРИКАЗИ

ЛИНГВІСТИЧНИ КРЕДО МИКОЛИ М. КОЧИША

(У вязи з видаваньом зборніка „Лингвистични роботи“)

У 1978. року одбули ше два вельки подїи котри мали окремене значене на розвой литературного языка югославянских Руснацох. Єдна ше одноши на наукове совитоване на тему „Стан и розвиток руского языка и литературней творчосци“ котре, у вязи з 50-рочніцу од народзєня М. Кочиша, отримане 7. и 8. децембра у Новим Садзе. То була перша подїя такого уровня у историй рускей культуры. Инициатор було Дружтво за руски язык и литературу ведно з Лекторатом руского языка на Филозофским факультету Новосадского универзитета, а тиж так и рижни установи САН Войводины, НВП „Руске слово“, Матица сербска и др.

Друга подїя исто так нерозлучно вязана з меном М. Кочиша: новосадске НВП „Руске слово“ видало „Лингвистични роботи“ Миколи М. Кочиша перши медзи Руснацами наукови зборник о питаньох мацеринскей бешеди. Инициатор и тей важней акції було, насампредз, Дружтво за руски язык и литературу. Його председатель Дюра Варга сам позберал, систематизовал и приготавел до друку єдну част Кочишових материялох вязаних за проблематику литературного языка югославянских Руснацох. Зборник ма досц вельки тираж — 1 тис. прикладніки; видани на 295 бокох у прекрасним полиграфским оформеню.

Вельки труд зробел Дюра Варга на зазберованю и систематизованю вельо числених статей и призначок М. Кочиша котри були друквани у цєку велїх рокох по розличних виданьох на руским и сербскогорватским языку. У цалосци нам представена удатна структура зборніка. До першого пасуса „Вообщє о рускей бешеди

и языку“ (б. 13—42) уключени роботи барз важни за розумєне концепції литературного языка котру розраблял М. Кочиш; у вязи з лексикю и твореньом словох тота концепция виражена досц кратко: „кед у своєй бешеди не винайдзєме способ за творєне нового слова, глєдац го (треба) у других славянских языкох, а насампредз у украинским“ (б. 16). Тоту тезу зоз статї „Проблеми напей сучасней бешеди“ автор розробел и у роботї „Сучасни рушаня у нашим языку и основни тенденції його дальшого розвитку“ и даєдних других материялох.

Пасуси з морфології, синтакси, лексикї, стилістики и, правопису руского языка исто так облапяю велї важни роботи за розумєне лингвистичного кредо М. Кочиша. Тото, особливо ше одноши на статї и призначки котри нашли своєю место у пасусох „Зоз морфології“ (б. 43—88), „Зоз лексикології“ (б. 95—138) и „Зоз правопису“ (б. 148—174). Медзитим, було би логичнейше кед би ше пасус з ономастики котри облапя словник фамилийних презвискох и назвискох югославянских Руснацох нанол ведно з пасусом „Зоз лексикології“, бо ту ше бешедує о явичних елементох истого плана. Исто треба новєсц и о пасусох „Зоз правопису“ и „Поради з языка и правопису“, гоч, у исти час, ясне же складач зборніка сцєл охабиц ту авторово — надпомніме же „Поради з языка и правопису“ друквани у новинох „Руске слово“ и додатку „Литературне слово“ як єдна серия и зазберую першу етапу заніманьох М. Кочиша з проблематику мацеринскей бешеди.

Похвално же складач зайжал критични приступ ту вибору материялу. Тото мож видзиц на таким прикладє. Место статї

Прилог класифікації діє слів" (1967), котра обляга схематичну і у велим не точну класифікацію руских дієслівих складач уключел до зборнік пасус з „Граматіки руского языка I" (1974) М. Кочиша, дзе класифікація ноши вецей наукови характер и залопое фактично шидки типи руских дієслівих. Нажаль, редактор „Лингвістичних роботох" не одстранел технічну гришку котра була допущена ище у „Граматіки руского языка" (б. 99—103): ту, з вину коректора, место нулового афікса (вон ше означуе зоз знаком Ø) више означене як буква Ф.

Барз би була потреба за видаване такого плана як „Лингвістични роботи" уводна статя з детальну анализу лингвістичней творчости М. Кочиша и його конкретних роботох особливо прето же домерковани читач може увидици против словности кед будзе читац змесени у зборніку статі и скорей видани книжки М. Кочиша. Особливо того ше дотика розличних авторових рекомендаційох односно твореня слівих и їх формох, поясненя дасдних питаньох граматіки, фонетіки, лексикології. Конкретно, таки против словности можеме замерковац у статях пасуса „Зправопис" (б. 148—174) и у книжці „Зправопис руского языка" (1971). Медзи роботами пасуса „Зоз лексикології" (б. 95—138) и „Приручим терминологійним словніком сербскогорватско-руско-українским" (1972). При конци, не више находзиме согласованосц авторових предлогах котри розшати по розличних роботох у рамках того зборніка. Наведзем лем еден приклад. У статі „Проблеми нашей сучасней бешеди" автор допущуе же „форми (прикметнікох) -ци, -чи ше у нас

под'еднак хаснуо" (б. 14), т.е. *социалистички, социалистични*, а у статі „Дасдні проблеми нашого правопису" (б. 150—153) суфис -ци(и) вообще не вкати до огляду и, як ше видзи, автор його не прилапое и не предклада у хаснованю. Моменти такей природу мушела би познати уводна статя ту зборніку. Приклади котри зме наведли, та и други приклади котри зме ше не дохли, указує на обсяжні чужносци у нормованю младого литературного языка.

Перши наукови зборнік на руским языке и о руским языке — „Лингвістични роботи" М. Кочиша — без сумніву виключно велика подія у культурним живоче югославянских Руснацох и будзе мац велике значене за дальше розрабляне велих питаньох нормованя руского литературного языка. Источашне тот зборнік — указатель уровня котри досциг литературни язык югославянских Руснацох и наука о нїм. Славистика, з другого боку, пополнена з рідким и драгоціним компендиомом актуальних роботох пошвещених проблемом младого литературного микроязыка.

П.С. Жаль нам лем же у зборніку пре якуш причину, не дати портрет автора „Лингвістичних роботох". Портрет би бул барз потрібни, бо у виданьох такого типу як то то така пракса обичне зявене. И ище: авторски зборнік наукових роботох — єдино зручна и барз добра можливість представити библиографію подполну науковей продукції М. Кочиша у цалосци. Нажаль, того не зробене. Тота остатня задача, по нашим думаню, чека на своєю выполнении.

Др А. Д. Дуличенко

ПОМОЦ У ВІЄДНАЧОВАНЮ САМОУПРАВНИХ ТЕРМИНОХ

(Словнік самоуправних и других дружтвенно-политичних терминох и виразох — сербскогорватско-руски)

Донедавна шидки котрим руски язык представя основну професійну діялносц або котри ше на даїни способ занїмаю з його вичуванєм могли хасновац лем „Приручни терминологійни словнік — сербскогорватско-руско-українски", чий автор Микола М. Кочиш, а котри у тиражу од 500 прикладніки видало 1972. року НВП „Руске слово" и котри як еден з „ключох за язык", медзи иншим, представя єдну

з найгледанших фахових книжкох у кругох прекладачох, завятих у средствох явного информованя, у просвєти итд. То Словнік котри ма коло 14 тисячи одредніци цо за його профил, углавним, задоволює, гоч пракса и єї потреби остатних рокох указує же нам више необхіднейши єден обсяжнейши, богатши и ризкороднейши словнік. Слова у спомнутим Словніку поскладани по азбучним шоре и об-

робени по методології яка ше и предвидзує при виробку такей файти словніка.

Посцигнути резултати нашого дружтвенно-политичного розвою и социалистичного самоуправня и запровадзоване до живота Устава, Закона о здруженей роботі и других системних законох уж длугоди час вимагали виградоване ширшей самоуправней терминології на языкох народох и народносцох, цо нерозлучна и состоїна часц политіки и пракси равноправности и заєдніцтва. Як резултат шидкого того, у новембру мешаю 1979. року видати „Словнік самоуправних и других дружтвенно-политичних терминох и виразох" у виданю Здруженя наукових и фахових прекладачох и Секретарїята за законодавство ВР САН Войводини. Основа Словніку сербскогорватски язык, а источноше вон преложені на мадярски, словацки, румунски и руски язык. З другима словами, то штири двоязычни словніки у котрих систематизована и лексикографски обробена самоуправна и дружтвенно-политична терминологія котру характеризує велике число нових терминох и виразох найіснейше повязаних з нашу стварносцу. Дозрели условия и потреби у нашим ведейнаціоналним и ведейязычним стредку, якн тот наш войводински, у условийох полей равноправности языкох и писмох народох и народносцох, а пре потребу єї дальшого и цо подполнейшого витвориваня.

Тот Словнік ма основну наміру помогнуц його хасновательови же би швидко и легко нашол гледани термин на руским языке. Система одредніцох и пододредніцох так и робена же би ше то то у подполности могло зробиц. Зоз формального боку, шидки термини у тям Словніку, котрих єст у одредніцох и пододредніцох ведно зоз терминологійним виразами, стасним виразами и скраценямн коло 8 тисячи, мож подзелїц на єдночлени, дво-члени, трочлени, штирочлени и ведейчлени.

У сербскогорватскей часци Словніка одредніци и пододредніци пошоровани по абєдєдним порядку (цо власніком „Приручного терминологійного словніка" Миколи М. Кочиша спочатку дакус очекує знаходзене).

Як єдночлени термини ше явяю звичайни слова — домашнього або странского походзєня:

— нашілїство, безкласни, безпечносц; агресия, буржуазия, коєзистєнция.

Число двочлєних терминох досц велике, бо їх комбинаторносц у розвоїним расту самоуправней терминології пришла до окремого вираженя:

— делегатна база, месна засїдїца, дружтвена догварка, девизни биланс, антиинфляційна мїра, демократични плурализм итд.

Трочлєни термини:

— організація здруженей роботі, дружтвени правобранитель самоуправня, самоуправна интересна засїдїца

и штирочлєни термини:

— основна організація здруженей роботі, начало шлєбодней черанки роботі, окрема дружтвена защита малолїтних итд. не таки части, але ше и у нашей самоуправней и дружтвенно-политичней терминології равноправно хаснує у їх цалосним значєню.

Ту тому цо уж поведзєне о Словніку треба додац и подцїгнуц його окреме значєне у обезпечованю прикладних условийох швидкого вїєдначованя терминології з тей обласци. Того вїєдначованя нужне пожеже єст досц велики розкрєк прето же маме вецей пункти у котрих жие, хаснує ше и розвива руски язык — образовни и воспитни організації, організації од окремого дружтвенного значєня, средства явного информованя, прекладательни служби, видавательли хїжнї итд. — и зощїцким розумїлїа потєршєня неускладзєносц и невїєдначєносц спомнутей терминології. Словнік олегчал роботу шидким котри каждоднєво хаснує руски язык у писаней формі, оможлївел швидку и лєпшу роботу лекторох пред котримн терраз основни задаток — робити на швидким вїєдначованю терминології, прїтрїмуєщи ше прилапєних и утвєрдзєних терминох у Словніку. З єдним словом створєни лєпши можлївосци и условия але Словнік источноше обовязує на правїлне хаснованє терминології котру вон облянєл.

На конци спомїмє и тот податок же у виробку тих словнікох участвовали Здруженє наукових и фахових прекладательох Войводини, Секретарїят за законодавство Скупштини и Вивєршней ради Скупштини САН Войводини, Союз дружтвох за мадярски язык Войводини, Дружтво словакистох Войводини, Дружтво за румунски язык и Дружтво за руски язык и литературу, а прилапєни и велї хасновити предкладани и сугєстїи самоуправних організаційох, заєдніцох, органах и посєдїнцох. Пожеже то перши Словнік тей файти, обєкує лє же хасноватєлє и фахова и наукова критика даю сугєстїи и предкладани котри, зоз по тєраз здобутїма искуствами, буду хасновити при виробку нових терминологійних словнікох.

Гавріл Колєсар

ДІЯЛНОСЦ ПЕРШЕЙ ДЕЛЕГАТНЕЙ СКУПШТИНИ ДРУЖТВА

У перших роках своєї діяльності Дружтво за руски язык и литературу, пре мале число членох и недостаточну організованосц, досц чужко винаходзело ширши зміст роботи. (Основане було 4. децембра 1970. року.) Програмни задатки Дружтва — дальше нормоване и розвиване руского литературного языка и литературы;— вжали до своїх рухох найактивнейши и найспособнейши члени Дружтва на чоле зоз проф. Миколом Кочишом, котри бул и перши председатель. Медзитим, мале число активних ношительох шицких фахових роботох на языке були преобтерховани з веліма чечуцима роботами. Особи котри давали и могли дац ище вещей на дальшим розвою языка були обшеднути з організаційними проблемами Дружтва. То було обачене, гоч и з малим запоньнем, та прето завжате становиско же би організаційни роботи вжали на себе други члени. З другима словами — же би кажди робел там дзе може дац найвещей и на тим цо було теди найпотребнейше робитц на языку.

До пременки у руководстве Дружтва пришло як було порадзене але у 1972/73. року не пришло до значнейших вименкох на лепше. Даядни члени не жадали витворити свойою обовязки у Дружтве. Прето на инициативу активней часци руководства Дружтва пририхтана позарядова сходазка 2. фебруара 1974. року. Окончени вименки у Статуту, преширени зміст роботи на комисии и секции, а у даядних местох основани активи и подружници. Зробени вименки у руководстве барз позитивно дійствовали на заживоване роботи шицких органах Дружтва з чим ше достало ширше дружтвене припознаванє и потримовка за перши значейши роботни устжи. Як резултат такей діялносци пришло и до наглого звекшаня членства зоз шицких

шорох роботних людзох. Так од 82 членох 1972. року тото число концом 1975. року, у чаше отримованя першей делегатней скупштини, виносело вещей як двасто членох. Найвекши успихи у витвориваню програмних задаткох, у організованосци и звекшаню числа членох писцигнути у остатніх штирох роках так же Дружтво ма на концу 1979. року вещей як 370 членох.

Перша делегатна Скупштина Дружтва за руски язык и литературу отримана у Новим Садзе 20. децембра 1975. року и у ей роботи вжали учасц коло 60 члени. На основи нового Статута Дружтва, ускладзеного з Уставом и одлуками X конгреса СКЮ, була створена можлівосц за звекшане числа членох. Дзекуючи тому, по шицких наших местох оформени нови організаційни єдинки Дружтва — активи и подружници у Руским Керестуре, Кули, Вербаше, Коцуре, Дюрдьове, Новим Орахове, Новим Садзе и Шидзе, котри делеговали до новей Скупштини Дружтва 41 делегата. Спомедзи того числа 11 делегати були избрани до Вивершиного одбору и 3 до Надпратраючого одбору, котри на основи Статута бул виверши орган Скупштини по конец 1979. року. Зоз тоту Першу делегатну Скупштину була означена и пейпрочница роботи Дружтва, а з нагоди того вишло и перше число гласниїка Дружтва „Творчосц“.

Скоро источно, лем мешац позвейле, у януаре 1976. року по одлуки Покраїнского комитета СК Войводини у Дружтве за руски язык и литературу формовани Актив Союзу комунистох. До состава Актива вошли члени СК котри були делегати Скупштини Дружтва як и руководитель фахових роботних делох. За першого секретара Актива СК у Дружтве бул избрани Мирон Роман.

У прешлим штирирочним периоду (1975—1979) у рамикох Дружтва за руски язык и литературу робели: Секция за лингвистику, Секция за наукововитледавацку діялносц, Секция лекторох и преподавательох, Секция за вичуванє и пестованє руского языка, Секция за литературу и Секция за заберованє скарбу материальной и духовней культуры, зоз своима дванац комиссиями, як и Редакция гласниїка Дружтва „Творчосц“. Попри своїх рочних планах роботи за кажду секцию и комисию Дружтво ма и детально розробени Стредньорочни план роботи за период 1976—1980. року.

Єдно з найвекших подняцох у роботі *Лингвистичей секции* (проскт отворени 1976. року) то интензивна работа на виробку двоязычного стандартного словниїка сербскогорватско-русского языка, котри ма у трох томах обласци коло 80 тисячи одредивци. Работа на тим проекту, на котрим робил екипа наукових и фахових сотрудникох, вичуванана на дзешец роки, цо значи же ма буц реализована 1985. року. Ношитель того проекта професор др Митар Пешикан, наукови сотрудник у Институту за сербскогорватски язык у Београдзе. У гласниїку Дружтва „Творчосц“ за 1976. рок бул друковани оглядци табак зоз цильом же би шицки члени Дружтва, як и ширша явност, мали увид до тей роботи и источно дали своєю замечкованя, предложаня, сугестии и зауваги. У спомнутим периоду приведена ту концу перша фаза роботи, обробок пребарз обсяжней материи, котра вимагала и найвещей часу. Заш лем, работа ше не одвивала спрам утвердженей динамики, бо не шицки фахови сотрудници з еднаку одвичательносцю приступели ту обробку материи, цо ше одражело на финализованє роботи першей фази.

У рамикох тей секции иновала Комисия за историю языка, Комисия за сучасни язык и Комисия за проблеми терминологии и Комисия за утвердзованє терминох. Окром першей, спомнути комисии вещей робели спрам потреби, кампаньски, а меней плански и систематично.

У рамикох наукововитледавацкей и видавательней діялносци од 1976. року одвивала ше работа на реализованю проекта — на виробку *Лексикологичней картотеки руского языка*. У спомнутим периоду обробени понад сто тисячи матрици, а то лем дацо вещей як єдна третина потребного количества же би тота работа могла мац наукову вредносц. Тот проскт уж могол буц у другей фази реализаций,

але ше у медзичаше зявели непредвидзени чужкосци, котри уж длугши час загамовали цалу роботу. У остатніх чаше подняти одредзени крочаї, так же ше роботу на тим плане заш лем предужело, гоч и з векшим запоньнем. Ношитель и того проекта професор др Митар Пешикан.

Робота на проекту *Ретроспективней библиографии Руснацох у Югославии*, котра почала 1976. року и чий ношитель професор др Велимир Михайлович, одвивала ше спрам прилапеней програми. По тєраз приведени ту концу слідуюци роботи: обробена ретроспективна библиография кнїжкох на руским языке и кнїжкох предложених з руского языка, як и новинох и часописох на руским языке. Робота на библиографии литературы о Руснацох уж скоро закончена. Препатрени 35 наслови и 600 рочниїк литературних часописох на сербскогорватским языке котри виходза у Войводини, Сербии, Горватскей и Босни и Герцеговини. Виверши одбор Дружтва принєсол заключєне же шицки материали яки буду обласени у Библиографии о Руснацох най буду заключени зоз 1980. роком.

Робота на проекту *Ономастично-лексикографских вичуваньох* тиж започала 1977. року, а ношитель проекта професор др Велимир Михайлович. За реализованє того проекта виробена програма роботи, отримани семинар зоз сотрудниками и окончєне вписованє власних менох зоз Кнїжки народзєних у Руским Керестуре и Коцуре за период 1945—1955. року. У прешлим року работа мала буц предужена на вписованю менох и цо других наших местох, медзитим, пре одредзени чужкосци вона ше не одвивала зоз тим интензитетом яки зарисовани, так же у наступним периоду на витвориванє того проекта треба будзе придац векшу старосц.

Секция лекторох и преподавательох у преидзеним штирирочним периоду була окреме активна у остатніх двох роках. Значєне подняцє члени тей Секции зробили у пририхтованю и розпатраню фондуса терминох и виразох з основних тезох за пририхтованє становискох и докумєнтох XI конгреса СКЮ, потим на розпатраню и утвердзованю терминологии Закона о здруженей роботі, дзе визначели понад 800 термини и синтагми котри обявени у зєднїцким глосаре паралєльно на 15 языкох. Заш лем, найвекши успих члени тей Секции зазначели на Словниїку самоуправних и других дружтвєно-политичних терминох и виразох, котри 1979. року

видало Здружене науковик и фаховик прекадательох Войводини, Секретариат за законодавство Скупштини САП Войводини и Вивершней ради Скупштини САП Войводини. У сербскогорватско-руским словнику вони обробели руску верзию терминох и виразох, а на той работи були ангажовани и други члени Дружтва, як и саме Дружтво у целосци. Спомята Секция през дали час робела на розрешованю терминох котри ше зъявювали як проблем у каждодневней пракси, а тиж зробела и анализу провадзены усного и писаного висловлюваня у школах, а ей работа обявена у брошуре Педагогичного института у Войводини. Една часц терминох як и розпатрала и утвердила тот Секция порядно була друкована у каждым числу гласника „Творчосц“. У своей работи Секция вельку увагу придавала и предметней терминологии як цо то охрана и защита, права и дружтвено-политична, физична культура, биология и инша.

Замерковани успихи у своей штирирочней работи зазначела и Секция за вучоване и пестоване руского языка. Тота секция през цали час непрерывно сотрудничала зоз Педагогичним институтом Войводини на организационно жимских и летних семинарох за просвितних работничох, а дала и помоц Институту у работи на анализи и реализацији наставней програми руского языка у основней школи, при виробку програми руского языка за школярох у иноземстве, у работи на корекцийох наставних програмох и концепцийох учебничох руского языка. Диялносц Секции була непрерывно повязана и з Лекторатом руского языка при Филозофском факултету у Новим Садзе, потим зоз Секцию лекторох и прекадательох, лингвистичну и литературну секцию, як и зоз просвитними работничками у наших школах. У вязи зоз тим вона поручала питане помочи просвитним работничкам з боку Лектората Филозофского факултета же би достали потребне дополнене у образованю з руского языка, т. е. же би ше порихтали положит испит при Лекторату и так були оквалитковани викладач руски язык або други предмет на руским языку. У сотрудничестве з Педагогичним институтом Секция вельку зробела и на винаходзено вонкашних сотрудничох за окончоване рижних задаткох у вязи з воспитаньом и образованьом на руским языку (концепции учебничох за руски язык, виробок текстох, виробок нових наставних програмох, провадзене реализацији наставних програмох итд).

У рамках Дружтва Секция за литературу реализовала велі успихани лите-

ратурни стретнуца, а з нагоди озлачованя Титового и наших юбилейох, Секция з рециталом „З Титом у колонии“ напшвела вецей места у Войводини. Каждого року на Фестивале „Червена ружа“, у рамках „Митинга поезии и музики младих“, Секция организовала, уж по традицији, „Округли стол“ з актуалними темами. У тих розгваркох участвовали учасники Митинга и визначни поетове-госци на спомнутей манифестацији. У рамках стретнуцох писательох „Фрушкогорски стретнуца“ у Врднику з активну учасцу заступени и руска литература, а то случай и на других стретнуцох не лем у Войводини але и у других републикох. У рамках означованя 60-рочници КПЮ/СКЮ, СКОИ-а и революцијних синдикатох зоз успихом и на вецей заводи приказани рецитал „Червени швитаня“. У рамках той Секции роби и окремна Комисия за координоване работи литературних секцијох по наших местах. За успихну роботу Дружтво по терез награждало таки секции у Шидзе, Вербаше Коцуре и Джордове.

Секция за забероване скарбу мате-ријалией и духовней култури уж роками витворило значни резултати у своей работи. Коло сто ей највреднейши учасники на заберованю духовного скарбу прешлих рокох на два заводи були награждени з нациву Войводинскому музею у Новим Садзе и Музею „25 май“ у Београдзе. Ей акцији длугорочного характера и часто тирваю по дескельо роки. Акцию на забероване старих фотографийох успихно водзел младежски часопис МАК у сотрудничестве з Войводинским музею; преји дзецијского часопису „Пионирска заградка“ ше успихно водзи акцию на розвиваню чувства за народну культуру при дзецех школского возраста. Записани народни твори з боку школярох и любительох народного скарбу ше порядне обявюе у стасмней рубрики „З народной студзеней“. На магнетофонски пантлїки ше записуе усну народну творчосц. Року 1978. Секция оформела у Коцуре Клуб любительох народной култури зоз цильом же би ше зачувал народни скарб. Акция на заберованю старих виданьох непрерывно тирва. У остатним чапе највекша увага була придата фотокопированю шницкого того цо вязане за нашу народну культуру, а цо нешка мож чежко найсц и зачуван у оригинале, як цо то работи В. Гиатюка, М. Врабеля и други.

Едно зоз значних подияцох Дружтва то и организоване Наукового совитованя котре ошвицело терашни стан руского языка и сучасну хвилуку литературы Руснацох. Совитоване отримане у Новим Садзе 7. и 8. децембра 1978. року у организацији Дружтва за руски язык и литературу

и Лектората Филозофского факултета у просторийох Матици сербскей на тему: „Стан и розвой руского языка и литературней творчосци“. На Совитованю поднесени тринац реферати и сообщеня з боку науковик сотрудничох и фаховик работничох зоз жеми и два з иноземства УССР зоз Киева. Програма була зложена зоз двоох часцох. Перша часц совитованя була посвещена творчей работи визначного лингвиста, писателя и педагога, покойного Миколи М. Кочиша з нагоди 50-рочници

РОБОТА ВИВЕРШНОГО ОДБОРУ

Вивершни одбор през цали свой штирирочни мандатни период непрерывно усогласовал, координовал и унапрымовал роботу секцијох и комисийох и спольшовал шницки обшвацци зоз дїлокругу своей работи, та на такт способ вельку допомогнул у афирмованю Дружтва. Уж на самим початку свойого инованя Вивершни одбор ше стретнул з одвичательними и зложеними проблемами. На своїх преширених складкох порядно розпатрал и анализовал витвориване своїх планох работи, секцијох и комисийох, а окрепну увагу придавал работи активом и подружничом як и были формовани по наших местах. Вивершни одбор порядне информовал делегатах Скупштини о реализованю проектох и достатих средствох од СИЗ-ох за науку и культуру и каждого року порядне отримовал рочну скупштинну Дружтва на котрих были детально анализовани звити о работи и приношені плани работи за наступни период. Вивершни одбор окрепну увагу посвещел организацию Наукового совитованя. У вязи зоз тим, оформена работна група котра виробела концепцию Наукового совитованя, а потим и конечни елаборат. Тиж так, у вязи зоз тим, водзени розгварки у ЦК ССРН Войводини, дзе присуствовали представителе зоз шницких покрайних дружтвено-политичних, культурно-просвитних и науково-образовних организацијох и институцијох, на основичого була дата полна потримовка спомнутому Совитованю. Окреме были водзени розгварки и на Декамату Филозофского факултета, у КО КПЗ Войводини, у Покрайним секретариату за образоване, науку и культуру, Педагогичним институту Войводини, у Матици сербскей, зоз студентами на Лекторату за руски язык на Филозофским факултету и индзей. Источно тоти розгварки были вихасновани и за оцену терашного стану и дальшого розвою языка и литературней творчосци,

од його народзены, док друга часц у значней мирн ошвицела терашни стан руского языка и сучасну хвилуку литературы Руснацох у Югославии. Под час Совитованя отримани и два успихни манифестацији: Библиотека Матици сербскей реализовала выставу книжкох посвещену творчосци Миколи М. Кочиша и литератури на руским языку, а Литературна секция Дружтва приказала рецитал (колаж поезии) Миколи М. Кочиша „Чом так кратке небо на востоку“.

о работи на проектох, о кадрових проблемох и винаходзено драги за їх риловане итд. Члени Вивершного одбору были задлужени присуствовац, допомогнул и провадзиц роботу активох и подружничох по местах. Медзитим, диялносц активох и подружничох по местах невидначена. Пре обективни и субективни причини активи и подружници ище вице не нашли свойо место дїйствованя, цо представл окрепни проблем. Вивершни одбор и прешлорочну програму своей работи успихно реализовал. Дружтво було уключене до означованя 60-рочници КПЮ/СКЮ, СКОИ-а и революцијних Синдикатох преји своей Литературней секции, потим означело рочници народзены наших визначних писательох Янка Фейси и Михайла Ковача, обезпечело учасника у работи Конгреса славистох на Бледу, учасничох за Совитоване о рвиноравносци языкох народох и народносцох САП Войводини, учасничох за совитоване прекадательох, учасничох за совитоване о дзецијскей литератури итд. Вивершни одбор розвил добре сотрудничество з дружтвено-политичними, культурними, образовними и науковими организациями и институциями у Покрайни и звонка Покрайни у СР Сербии, СР Горватскей и СР Боснии и Герцеговини, а менши з дружтвами на языкох народох и народносцох и попри намаганьох за злешане сотрудничества. Попри тим же Вивершни одбор порядне информовал своих делегатах о работи у Дружтве, вельки допринос на плане информованя широкей явности дали средства информованя, преса и Радио-телевизия. З той нагоди скреме треба визначити новини „Руске слово“, котри не вицунцели ани едну нагоду же би не писали о тим цо ше роби и одвива у Дружтве. Тиж так, о работи Дружтва писала и преса на других языках народох и народносцох.

Вивершни одбор окрему увагу придає ініціативи товариша Тита о запровадженню колективної роботи і одвічательності. Зок тим цільно вон ище у юнію виробел Нарис запровадження колективної роботи і одвічательності у Дружтве. Спрам того Нарису і позейше Предлогу, приступело ше гу вименком і дополненєм Статута Дружтва, котри бул на час розпослати на явну дискусію шицким нововибраним делегатом до Скупштини Дружтва. Тиж так булі на час окончени і шиц-

ки пририхтованя за отримоване Другей делегатней Скупштини Дружтва.

На основи вишененого мож з правом констатовац же штирирочна робота Дружтва, і попри векших або менших оспілаційох, була интензивна і динамична, же була окреме унапрямена на реалізованє програмних задаткох секційох і комісійох котри тиж, з меншим або векшим успіхом, вивторели значни резултати у своєй роботі.

ТВОРИ КОТРИ ВИДАЛО ДРУЖТВО ЗА РУСКИ ЯЗИК И ЛИТЕРАТУРУ АБО УЧАСТВОВАЛО У ІХ ВИДАВАНІУ ОД 1975—1979. РОКУ

1. Гласнік Дружтва „Творчосц“ за 1975. рок
2. „ „ „ 1976. рок
3. „ „ „ 1977. рок
4. „ „ „ 1978. рок
5. „ „ „ 1979. рок
6. Словнік (оглядни табак) сербскогорватско-руски, 1976. року
7. Каталог Музейна збирка у Руским Керестуре, 1976. року
8. Варваризми немецкого походженя у руским язичу, 1976. року
9. Червени пупча, 1976. року
10. Прилоги з историй войводянских Руснакох (Видавач Дружтво историчарох Войводини), 1977. року
11. Лингвистични роботи Миколи М. Кочиша, 1978. року
12. Позберана проза Миколи М. Кочиша, 1978. року
13. Словнік терминох физичного воспитаня (сербскогорватско-руски) 1978. року
14. Словнік самоуправних і других дружтвено-политичних терминох і виразох (Видавач: Здруженє наукових і фахових прекладательох Войводини, Секретарият за законодавство Скупштини САП Войводини і Вивершней ради Скупштини САП Войводини), 1979. року
15. Назви населених местох, 1979. року
16. Словнік биологийних терминох і виразох (сербскогорватско-руски), 1979. року

У ДРУКОВАНІУ:

1. Материяли з наукового совитованя „Стан і розвой руского язика і литературней творчосци“ (Видавач НВРО „Руске слово“).

ДРУГА ДЕЛЕГАТНА СКУПШТИНА ДРУЖТВА

У Новим Садзе, 26. януара 1980. року, отримана Друга делегатна Скупштина Дружтва за руски язик і литературу у чий роботі участвовало коло 100 делегати, члени і госпа. На основи вименкох і дополненєх Статута о запровадженню ініціативи товариша Тита о колективній роботі і одвічательності, до новей Скуп-

штини Дружтва 37 дружтвено-политични, культурно-просвітни, привредни і образовни організації, месни заєдніци і культурни институції делеговали 51 делегата з Руского Керестура, Нового Саду, Коцура, Джордьюва, Вербасу, Кули, Нового Орахова і Шиду. Спомедзи того числа 12 делегати вибрани до Председательства як

колективного органа Скупштини, 3 делегати до Одбору самоуправней контролі і 3 делегати до Одбору за народну одбрану і дружтвену самозащиту зок мандатом у тирваню идуцих штирох рокох.

На Скупштини прилапени вименки і дополненя Статута, звит о штирирочней роботі Дружтва і финансийни звит за 1979. рок, потім програмни задатки Дружтва у наступним периоду, як і план роботи зок финансийним планом за 1980. рок.

Истого дня була отримана і складка Председательства на котрей за першого председателя Дружтва з еднорочним мандатом вибрани Дюра Варга. Председательство з мандатом на два роки за секретара меновало Янка Раца, котри по функций і член Председательства, а за финансийного окончователя Меланию Павловичову. Тиж вибрани і председатели і секретаре секційох і комісійох як і члени редакційох.

ПРЕДСИДАТЕЛЬСТВО СКУПШТИНИ ДРУЖТВА

Дюра Варга, председатель, делегат з Нового Саду
Янко Рац, секретар, делегат з Нового Саду.
Мирон Роман, делегат з Нового Саду
Гавриїл Колесар, делегат з Нового Саду
мр Юлиан Тамаш, делегат з Нового Саду
Мария Ковач, делегат з Нового Саду
Любомир Медеші, делегат з Руского Керестура
Яков Кишюгас, делегат з Руского Керестура
Др Яким Сабадош, делегат з Руского Керестура
Серафина Макаї, делегат з Коцура
Леона Горняк, делегат з Джордьюва
Єлена Перкович, делегат з Вербасу
Янко Саламон, делегат зок Шиду

ОДБОР САМОУПРАВНЕЙ КОНТРОЛИ

Дюра Когут, председатель, член з Нового Саду
Янко Голик, член з Нового Саду
Йозефина Будински, член, делегат зок Кули

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ОДБРАНУ И ДРУЖТВЕНУ САМОЗАЩИТУ

Мирон Роман, председатель, делегат з Нового Саду
Силвестер Бесермині, делегат з Коцура
Др Яким Сабадош, делегат з Руского Керестура

ДЕЛЕГАТИ СКУПШТИНИ ДРУЖТВА ЗА РУСКИ ЯЗИК И ЛИТЕРАТУРУ

Мено и презвико	Место	Делегат
1. Амалия Провчи	Р. Керестур	Образовни центр „П. Кузмяк“
2. Магдалена Горняк	„	„
3. Яков Кишюгас	„	„
4. Михал Варга	„	„
5. Наталия Орос, школярка	„	„
6. Евфемия Чизмар, школярка	„	„
7. Любомир Медеші	„	Дом культуры
8. Янко Олсяр	„	„
9. Юлиан Стрибер	„	Друкарня „Руске слово“

10. Михайло Зазуляк	„	Литерат. секц. Дома культури
11. Владимир Дудаш	„	АРТ „Дядя”, сцена у Р. Керестуре
12. Янко Хромиш	„	ПК „Перши май”
13. Яким др Сабадош	„	Месна заедница
14. Мелания Павлович	Нови Сад	НВРО „Руске слово”
15. Дюра Папгаргаї	„	„
16. Гаврил Колесар	„	„
17. Янко Рац	„	„
18. Мирон Роман	„	Радио и ТВ Нови Сад
19. Агнета Бучко	„	„
20. Наталиа Рамач	„	„
21. Юлиан мр Тамаш	„	Лекторат Фил. факултета
22. Микола Пап, студент	„	„
23. Мария Ковач	„	Преки, служба Скуп. САПВ
24. Гелена Жирош	„	„
25. Мария Чакан	„	Завод за вид. учебникох
26. Мария Бесермині	„	КУД „Максим Горки”
27. Ирина Ковачевич	„	АРТ „Дядя”, сцена Н. Сад
28. Дюра Варга	„	КПЗ општини Н. Сад
29. Серафина Макаї	Коцур	ОРО „Братство-единство”
30. Цецилиа Хромиш	„	„
31. Мария Хромиш	„	Младежка литерарна секция
32. Микола Каменіци	„	Дом культури
33. Дюра Горняк	„	ООЗР „Бачка” и Зем. задруга
34. Силвестер Бесермині	„	Месна заедница
35. Весна Гаргаї	Дюрдьов	ОРО „И. И. Змай”
36. Леона Горняк	„	КПД „Тарас Шевченко”
37. Яким Чапко	„	Младежка литерарна секция
38. Мария Сегеди	„	Земледілка задруга
39. Мирослав Кевежди	„	Месна заедница
40. Гелена Сегеди	Вербас	Дом культури
41. Ирина Бесермині	„	ОРО „Св. Милетич”
42. Янко Барна	„	Младежка литерарна секция
43. Елена Перкович	„	Радио Вербас-Кула и преки. сл.
44. Силвестер Русковски	„	Секция за култ. и обр. ССРНВ
45. Йозефина Будински	Кула	Преки. служба и Култ. центер
46. Микола Скубан	„	КПЗ општини Кула
47. Златка Магоч	Нове Орахово	КПД „Петро Кузмяк”
48. Леона Малацко	„	Месна заедница
49. Янко Саламон	Шид	ОРО „Велько Влахович”
50. Владимир Дорокази	„	КПД „Дюра Киш”
51. Василь Мудри	„	Секция за култ. и об. ССРНВ

РУКОВОДСТВА СЕКЦИЙОХ, КОМИСИЙОХ И РЕДАКЦИЙОХ

ЛИЦЕВИСТИЧНА СЕКЦИЈА

Гаврил Колесар, председател
Иван Бесермині, секретар

Комисия за историю языка

Яков Кишпогас, председател
Ксениа Варга, секретар

Комисия за сучасни язык

Юлиан Рамач, председател
Мария Ковач, секретар

Комисия за утвердзоване терминох

Дюра Латяк, председател
Ирина Натюк, секретар

СЕКЦИЈА ЗА ЛИТЕРАТУРУ

Юлиан Тамаш, председател
Штефан Гудак, секретар

Комисия за историю литературы

Юлиан Тамаш, председател
Штефан Гудак, секретар

Комисия за сучасну литературу

Наталиа Канох, председател
Агнета Бучко, секретар

Комисия за литературну критику

Ирина Г. Ковачевич, председател
Михал Рамач, секретар

Координаційни одбор за роботу литературних секцийох

Михал Рамач, председател
Михал Симунович, секретар

СЕКЦИЈА ЛЕКТОРОХ И ПРЕКЛАДАТЕЛЬОХ

Владимир Бесермині, председател
Михайло Канох, секретар

СЕКЦИЈА ЗА ВИУЧОВАНЕ И ПЕСТОВАНЕ ЯЗИКА

Яков Кишпогас, председател
Амалиа Хромиш, секретар

СЕКЦИЈА ЗА ЗАБЕРОВАНЕ И ОБРОБОК СКАРБУ МАТЕРИЈАЛНЕЙ И ДУХОВНЕЙ КУЛТУРИ

Янко Олсяр, председател
Иван Пап, секретар

Комисия за виучоване скарбу духовней култури

Микола Сегеди, председател
Яким Олсяр, секретар

Комисия за виучоване скарбу материялней култури

Иван Чакан, председател
Янко Барна, секретар

ВИДАВАТЕЛЬНА СЕКЦИЈА

Дюра Варга, председател
Мелания Павлович, секретар

РЕДАКЦІЯ СЛОВНИКА

Др Митар Пешикан, Юліян Рамач, Гелена Медеші, Гавриїл Колесар, Гавриїл Надь, Ксенія Варґа, Марія Чакан, Дюра Варґа, Микола Скубан

РЕДАКЦІЯ ЛЕКСИКОЛОГІЙНЕЙ КАРТОТЕКИ

Гавриїл Колесар, Дюра Варґа, Василь Мудри, Наталія Рамач, Євгеній Медеші

РЕДАКЦІЯ БІБЛІОГРАФІЇ

Марія Чурчич, др Велимир Михайлович, Яким Будишски, Вида Зеремски, Дюра Варґа

РЕДАКЦІЯ ГЛАСНИКА „ТВОРЧОСЦІ“ (од 1980. року)

Дюра Латяк, Любомир Медеші, Юліян Рамач, мр Юліян Таманч, Гелена Медеші, Василь Мудри, Дюра Варґа

КОМИСИЯ ЗА МЕДЗИНАРОДНЕ СОТРУДНІЦТВО

Любомир Медеші (председатель), Ирина Папуґа, Любомир Рамач

КОМИСИЯ ЗА КАДРИ

Янко Рац (председатель), Яков Книшогас, Гавриїл Колесар

КОМИСИЯ ЗА ПРИПОЗНАНЯ

Янко Рац (председатель), Любомир Медеші, Дюра Латяк

ДЕЛЕГАТИ ДРУЖТВА У ДРУГИХ САМОУПРАВНИХ ОРГАНОХ И ЦЕЛОХ

Мирон Роман делегат у КПЗ Войводина
Дюра Варґа делегат у СНЗ культури Войводина
Гавриїл Колесар делегат у АРТ Дядя, сцена у Н. Саду
Любомир Медеші делегат у Совиту новинок „Руске слово“
Янко Рац делегат у Управним одборе „Червена ружа“
Леона Урошевич делегат у Програмним совиту за учене языкох народох и народносцох у САНВ при ТВ Н. Сад
Янко Рац делегат у КО дружтвох за языки при КПЗВ
Симеон Сакач делегат у КУД „Максим Горки“ у Н. Саду
Владимир Бесермині делегат у Совиту часопису „Шветлосц“
Дюра Папгарґаї делегат у Союзу театралних дружтвох Войводина

ДАЛЬШИ ПРОГРАМНИ ЗАДАТКИ ДРУЖТВА

У кратким штирирочним звіту о діялносци Дружтва виншена робота и успихи з котрима можемо буц задовольни, цо ніяк не значи же у Дружтве не мож було зробиц и вецей, окреме у активох и подружніцох. Активи ище вше „не зажили з полным животом“ у своїх стредкох, а тим питаньом не була дата по терас достаточна увага ані з боку месних и општиских дружтвено-политичних організацийох, насампредз з боку ССРН. Вивершни одбор, як вивершни орган Скупштини Дружтва тиж не розвивал достаточну колективну роботу и одвичательносц членох-делегатох, та и прето дасдни роботни задатки не були на час и на найлешни способ окончовани. Аналізуючи штирирочну роботу, Вивершни одбор и делегати Скупштини вицаґли заклоченя за дальшу роботу шицких органах Скупштини.

У складзе з вименками Статута котри окончени на Скупштини делегати вибрали Председательство Скупштини як колективни роботни орган. Председательство, на основи Програми роботи Дружтва за 1980. рок, прилапени на Скупштини, такой розробело и своєю роботни задатки котри ше рушаю у двох напрямох: змощноване и організаційне утверджене активох и подружніцох, и злешане діялносци роботник целох Председательства — секційох, комисійох и редакційох.

На першей скардзки Председательства утвердзени полрочни план роботи шицких органах и целох, а тиж так и делегатох-членох Председательства. Окреме виншена потреба одвичательнейшого одношеня гу програмним задатком Дружтва у остатнім року стредньорочного плана. Медзи найзначнейши задатки учишлени роботи

на шицких наукових подпроектох и наукововигледавацки роботи муши надалей порядне окончовац кажди поединец котри вжал тогу роботу обовязку. Так дальши роботи на сербскогорватско-руским словнику муша буц випольновани спрам плана же би тото значне капиталне діло (у вецей томох) могло буц закончене под час другого стредньорочного плану. Ніч не меней значни роботи на лексикологіейнеј картотеки руского языка, бібліографіей, ономастично-лексикографских вигледаваньох, бібліографіей, правопису, правописним словнику итд. На потерашніх наукововигледавацких роботох укаччани вецей як 30 сотрудніки и тото число надалей будзе зветшоване з младима фаховцями. Уж и терашне шумне число сотруднікох нам указуе на можлівосц благочасного окончованя шицких роботох на наукововигледавацких подпроектох кед при сотруднікох будзе вецша одвичательносц. Перши крочаї були зробени уж на самей Скупштини з вибераньом вецей редакційох за кажди подпроект з чим ше достає вецша одвичательносц за кажду фазу роботи.

Окрем наукововигледавацких роботох як делегати так и члени маю надосц роботни задатки и у других секційох и комисійох — за литературу, за пестоване руского языка, за забероване скарбу материялней и духовней культури итд. Нешка, у дзешатим року організованей діялносци Дружтва програмни задатки и ціль нам ясни лем треба вецей спелосци и упартосци у роботі. Вериме же шицки члени, а окреме делегати, даю шицко од себе же би дальши програмни задатки Дружтва були на час и цо лешне окончени.

ПЛАН РОБОТИ ДРУЖТВА ЗА 1980. РОК

Председательство як колективни орган Скупштини Дружтва за руски язык и литературу до своього плана роботи зарисовало значни подняца на дальшим розвою языка и литературней творчосци як и Дружтва у целосци. У вязы тих питаньох окончи розварки у ОК ССРН Войводина и МК ССРНВ. Розпатри кадрови проблеми на Лекторату як и инши проблеми на Деканату Филозофского факултета, тиж и у ПК ССРН Войводина. Змощні сотруд-

ніцво з дружтвами на языкох народох и народносцох, а запровади и з подобнима институциями и науковима институциями з котрима витворює наукововигледавацки програми. Приступи гу вирабляню Стредньорочного плана розвою Дружтва за период 1981—1985. року, як и Предлог плана роботи и финансійного плана за 1981. рок. Виучи питане сотрудзованя з науковима институциями и поединцями у иноземстве чия помоц нужна Дружтву

у рижних формах. Зок Секретаріатом за образоване, науку и культуру Вивершеной ради САП Войводины и Лекторатом за руски язык и литературу розриши питане фахового усвершованя просвітних роботнікох пре покладане испитох за здобуванє документох о оспособености. Вироби програму означованя 10-рочніци инованя Дружтва, будзе непрерывно рещовац організаційни питаня активох и поддружніцох, секційох и комісійох и порядне и на час сполньовац шицки обовязки з ділокругу його компетентносцох яки зарисовани у Статути Дружтва.

У плану роботи на проєктох и *Литературно-стичних секцій* предвидзене першу фазу роботи на виробку сербскогорватско-русского словника привесц ту концу и такой одпочац роботу на другой фазе котра ше состої у дополньованю и редагованю обробеней матерії. Предвидзене же бл до конца рока перши том словника бул цалком приготовени до друку.

На проєкту *Ретроспективней библиографії Руснацох у Югославії* буду окончени слідујуци роботи:

— Пририхта ше до друку библиографію кнїжкох и серійних публикаційох на руским языку видатих у Югославії у часе 1918—1980. року;

— Пририхта ше до друку библиографію текстох и предметни регістер за Руски календар (1921—1941) и Руску зарю (1935—1941).

— Закончи ше препатрунок часописох на языкох народносцох Войводины и народох Югославії и обробок статьяох о Руснацох (1919—1980).

У роботи на *Лексикологіјней картотеки* ше будзе интензивовац експедицію и обезпечоване цо векшого числа квалитетних матрицох. Шицки интересатни наслови ше розруци на матрици и так ше обезпечи велики процент матрицох котри необходни же би ше заключело проєкт.

На проєкту *Ономастично-лексикографских виледовањох* ше предлужи з виписованьом власних менох по наших местах зок Кнїжки народзених.

Тиж будзе предлужена и успешна работа на проєкту *„Структури и стилисти ірути у литератури югославянских Руснацох“*, чий шошитель мр Юлијан Тамаш.

Секція лекторох и прекладателюх за провадзи анализу новопреложених учебнікох за заедніцке, обще и професійноунапрямне образоване и воспитане, будзе провадзиц язык редакційох, прекладателских службох и школох, а тиж так предлужи и зок започатим провадзеньом усного и писаного висловйованя у школи у заедніцтве зок Секцію за виучоване и

пестоване руского языка, та зок Педагогічним институтом Войводины. Тиж так будзе и надалей робиц на рещованю проблемох з терминологиј яки ше каждодньово заявлюю у роботі, а заплановала зробиц и обширнейшу анализу Словника самоуправних и дружтвено-политичних терминох и виразох.

Секція за виучоване и пестоване руского языка и надалей предлужи сотрудничество з Педагогічним институтом Войводины на планованю и организовац семинарох и совитованьох з руского языка и литератури за просвітних роботнікох. Вона будзе организовац участвовац у явней розправі о нових наставних планох и програмох з руского языка и литератури, а тиж так предлужи и роботу на провадзено пестованя культури усного и писаного висловйованя у воспитно-образовних установах и обезпечованю магнетофонских знімкох художного читаня литературних текстох. Змоцни сотрудничество зок просвітними роботніками, а заплановала и сотрудничоване зок Союзом Русинох и Украинцох СР Горватскей на виробку наставних програмох руского языка за потреби виучованя и пестованя руского языка у тей републики.

Секція за литературу означи 80-рочніцу поетеси Елени Солонаровой и 70-рочніцу од народзения писателя Евгения М. Кочича ведно з другима культурно-просвітними институциями. Окончи анализу нашей литератури у школских програмох у наших школах и место наших писателюх и нашей литератури у наставних програмох на других языкох народох и народносцох. Поднее крочаї же би ше у сотрудничтве з НВРО „Руске слово“ реализовало издаванє капиталних ділох и литературней скарбніци нашей народности. Розпатри место нашей литератури у контексту югославянскей литератури, односно литературох. Тиж так розпатри и можлівости издаваня поединечних виданьох наших авторох, насловох и проєктох з науковим третманом нашей рускей литератури, наукови студії, розправи, портрети, монографії и антології.

Секція за забероване и обробок скарбу материялней и духовней культури зок истим интензитетом предлужи свою, уж по традиції, розпочату роботу и у тим року. Акцію на розвиваню чувствох за народну культуру при младих школского возрасту и надалей поднее „Пяонирска заградка“, а акцію на записованю народней традиції о походзено дзепоедних руских фамилийох младежски часопис МАК. Приступи ше ту преписованю позбераного и з магнетофонном записаного материялу у 1979. року. На тот способ позберани усни скарб будзе

приступнейши за хасоване, а источасно похасує за пририховане нового виданя руских народних писцох и других виданьох усней народней творчости, цо зазначене у длугорочним плане Дружтва.

Секція витвори сотрудничество з подобными институциями як цо Войводянски музеї, Здружене фолклористох Войводины итд.

Янко Рац

СПИСОК

НОВИХ ЧЛЕНОХ ДРУЖТВА ЗА РУСКИ ЯЗИК И ЛИТЕРАТУРУ

ВЕРБАС

361. Янко Барна
362. Дюра Горняк
363. Силвестер Русковски
364. Гелена Сеґеди

ЏОРЂОВ

365. Мирослав Кевеґди

ЗЕМУН

366. Яким Пушкаш

НОВЕ ОРАХОВО

367. Леона Малацко
368. Златка Маґоч

НОВИ САД

369. Марія Бесермині
370. Янко Грубєня
371. Аґнета Силаді
372. Иван Чакан

РУСКИ КЕРЕСТУР

373. Владимир Дудаш
374. Наталиа Орос
375. Др Яким Сабадош
376. Юлиан Стрибер
377. Евфемия Чизмар

ДОДАТОК „ТВОРЧОСЦИ“

ЯНКО Д. РАЦ

СЛОВНІК
БИОЛОГІЙНИХ ТЕРМИНОХ И ВИРАЗОХ

СЕРБСКОГОРВАТСКО-РУСКИ

ТОТ СЛОВНІК ВИРОБЕНИ У СОТРУДНІЦТВЕ
ЗОЗ ЗАВОДОМ ЗА ВИДАВАНЕ УЧЕБНІКОХ

Рецензенти

ИРИНА ВАРґА, професор з Руского Керестур
др инж. МИРОН ЛАЗОР з Нового Саду
инж. ШТЕФАН ЧАКАН з Коцура

Редакция

ВЛАДИМИР БЕСЕРМИНІ
ГАБОР КОЛЕСАР
ДЮРА ЛАТЯК
ГЕЛЕНА МЕДЕШИ
ИРИНА НАТЮК

Одвичательни редактор

ДЮРА ВАРґА

УВОДНЕ СЛОВО

Словник биологичних терминох и виразох сербскогорватско-руски, яки пред вами, то плод дугорочней роботи на вигледовању и розвиваню найприкладнейших терминох и виразох у биологичних дисциплинах яки заступени у основним и стреднім, та и висшим ступню образования и воспитаня. Паралелно з розвиваню школства на языкох народох и народносцох збогацовала ше и видавательна діялносц як у обласци других вичуюцих предметох, та так и у биології, а источасно ше розвивала и богацела и биологична терминология насампредз у обласци основного, а познейше и стреднього ступня образования и воспитаня.

Организованше на работи биологичней терминології на руским языку ше почало робити аж зоз видаваню перших учебнікох з биології. Найзначнейше подняце зробене 1953. и 1954. року кед перши раз на нашим языку були видруковани „Зоология” за V класу осмолетки и „Ботаника” за VI класу осмолетки у прекладу дилл. инж. Штефана Чакана, котри у векшей часци похасно-вал фонд биологичних терминох яки до того часу исновал у нашим народзе, а источасно збогацел тоти два учебніки и з веліма новима терминима.

Други значни период розвою биологичней терминології вязани за оформиоване Покраїнского заводу за видаване учебнікох у Новим Садзе 1965. року. Од того часу ше почало ище интензивнейше робити на дальшим розвою биологичней терминології, бо за релативно кратки час були видани шицки учебніки з биології за основне образование, так же уж 1970. року был друковани и перши Словник терминох з биології сербскогорватско-руски и руско-сербскогорватски котри обшлепел коло 1200 термини.

Треци, окреме значни период у розвою биологичней терминології вязани за отверане одделеня на руским языку при Гимназії у Вербаше. Ведно зоз подзвигованю образования руским вичуюцим языку на уровень стреднього ступня, на наш язык преложени: 1970. року Биология за I класу гимназії; 1973. року Биология-Физиология за II класу гимназії и Екология за III класу гимназії; 1974. року Органска еволюция за IV класу гимназії, а 1976. року у складзе з реформованим воспитанюм и образованюм Биология за II класу стредней школи. Окрем Екології котру преложел Штефан Чапан, шицки спомнути учебніки за стредню школу преложел Янко Рац.

Прекладаюци учебніки з биології за стредню школу стретли зме ише з новима и зложенима задатками котри вимагали вельо одвичательнейши приступ ту той роботи. Насампредз, требало ише ориентовац на вигледовацку ро-

боту, провадзиц богату фахову литературу зоз тей обласци, консултовац ше зоз фаховцями.

На таки способ и настал тот Словник, котри за розлику од других не прекладани з другого языка, але є зробени котри за розлику од других не прекладани з другого языка, але є зробени зоз иснуючого фонда терминов якц заступени у наших учебниках зоз биології и дзепоедними преширенями. Словник облапя вещей як 3200 термини и вирази и у першим шоре вон наменени просвітним роботником и школяром шицких школских ступньох, студентом, прекладательним службом и шицким другим котри ше занімаю або котрих интересе тот широка обласц природних наукох.

СКРАЦЕНЯ:

анат. — анатомия
беш. — бешедно
бот. — ботаніка
вет. — ветерина
генет. — генетика
екол. — екология
ент. — ентомологія
зоол. — зоологія
ихт. — ихтиологія
мед. — медицина
микробиол. — микробиологія
физл. — физиологія
хорт. — хортологія

А

агава, bot. (Agave) — агава
авитаминоза — авитаминоза
агробиоценоза — агробиоценоза
агроэкосистем — агроэкосистема
агротехника — агротехніка
адаптация — адаптация
адаптациони — адаптацийни
адвентивни — адвентивни
адмирал ent. (Vanessa atalanta) — адмирал
адреналин — адреналин
адултан — адултни
а. организм — адултни организм
аеробни — аеробни
а. организм — аеробни организм
айкула, iht. (Carcharias) — морски пес, айкула
актинија, zool. — актиния
аккомодация — аккомодация
а. ока — аккомодация ока
альбинизм — альбинизм
алга, bot. — алга
алге, bot. (Algae) — алги
а. зелене (Chlorophyta) — желени алги
а. мрке (Phaeophyta) — кафово алги, шиви алги
а. плаво-зелене (Cyanophyta) — бевлавакасто-желени алги
а. црвене (Rhodophyta) — црвени алги
алергија — алергија
алигатор, zool. (Alligator) — алигатор
алкалоид — алкалоид
алкогол — алкоголь
алкоголизм — алкоголизм
алошит — коломит
альтернациони — альтернацийни
амеба, zool. (Amoeba) — амеба
а. велика (A. proteus) — велька амеба
а. дизентерична (Entamoeba dysenteriae) — дизентерична амеба
а. мочварна (Pelomyxa palustris) — мочарова амеба
амебоидна — амебоидна

а. праживотиња — амебоидна праживотиня
анаболизм — анаболизм
анаеробни — анаеробни
ананас, bot. (Ananas) — ананас
анални — анални
а. отвор — анални отвор
анатомија — анатомия
ангина, med. — ангина
анемичан — анемични, слабокрвни
аници, bot. (Pimpinella anisum) — анис
антагонизм — антагонизм
антеридија — антеридия
антибиотик — антибиотик
антибиотици — антибиотики
антигени — антигени
антитела — антицела
антички — антични
антифони, anat. — антифони
антропоид — антропоид
анус — анус
аорта — аорта
аполю, ent. (Parnassius apollo) — аполо
апотека — апатика, лікарня
абсорпција — абсорбция
арбун, iht. (Pagellus erythrinus) — арбун
ареал — ареал
ариш, bot. (Larix) — ариш, ліственіца
арпадик, bot. — арпаджия
артерија — артерия
артеријска — артерийна
а. крв — артерийна крв
архегија — архегония
асимиляция, fizl. — асимилация
асцидија, zool. — асцидия
атавизм — атавизм
аутоматски — автоматични
а. центри — автоматични центри
аутономни — автономни
аутономи — аутономи
аутотроф — аутотроф
а. исхрана — аутотрофне кармене
аутотрофни — аутотрофни
а. организм — аутотрофни организм
аустралопитекус — австралопитекус
аутотрансплантация — аутотрансплантация

Б

бадем, bot. (*Amygdalus communis*) — ман-
дуля
багремац, bot. (*Amorpha fruticosa*) — баг-
ренок
базедова болест, med. — базедова хорота
бакалар, iht. (*Gadus morghua*) — бака-
лар
бактерија — бактерия
бактерије (*Bacteriophyta*) — бактерии
б. аеробне — аеробни бактерии
б. азотне — азотни бактерии
б. анаеробне — анаеробни бактерии
б. аутотрофне — аутотрофни бактерии
б. врења — бактерии киснуца
б. паразитеке — паразитни бактерии,
дармодни бактерии
б. сапрофитеке — сапрофитни бакте-
рији
бактериологија — бактериологија
бактериофаг — бактериофаг
балаван, iht. (*Acerina cernua*) — смаркош,
дждобци кољак
балегар, ent. (*Geotrupes stercorarius*) —
балегар
балоше, bot. (*Gagea lutea*) — жовти гвиз-
дочки
банана bot. (*Musa sapientum*) — банана
бандар, в. греч
барска цокошка, orn. (*Porzana porzana*)
— барска кура
барска кекчица, orn. (*Porzana parva*) —
барска курка
барска цокошница, orn. (*P. pusilla*) — бар-
ска курочка
барска ливадарка, bot. (*Poa palustris*) —
мочаров гребенчок
барска перуника, bot. (*Iris pseudacorus*)
— водова лелика, ирис
батокљун в. трешњара
бауљар, ent. (*Zabrus*) — шуљкар
б. житни (*Z. gibbus*) — житни шуљ-
кар
бацил, mikrobiol. — бацила
бегонија, hort. (*Begonia*) — бегония
бедрача, anat. — клубова косц
бековина в. картоп
бела маса, anat. — била маса
бела рада в. красуљак
беланце — бильчок
белн крин, hort. (*Lilium candidum*) — би-
ла лелия
бели лопоч, bot. (*Nymphae alba*) — били
водови квиток
белка, orn. (*Oenante*) — каменярка
б. обична (*O. oenante*) — звичайна
каменярка
б. медитеранска (*O. hispanica*) — при-
морска каменярка
бело жуманце — били жовчок
белогуза в. белка обична

белогорично дрво в. листопадно дрво
бело прање, fizl. (*Flus*) — флус, биле
райбане
белоушка, zool. (*Tropidonotus natrix*) —
билоушка
беоњача, anat. (*Sclera*) — биличка
бесан пас — збешнети пес
бесквичењак — безпохребцинар
беснило, med. (*Lyssa*) — збешностц
бесцветница — безквитичка
биво, zool. — бияла
бизамски пацов, zool. (*Fiber zibethicus*)
— бизамски паткань, ондатра
бизоп, zool. (*Bison*) — бизон
бик — буюк
било — пулс
биљка — рошљина
б. дрвенаста — дрвенаста рошљина
б. зељаста — лиспаца рошљина
б. пењачица — цагача рошљина, цагаче
б. уљарица — рошљина олејовка
биљна вап — рошљинова (вша) уша
биљне вапи, ent. (*Aphidae*) — рошљиново
(вши) уши
биљни орган — рошљиново орган
биљни свет (Flora) — рошљински швет
биљојед — рошљинојед
биогеографија — биогеографија
биологија — биологија
биолошки катализатори — биолошки
катализаторе
биолошки рат — биолошка война
биотички фактори — биотични фактори
биохемија — биохемија
биопеноза — биопеноза
бисерка, orn. (*Numida meleagris*) — мор-
ка
бише — суштество, ество, створ
бич — батоцок
бичар, zool. (*Euglena*) — батоцкар
бичари, zool. (*Flagellatae*) — батоцкаре
блавор, ent. (*Ophisaurus arodis*) — бла-
вор
близанци — двойнята
боб, bot. (*Vicia faba*) — боб
бобица, bot. — бобка
бобица, zool. — бобка, бобок, пацарка
бобичаво месо — бобкасте (спацерчене)
месо
бобовник, bot. (*Sedum*) — заяча капуста
бовманова чаура, anat. — бовманов кан-
човик
бодечњак, iht. (*Scorpaena*) — кољак
бодља в. трн
бодљикаво праце, zool. (*Hystrix cristata*)
— игелкасте праце
бодљокожац, zool. — игелкар
бодљокошци, zool. (*Echinodermata*) —
игелкаре
богиње, med. — осипки, поки
б. велике (*Variola vera*) — вельки
поки

б. мале (*Morbili*) — осипки
богомолька, ent. (*Mantis religiosa*) — бо-
гомолька, беш. божка кравичка
божур, hort. (*Paeonia*) — божур
боквица, bot. (*Plantago*) — пши азики
бокорење — розрастане, бокорене
болест — хорота
б. акутна — акутна хорота
б. хронична — хронична хорота
болесник — хори, хоротник
болница — шпитал, больница
бор, bot. (*Pinus*) — сосна
б. алепски (*P. halepensis*) — алепска
(приморска) сосна
б. бели (*P. silvestris*) — била (звачай-
на) сосна
б. далматински (*P. dalmatica*) — дал-
матинска сосна
б. планински (*P. montana*) — горска
сосна
б. црни (*P. nigra*) — чарна сосна
борба за опстанак — борба за обстојане
бордовска чорба — бордовска јушка
боров литијан, ent. (*Bupalus piniarius*) —
соснов процесияш
боровница, bot. (*Vaccinium myrtillus*) —
чарница, боровница
босиљак, bot. (*Ocimum basilicum*) — ва-
шилец
ботаника — ботаника
ботулизам — ботулизм
боца, bot. (*Xanthium*) — дикица
брава, anat. — замок
брадавца — брадавка
брајева азбука — брајова азбука
брачни, bot. (*Fucus*) — фукус
бргљез, orn. (*Sitta europaea*) — грабач
брберина, bot. (*Anemone ranunculoides*)
— витрикова жовта ружичка
брегуница, orn. (*Riparia*) — бреговка
б. чајава (*R. riparia*) — бреговка, во-
дова ластовка
бресква, bot. (*Persica vulgaris*) — брески-
ня
брест, bot. (*Ulmus*) — брест
брзель в. пузгавец
бристера, bot. (*Spartium junceum*) — ме-
тельник
броћ, bot. (*Rubia tinctoria*) — червени
броц
бршљан, bot. (*Hedera helix*) — плоч,
блоч
буба мара, ent. (*Coccinella septempuncta-
ta*) — божка катичка
буба шваба, ent. (*Blatta germanica*) —
кухњов хробак
бубна дупља — бубенкова гљбка
бубна ошна — бубенкова бланочка
бубојед, zool. — хробакосд, инсектојед
бубоједа биљка — хробакосда (инсекто-
сда) рошљина
бубоједи zool. (*Insectivora*) — хробакосди
бубрег, anat. (*Ren*) — покрукта

бубрежаст — покруктасти
бубрежна — покруктова
б. карлица — покруктова карлица
б. кора — покруктова скоро
б. срж — покруктово јадро
б. цевчица — покруктова цивочка
б. чалница — покруктов погарик
бубрежно телашце — покруктово целоч-
ко
бубрези, anat. (*Ren*) — покрукти
бубрење — пучнене
бубуљица — пиршчок
бува, ent. — блиха
б. пасја (*Ctonocephalus canis*) — пша
блиха
б. човечја (*Pulex irritans*) — чловеча
блиха
бућ — плешинсина
бујад, bot. (*Pteridium aquilinum*) — зви-
чайни орљак
бујадика, bot. (*Arhyrium*) — безштитник
букавац, orn. (*Botaurus stellaris*) — во-
дови буюк, рикавец
бука, bot. (*Fagus silvatica*) — бук
булка, bot. (*Papaver rhoeas*) — пишине
буљина, orn. (*Bufo bufo*) — оката осва
бумбар, ent. (*Bombus*) — донгов, бумбар
бундева, bot. (*Cucurbita*) — бундава
буника, bot. (*Hyoscyamus niger*) — люљок
бураг, anat. — бурар
бурјак, bot. (*Sambucus ebulus*) — лікови-
та габза, буран
бусењача, bot. (*Polytrichum commune*) —
зрошљанка

В

ваздушна кеса, anat. — ваздушна тор-
бичка
ваздушна комора, anat. — ваздушна ко-
мора
вакуола — вакуола
вакцинација — вакцинација
ванхелијско — звонкаклитинкове
варење, fizl. — претровијоване
вап, ent. — уша, вша
в. брестова (*Schizoneura lanuginosa*) —
брестова (вша) уша
в. главена (*Pediculus capitis*) — гла-
вова (вша) уша
в. грашкова — грашкова (вша) уша
в. зелена конопљина — желена коно-
пова (вша) уша
в. кошенила (*Coccus cacti*) — кактусо-
ва (вша) уша
в. птичја (*Phyllopterus versicolor*) —
птицова (вша) уша
в. ружина (*Aphis rosae*) — ружова
(вша) уша
в. срамна (*Phthirus pubis*) — уша (вша)
полних органа

в. хмельова лисна — хмельова лісцова (вша) уша
 в. човечја (Pediculus vestimenti) — човекова (вша) уша
 в. чокотяча (Phyloxera vustratix) — лозова (вша) уша
 ваши, ent. (Anoplura) — уши, вши
 веверица, zool. (Sciurus vulgaris) — ви-
 вирка
 вегетативна купа — вегетативна копка
 вежлика, bot. (Scirpus) — водови как
 везица, anat. — везица
 велебиље, bot. (Atropa belladonna) —
 красавица, ліковита беладона
 велики кашаљ, med. (Pertussis) — велики
 кашаљ, „магарчи кашаљ“
 велики копризар, ent. (Vanessa polychlo-
 tos) — велики покривар
 велики сатир, ent. — велики сатир
 вена — вена
 венска крв — венска крв
 венчић в. круница
 веслар, ent. (Hydrophilus piceus) — веслач
 ветруша, orn. (Falco) — витровка, сокол,
 кобчик
 в. обична (F. tinunculus) — звичайни
 сокол, витровка
 в. пустињска (F. naumanni) — степови
 сокол, витровка
 в. црвенонога (F. vespertinus) — коб-
 чик, червеноноги сокол
 вештачка — штучна
 в. селекција — штучна селекција
 вештачко — штучне
 в. дисање — штучне дихане
 в. хубриво — фабрични (штучни)
 гной
 в. одабирање — штучне доберане
 визак, orn. (Vanellus) — бибић
 в. белоглави (Pluvialis squatarola) —
 билглави бибић
 в. гривасти (Charadrius hiaticula) —
 галеркасти бибић
 в. жути (P. argicaria) — жовти бибић
 в. мали (Ch. dubius) — мали бибић
 в. морски (Ch. alexandrinus) — мор-
 ски бибић
 в. шарени (Arenaria interpres) — пес-
 три (писани) бибић
 вивисекција — вивисекција
 видни брежуљци, anat. — видни бречки
 видовчица, bot. (Anagallis) — видова тра-
 ва
 видра, zool. (Lutra) — видра
 вија, bot. (Medicago) — луцерна
 вијолава, orn. (Jynx torquilla) — вер-
 цошійка
 вијук, bot. (Festuca) — овча власарка
 вијушац, bot. (Bilderdykia) — цагачи
 гадзик
 вилин коњић, ent. (Aeschna) — русалков
 конік

в. к. велики (Ae. grandis) — велики
 русалков конік
 в. к. пегави (Libellula quadrimaculata)
 — пегави русалков конік
 в. к. плави (Ae. cyanea) — белава ру-
 салков конік
 вилина косица, bot. (Cuscuta) — бетеліно-
 ва златка, беш. златна нітка
 вилична ножица — видліцова ножка
 виме — вимне
 винова лоза, bot. (Vitis vinifera) — ви-
 нова лоза
 виноградарство — виніцарство
 вински квасац — вински квас
 винско грождје — винске грозно
 вирус — вирус
 висибоба, bot. (Galanthus nivalis) — под-
 шніжнік
 витамин — витамин
 витице — баюси
 више биљке (Cormophyta) — висши ро-
 шліни
 вишегодишња биљка — вецейрочна ро-
 шліна
 вишецелијско биће — вецейклітинково
 суцество (ество)
 вишти сисари (Placentalia) — висши ци-
 царе
 вишња, bot. (Cerasus vulgaris) — вишња
 влакно — влакно
 власак — власка
 власак, bot. — зрошлянка
 власеница, bot. (Poa pratensis) — пажі-
 цова (лукова) трава
 власяча в. власеница
 власуља, bot. (Bromus arvensis) — дзиви
 овес
 власуља, zool. (Anemonia sulcata) — вла-
 сарка
 влатање — пошване, членкане
 водена бува, ent. (Daphnia pulex) — во-
 дова блиха
 водена куга, bot. (Elodea canadensis) —
 водова куга
 водене ножице — водово ножки
 водени зверови, zool. (Pinnipedia) — во-
 дови жвири, пиркаре
 водени конь, zool. (Hippopotamus amph-
 ibius) — водови конь
 водени љутић, bot. (Ranunculus aquatilis)
 — водови отровнік
 водени мољац, ent. (Phryganea striata) —
 водови мольчок
 водени пацов в. бизамски пацов
 водени цвет, ent. (Ephemera vulgata) —
 водови квиток
 водени цветови, ent. (Ephemeroptera) —
 водови квитки
 воденяк, zool. (Triturus) — водовнік
 водњача, bot. (Orobancha major) — вод-
 няча
 водоземац — водожемец

водоземци, zool. (Amphibia) — водожемци
 водомар, orn. (Alcedo) — водомор
 в. обични (A. Attis) — звичайни во-
 домор
 воловод в. водњача
 волухарица, zool. (Microtus arvalis) —
 — польска миша, волухарица
 вољих, orn. (Hippolais) — вољчок, загра-
 дарка
 в. жути (H. icterina) — жовти вољ-
 чок
 в. сиви (H. pallida) — шиви вољчок
 вољка, anat. — вољо
 вољарство — овоцарство
 воље — овоц
 вољка — овоцове древно
 врабац, orn. (Passer) — тащок
 в. домаћи (P. domesticus) — домашні
 (звичайни) тащок
 в. польски (P. montanus) — польски
 тащок
 в. шпански (P. hispaniolensis) — шпа-
 ньолски тащок
 врана, orn. (Corvus) — врана
 в. польска (C. frugilegus) — польска
 врана, врана кракачка
 в. сива (S. cornix) — шива врана
 в. црна (C. corone) — чарна врана
 врат — шия
 врат зуба, anat. — шійка (шия) зуба
 вратижеља в. пластак
 вратни пршљен — шійов персець
 врба, bot. (Salix) — верба
 в. бела (S. alba) — била верба
 в. жалосна (S. babylonica) — смутна
 (жалосна) верба
 врбак — вербинки, вербнік
 врбена, bot. (Verbena) — вербина
 врежа — нацине
 вресак, bot. (Calluna) — вреска
 врста (Species) — файта
 вртић — заградка
 врушца — горучка
 вуга, orn. (Oriolus) — вуга
 вук, zool. (Canis lupus) — вовк
 вуна — волна

Г

гавка, orn. (Somateria mollissima) —
 пиряста качка, гавка
 гавран, orn. (Corvus corax) — гавран
 г. водени (Phalacrocorax carbo) — во-
 дови гавран, корморан
 газдинство — газдовство
 газивоца, ent. (Hydrometra stagnorum) —
 корчоляш
 гајење — ховане; пестоване; допатране
 галванотаксија, fizl. — галванотаксија
 галеб, orn. (Larus) — чайка
 г. жутоноги (L. fuscus) — жовтонога
 чайка

г. мали (L. minutus) — мала чайка
 г. обичан (L. ridibundus) — звичайна
 чайка
 г. сиви (L. canus) — шива чайка
 г. сребрнати (L. argentatus) — стри-
 берица чайка
 г. црноглави (L. melanocephalus) —
 чарноглава чайка
 г. црноноги (Rissa tridactyla) — чар-
 нонога чайка
 галебић, orn. (Chlidonias) — чайче
 г. бели (Ch. leucopterus) — биле чайче
 г. црни (Ch. niger) — чарне чайче
 гамад — напасніки
 ганглија — ганглија
 гарка — шійц
 гас — газ
 гастровакуларни систем — гастроваку-
 ларна система
 гаталинка, zool. (Hyla arborea) — каня
 гачац, orn. (Corvus frugilegus) — врана
 кракачка
 гдебача в. голубача
 гекол, zool. (Tarentola) — гекол
 г. зидни (T. mauritanica) — мурови
 гекол
 гем в. пеликан
 генерација — генерација
 генетика — генетика
 генетски — генетични
 гени — генов
 геолошко време — геологійни час
 геотропизам — геотропизм
 геранијум в. здравац
 гинко, bot. (Ginkgo) — гинко
 гира оштруља, iht. (Smaris alcedo) —
 чмиговка
 главно-грудни део — главо-першова
 часц
 главичарке, bot. (Compositae) — главо-
 чарке, главокасти рошліни
 главичаста цват — главокасти квет
 главица, bot. (Claviceps) — ражов шійц
 главобоља — бољ у глави, главобоља
 главоножац, zool. — главоножкар, гла-
 воножња животиња
 главоношци, zool. (Cephalopoda) — гла-
 воножкар
 гладиола, hort. (Gladiolus) — гладиола,
 шаблїчки
 гладиш, bot. (Ononis spinosa) — коляци
 вовчок
 гласне жице — гласово струни, гласовки
 гледичија, bot. (Gleditsia) — христов
 багрен, гледичија
 г. бодљикава (G. triacanthos) — коля-
 ца гледичија
 глећ — глейта, олић
 глиста, zool. — глиста, беш. хліста
 г. дечја (Enterobius erticularius) —
 дзединска глиста
 г. кишна (Lumbricus terrestris) —
 дижджова глиста

г. **човечја** (*Ascaris lumbricoides*) — чловеча гліста
 глисте — глісти
 г. **валькасте** — округли глісти
 г. **обле** — округляві глісти
 г. **пљоснате** — кляпчисти глісти
 г. **трепљасте** — мохоткаві глісти
 г. **чланковите** — членковити глісти
 глог, bot. (*Crataegus*) — глог
 глоговац, ent. (*Aporia crategi*) — глого-
 вец
 глодар, zool. — глодар, гризач
 глодари, zool. (*Rodentia*) — глодаре
 глувоћа — глухоц
 гљива, bot. — печарка
 гљиве, bot. (*Fungi*) — печарки
 гљиве јестиве — печарки за едзене
 брашњача — мукарка
 вргањ (*Boletus edulis*) — поддубок
 вучји хлебац — вовчи хлебик
 дјед — дідо
 лисичица — лісичка
 просењак — просењица
 прстенка — персценька
 рани хрчак (*Helvella esculenta*) —
 вчасни герчок
 рудњача (*Agaricus campestris*) — си-
 нявка, шампиньон
 рујница (*Lactarius deliciosus*) — млеч-
 ница
 смрчак (*Morchella esculenta*) — змор-
 щенка
 црна гомољача — чарна гомољка
 шампиньон (*Agaricus bisporus*) — шам-
 пиньон
 шапица (*Clavaria flava*) — коральска
 лабка
 гљиве отровне — отровни печарки
 бљувара (*Russula emetica*) — бљовар-
 ка
 зекица — залчица
 зелена пупавка — желена пуповка
 кравља балега — кравенца
 крављача — кравечка
 кромпирача (*Scleroderma vulgare*) —
 кромпљовка, склеродерма
 лажна лисичица — фалшива лісичка
 липика — овча печарка
 лудара (*Boletus satanus*) — дурійлка
 мухара (*Amanita muscaria*) — мухо-
 тровка
 ресава млечњаја — ројтаста млечница
 сумпорача — сумпоровка
 тресуљка — диргонька
 гљивица, bot. — печарочка
 гљивиде, bot. — печарочки
 гмизавац, zool. — шмикач
 гмизавци, zool. (*Reptilia*) — шмикаче
 гнездо — гніздо
 гној — оток
 гњурац, orn. (*Podiceps*) — муряч
 г. **белокљуни морски** (*Gavia immer*) —
 билописки морски муряч

г. **велики морски** (*G. stellata*) — вель-
 ки морски муряч
 г. **кривокљуни морски** (*G. artica*) —
 кривописки морски муряч
 г. **мали** (*P. ruficollis*) — мали муряч
 г. **риђогрли** (*P. griseigena*) — черве-
 ноши муряч
 г. **чубасти** (*P. cristatus*) — чубасти
 муряч
 г. **ушати** (*P. auratus*) — ухати муряч
 г. **црноврати** (*P. nigricollis*) — чарно-
 ши муряч
 говедарка, iht. (*Cobio fluviatilis*) — кра-
 варка
 говече — говедо
 год, bot. — рочник
 годишњи прстен, bot. — рочни персцень
 голевача, anat. — цива
 голосемице, bot. (*Gymnospermae*) — го-
 лонашенкаре
 голосемица — голонашенкар
 голуб, orn. (*Columba*) — голуб
 г. **гривљаш** (*C. palumbus*) — голуб
 галерош
 г. **дивљи** (*C. livia*) — дзиви голуб
 г. **дуљаш** (*C. oenas*) — голуб глібкар
 голубарство — голубарство
 голубић — голубче
 голуждравац — голопупи
 гомољ — гомољ
 горила, zool. (*Gorilla gorilla*) — горила
 гороцвет, bot. (*Adonis vernalis*) — горски
 квіток
 горушица, bot. (*Sinapis arvensis*) — реп-
 чень
 горчица, bot. (*Microcala filiformis*) — гор-
 чица
 граб, bot. (*Carpinus betulus*) — граб
 грабљивица — хватачка
 грабљивице (птице) — хватачки (птици)
 г. **дневне** — дньови хватачки
 г. **ноћне** — ноћни хватачки
 грана стопала, anat. — конар талпи
 грана шаке, anat. — конар длані
 гранат — конарасти
 грах в. пасуљ
 грахорица, bot. (*Vicia*) — леднік
 грашак, bot. (*Pisum*) — грашок
 греч, iht. (*Perca fluviatilis*) — коляк
 грегорац, iht. (*Gasterosteus aculeatus*) —
 троячок, грегорец
 грива — грива
 гриње, zool. — крevesокопийци
 грипа (*Influenza*), med. — грипа
 гркљан, anat. (*Larynx*) — гaгop
 грлени цоклопац, anat. — гарлова за-
 кривка
 грлица, orn. (*Streptopelia*) — герлічка
 г. **дивља** (*S. turtur*) — дзива (звичай-
 на) герлічка
 грм — черяк
 грмуша, orn. (*Sylvia*) — черяковка

г. **вртна** (*S. borin*) — заградова черя-
 ковка
 г. **обична** (*S. communis*) — звичайна
 черяковка
 г. **пиргаста** (*S. nisoria*) — ястрабаста
 черяковка
 г. **црноглава** (*S. atricapilla*) — чарно-
 глава черяковка
 г. **чврљинка** (*S. curruca*) — чвирин-
 каца черяковка
 грозд — гиризда
 грохје — грозино
 груди — перши
 грудни коп, anat. — першова клітка
 грушање крви — стидане крви
 грчење — корчене, сцаговане
 грчица, ent. — кромпљов хробак (лічин-
 ка майового хробака)
 гванин — гванин
 губа, bot. (*Polyporus fomentarius*) — пра-
 хно
 губар, ent. (*Lymantria dispar*) — главата
 анаца, губар
 гугутка, orn. (*Streptopelia decaocto*) —
 цукровка
 гујни чешаљ, ent. (*Julus terestris*) — га-
 дов гребень
 гумијевац в. фукус
 гундель, ent. (*Melolontha vulgaris*) — ма-
 йов (кромпљов) хробак
 гуња, в. дутља
 гусеница — гусеница
 гусак — гунар
 гуска, orn. (*Anser*) — гуска
 г. **белоліка** (*Branta leucopsis*) — бил-
 ва гуска
 г. **глоговљача** (*A. fabalis*) — гуска
 глоговача
 г. **дивља** (*A. anser*) — дзива гуска
 г. **лисаста** (*A. albifrons*) — лискаста
 гуска
 г. **мала лисаста** (*A. erythropus*) — ма-
 ла лискаста гуска
 г. **црвеновољка** (*Branta ruficollis*) —
 червеношия гуска
 гутање — лігане
 гушавост — гушавосц
 гуштер, zool. (*Lacerta*) — ящурка
 г. **валькасти** (*Chalcides ocellatus*) —
 округлява ящурка
 г. **зелембаљ** (*L. viridis*) — желена
 ящурка
 г. **зидни** (*L. muralis*) — мурова ящур-
 ка
 г. **кратконоги** (*Ch. tridactylus*) — крат-
 конога ящурка
 г. **панонски** (*Ablepharus pannonicus*) —
 панонска ящурка
 г. **планински** (*L. vivipara*) — горска
 ящурка
 г. **сиви** (*L. agilis*) — шива ящурка

гуштерача, anat. (*Pancreas*) — под'жа-
 лудков шліжнік, панкреас
 гуштери, zool. (*Lacertilia*) — ящурки
 гушће — гуше

Д

дабар, zool. (*Castor fiber*) — бобер
 даждевњак, zool. (*Salamandra*) — диж-
 джовнік
 д. **алпијски** (*S. atra*) — алпски диж-
 джовнік
 д. **шарени** (*S. maculosa*) — пестри
 дижджовнік
 далековидост — далековидосц
 далтонизам — далтонизм
 дан и ноћ, hort. (*Viola tricolor*) — арвач-
 ка, бел. широтки
 дафнија в. водена бува
 дводихалице, iht. (*Dipnoi*) — дводихачки
 дводома биљка — дводомна рошліна
 двокрилац, ent. — двокриделкар
 двокрилици, ent. (*Diptera*) — двокридел-
 каре
 дворедац, ent. (*Diplotaxis muralis*) — му-
 рови дворяднік
 двосполни цвет — двополни квіток
 дебела кока, bot. (*Gloxinia*) — глоксиния
 дева в. камила
 деверика, iht. (*Abramis brama*) — десе-
 рика
 девичњак, anat. (*Hymen*) — дзивочнік,
 полна бланочка
 делфин, zool. (*Delphinus*) — делфин
 деоба — дзелене, дзелідба
 д. **беліје** — дзелене клітинки
 деобно вретено — дзелідбене вретенко
 десетоноги ракови — дзешецноги раки
 десна комора, anat. — права комора
 десна преткомора, anat. — права пред-
 комора
 детелина, bot. (*Trifolium*) — бетеліна
 деглић, orn. (*Dendrocopos*) — лесови
 дохтор
 д. **велики** (*D. major*) — вельки лесови
 дохтор
 д. **мали** (*D. minor*) — мали лесови
 дохтор
 д. **сиријски** (*D. syriacus*) — сиријски
 лесови дохтор
 д. **средњи** (*D. medius*) — стредні ле-
 сови дохтор
 дечја парализа, мед. (*Poliomyelitis*) —
 дзедцинска парализа
 дивизма, bot. (*Verbascum*) — царски шви-
 чнік
 дивља ружа, bot. (*Rosa canina*) — дзива
 ружа
 дивљачица, bot. — дзивиак
 дивокоза, zool. (*Rupicapra rupicapra*) —
 дзивокоза

дрозд ? жаб

дизентерія, мед. — дизентерія
 дијатома — вапняніки
 дикий брк в. мачкови бркови
 дива, bot. (Cucumis melo) — диня
 диплоидни организм — диплоїдни организм
 дисајна гимнастика — гимнастика диханя
 дисајна површина — дихаца површноста
 дисајни путеви — дихаца драги
 дисаони одушак — оддих
 дисање — дихане
 д. аеробно — аеробне дихане
 д. анаеробно — анаеробне дихане
 д. дифузно — дифузијне дихане
 д. унутрашње — нукашне дихане
 дифтерија, мед. — дифтерија
 длака — шерц; власка
 длан — длань
 дневни пауновац, ent. (Vanessa io) — дньови павур
 добричица, bot. (Glechoma hederacea) — мача мента
 домаћин — домаћин
 домаћинство — газдовство, обисце
 драгољуб, hort. (Tropaneolum) — красульки
 драгушин в. крстовник
 драж, fizl. — порив
 дражица, anat. (Clitoris) — дражица, клиторис
 дрво (Arbor) — дрво, ~~дрво~~
 д. змзелено — вичнозелене дрво
 д. листопадно — лисцопадне дрво
 дрезга, bot. — водове коровче
 дрен, bot. (Cornus mas) — дрипка
 дрозд, orn. (Turdus) — дрозд
 д. брањук (T. pilaris) — трепацац дрозд
 д. имелаш (T. viscivorus) — имелов дрозд
 д. камењар (Monticola saxatilis) — дрозд каменяр
 д. певач (T. philomelos) — дрозд шпивак
 д. планински (T. torquatus) — горски дрозд
 д. црвених поткрила (T. iliacus) — билообервасти дрозд
 д. црни (T. merula) — чарни дрозд
 дропља, orn. (Otis tarda) — дрофа, тузок
 дршка — 1. пориско (часц пирка); 2. ножка (часц печарки); 3. конарчок (часц лисца)
 дубац в. дубачац
 дубачац, bot. (Teucrium) — дубчок
 дубчац в. дубачац
 дубан, bot. (Nicotiana tabacum) — доган
 дувна, ent. (Lymantia monacha) — сме-рекова предзачка
 дуд, bot. (Morus) — ягода
 д. бели (M. alba) — била ягода

д. црвени (M. rubra) — червена ягода
 д. црни (M. nigra) — чарна ягода
 дудовац, ent. (Hyphantria cunea) — яго-донец
 дужица, anat. (Iris) — дугочка
 дуња bot. (Cydonia oblonga) — бишалма
 дупља — глібка
 дупљар, zool. — глібкар
 дупљари, zool. (Coelenterata) — глібкаре
 душевно обољење — психична корота
 душник, anat. (Trachea) — душник
 душњачка плућа — душніково плуца
 душњачка цевчица — душнікова цивочка
 душњачке цевци — душніково цивки

Б

биловина, bot. (Chrysopogon gryllus) — златобрадичкар
 ђубриво — гной
 бурбевак, bot. (Convalaria majalis) — дюрдица

Е

еволуција — еволуција
 Евстахијева труба в. слушна труба
 еја, orn. (Circus) — лунь
 е. ливадарка (C. pygargus) — луков лунь
 е. мочварна (C. aeruginosus) — мочаров лунь
 е. степска (C. macrourus) — степски лунь
 е. стрнарица (C. cyaneus) — польски лунь
 екологија — екологија
 еколошки фактори — екологийни фактори
 екосистем — екосистема
 ектодерм — ектодерм
 ембрион — ембрион
 ембрионова кеса, bot. — ембрионова торбичка
 ендодерм — ендодерм
 епидемија — епидемија
 епилепсија, мед. — епилепсија
 ерепсин — ерепсин
 ехинококоза, мед. — ехинококоза

Ж

жаба, zool. (Rana) — жаба
 ж. дугонога (R. agilis) — длугоконога жаба
 ж. жутотрби мукач (Bombinator rachuypus) — жовтобруха жаба
 ж. зелена (R. esculenta) — зелена жаба

ж. зелена крастава (Bufo viridis) — желена крастава жаба
 ж. обична крастава (Bufo vulgaris) — звичайна крастава жаба
 ж. польска (R. arvalis) — польска жаба
 ж. смеђа (R. temporaria) — шива жаба
 ж. смрдљива крастава (Bufo calamita) — шмердзаца крастава жаба
 ж. црвенотрби мукач (Bombinator igneus) — огњана жаба
 жабе, zool. (Anura) — жаби
 жабогриз, bot. (Hydrocharis) — жабури-жик
 жабокочина — жабурина
 жабочунка, bot. (Alisma) — водова лабка
 жаворњак в. кокотац
 жалар, orn. (Calidris) — писковник
 ж. бели (C. alba) — били писковник
 ж. исландски (C. calutus) — исландски писковник
 ж. кривокуљун (Limicola falcinellus) — кривописки писковник
 ж. мали (C. minuta) — мали писков-ник
 ж. риђасти (C. ferruginea) — рижка-сти писковник
 ж. сиви (C. temminckii) — шиви пис-ковник
 ж. циркави (C. alpina) — чарнобруш-ки писковник

жалфија, bot. (Salvia) — шалвия
 жаока — жадло
 жарна чаура — печача гомбуљка
 жбица, anat. — палцова косц
 жбуи, bot. — черјак
 ждрал, orn. (Grus) — журавель
 ж. сиви (G. grus) — шиви журавель
 ждребе — гаче
 ждрело, anat. (Pharynx) — гарло
 желудац, anat. (Ventriculus) — жалудок
 желудачни сок — жалудкови сок
 женетрга в. дикорија
 жетва — жатва
 жива трава, bot. (Erodium cicutarium) — Говљов писк, живородна трава
 живи свет — живи швет
 живина — живина, бещ. дробизг
 живинарство — живинарство
 живо биће — живе суцество (ество)
 животиња — животиња
 животињски свет (Fauna) — животињ-ски швет
 животна заједница — животна заснїца
 животна појака — животне зявене
 животна средина — животни стредок
 животно станиште — животни биваль-ник
 жик, bot. (Stigma) — знак
 жижак, ent. (Sitophilus) — жижок

ж. житни (S. granaria) — житов жи-жок
 ж. кукурузни (S. zea mais) — куку-рицов жижок
 ж. пиринчани (S. oryzae) — рижкашов жижок
 жир — жалудз
 жирафа, zool. (Giraffa camelopardalis) — жирафа
 житна рђа — житова ардза
 жичњак, ent. — дроцикар
 жлезда, anat. (Glandula) — шлїжнїк
 ж. грудна (Thymus) — першови шлїжнїк
 ж. гуштерача (Pancreas) — под'жа-лудкови шлїжнїк
 ж. доушна — приухови шлїжнїк
 ж. знојна — знојни шлїжнїк
 ж. лимфна — лимфни шлїжнїк
 ж. лојна — лојни шлїжнїк
 ж. млечна — млечни шлїжнїк
 ж. мождана (Hypophysis) — мозгови жлїжнїк
 ж. надбубрежна — надпокруткови шлїжнїк
 ж. подвилична — подвидлицови шлї-жнїк
 ж. подјезична — под'язикови шлїж-нїк
 ж. пљувачна — шлїнови шлїжнїк
 ж. сузна — слизови шлїжнїк
 ж. штитаста (Thyreoidea) — щитни шлїжнїк

жлездана функција — шлїжнїкова функција
 жлездани желудац — шлїжнїкови жалу-док
 жуја в. вуга
 жука в. бриистра
 жука в. бриистра
 жуманце — жовчок
 жуманчана опна — жовчкова бляночка
 жуна, orn. (Picus) — лесови дохтор
 ж. зелена (P. viridis) — желени лесо-ви дохтор
 ж. сива (P. canus) — шиви лесови дохтор
 ж. црна (Dryocopus martius) — чарни лесови дохтор
 жута мрља, anat. (Macula lutea) — жов-та пега
 жутарица в. канаринка
 жути летитир, ent. (Gonopterix rhamnii) — жовти мотиль
 жути локвань, bot. (Nuphar luteum) — жовта калапчкова ружа
 жутика, bot. (Berberis vulgaris) — бар-барисник, шимширка
 жутовоља в. стрнадица
 жуч — жовч
 жучни мехур, anat. (Vesica fellea) — жовчов мехир

закречаванье — овапньоване
 закржљали — запшети
 заметак — зародок
 заметна плочица — зародкова плохочка
 заморче, zool. (*Cavia sobaya*) — морске праше
 заразна болест — обераца хорота
 заразна жутица, мед. — обераца жов-
 тачка
 заушке в. заушњаци
 заушњаци, мед. (*Parotitis*) — заушњици
 зачеће — зачаце
 запилён — кончисти
 заштитна боја (*Mimikrija*) — заштитна
 (охранебна) фарба
 звездан, bot. (*Aster*) — гвиздочкар
 звер — жвир
 звечарка, zool. (*Crotalus horridus*) —
 бренкарка
 звиждак, orn. (*Phylloscopus*) — пастирка
 з. брезов (*Ph. trochilus*) — березова
 пастирка
 з. обичан (*Ph. collybita*) — звичайна
 пастирка
 з. шумски (*Ph. sibilatrix*) — лесова
 пастирка
 звончић, bot. (*Campanula*) — дзвончок
 зглавкар — ставцар
 зглавкари, zool. (*Arthropoda*) — ставцаре
 зглоб, anat. — ставец
 зглобна — ставцова
 з. главица — ставцове яблучко
 з. ркавица — ставцова хрупка
 з. чаура — ставцов погарик
 з. чашица — ставцов погарик
 згрушавање — стидане, грудковане
 здравац, bot. (*Geranium*) — журавец
 здравље — здраве
 зеба, orn. (*Fringilla*) — зяблїк
 з. обична (*F. coelebs*) — звичайни зяб-
 лїк
 з. северна (*F. montifringilla*) — сивер-
 ни зяблїк
 зевалица, hort. (*Antirrhinum*) — пшички
 зелембаћ, zool. (*Lacerta viridis*) — желе-
 на ящурка
 зелен в. першун
 зелена алга — желена алга
 зелене алге, bot. (*Chlorophyta*) — желени
 алги
 зелени бичар, zool. (*Euglena viridis*) —
 желени батощкар
 зеленика, bot. (*Plex aquifolium*) — коля-
 ци дубчок
 зеленкада в. нарцис
 зелентарка, orn. (*Carduelis chloris*) —
 желени зяблїк
 зельасти — лїсцати
 зеница, anat. (*Pupilla*) — жренко
 зец, zool. (*Lepus*) — заяц
 з. дивљи (*L. europaeus*) — дзиви заяц

з. домаћи (*Cuniculus cuniculus*) — до-
 машині заяц
 зечић — заяче
 зечја соца, bot. (*Oxalis acetosella*) —
 заяча шалата
 зечја стопа, bot. (*Geum urbanum*) —
 заяча талпа
 зечје уши, hort. (*Euphorbia marginata*) —
 заячи уха
 зечји трн bot. (*Ononis spinosa*) — коляци
 вовчок
 зид плодника — плодников мур
 зидарчац в. пузгавац
 зигот — зигот
 зијавац, orn. (*Glareola*) — бегунка
 з. обични (*G. pratensis*) — лукова бе-
 гунка
 з. степски (*G. nordmani*) — степска бе-
 гунка
 зимзелен, bot. (*Vinca*) — барвинок
 зимовка, orn. (*Pyrrhula*) — жимовка,
 шнїжнїк
 зимовник — жимовнїк
 зимски сан — жимски сон
 златан, bot. (*Lilium martagon*) — лесова
 лелия
 златар тропеки в. вивак жути
 златица в. ледињак
 златно кољено в. миришљавац
 зли грч, med. (*Tetanus*) — зли корч, те-
 танус
 злогук, ent. (*Blaps morsitans*) — злослут-
 нїк
 змија, zool. — гад
 змијаче, zool. (*Ophiuroidea*) — гадзикаре
 змије, zool. (*Ophidia*) — гади
 змијски цар, zool. (*Boa constrictor*) —
 гадски цар
 зној — зной
 зоб в. овас
 зова, bot. (*Sambucus nigra*) — габза
 зоологија — зоология
 зоља в. оса
 зоља потајница, ent. (*Ichneumon incubi-
 tor*) — оса потајница
 зрикавац, ent. (*Tettigonia viridissima*) —
 желени конїк
 зуб, anat. (*Dens*) — зуб
 з. очњак — зуб очњак
 з. кутњак — черенови зуб
 з. преткутњак — предчеренови зуб
 з. секутић — шекаци зуб
 з. умњак — розумови зуб
 зубатац, iht. (*Dentex*) — зубатка
 зубача, bot. (*Cynodon*) — тараска
 зубна, anat. — zubna
 з. јама — зубна глїбка
 з. пулпа — зубна пулпа
 з. шупљина — зубна дзирка
 зубни — зубни
 з. каменац — зубни каменок
 зубобоља — боль у зубе, зубобоља
 зумбул, hort. (*Hyacinthus*) — зомбульки

ивањско цвеће, bot. (*Galium verum*) —
 яново квеце
 иверак — триска
 ивица, bot. (*Ajuga*) — горлянка
 иглица в. здравац
 изданак — младнїк, виросток
 издисање — видиховане
 излећи — вилягнуц
 излучевина — вилученїна
 излучивати — вилучовац
 измет — вируток, фекалия
 изнутрице — дроб, нукашнїци
 изуумирање — вимеране
 имела, bot. (*Viscum album*) — имела
 индустријска биљка — индустријна ро-
 шлїна
 инсект, ent. — инсект
 инсекти, ent. (*Insecta*) — инсекти
 ирвас, zool. (*Rangifer tarandus*) — си-
 верни елень
 испирање — виплоковане
 исхрана — костиране; кармене
 ишијас, med. — ишијас
 ишчашење — витхнутосц
 ишчашити — витхнуц

јабука, bot. (*Pirus malus*) — яблоня
 јабучица, anat. — яблучко
 јабучје, anat. — яблуче
 јавански човек — човек з Яви
 јавор, bot. (*Acer*) — явор
 јаглац в. јагорчевина
 јагње — баранче, ягње
 јагода, bot. (*Fragaria vesca*) — жемна
 ягода
 јагорчевина, bot. (*Primula veris*) — яглі-
 ка, баранчики
 јагорчика в. јагорчевина
 јазавац, zool. (*Meles meles*) — язавец
 јајаст — вайцати, округляви
 јајашце — ваїчко
 јаје — ваїцо
 јајна ћелија, anat. (*Ovulum*) — ваїчкова
 клїтинка
 јајник, anat. (*Ovarium*) — васнїк
 јајовод, anat. (*Tuba uterina*) — ваїцовод
 јарац — цап, козак
 јаре — коце
 јаребица, orn. (*Perdix perdix*) — ярабица
 јасен, bot. (*Fraxinus*) — ясен
 јасмин, bot. (*Jasminum*) — ясмин, майове
 квеце
 јастог, zool. (*Palinurus vulgaris*) — ястог
 јастреб, orn. (*Accipiter gentilis*) — ястраб
 јегуља, iht. (*Anguilla*) — егуля
 ј. електрична (*Gumnotus electricus*) —
 електрична егуля

ј. морска (*Cogner vulgaris*) — морска
 егуля
 ј. речна (*A. vulgaris*) — рична (рико-
 ва) егуля
 једарце — ядрочко
 једић, bot. (*Aconitum napellus*) — вовчи
 корень
 једнодома биљка — еднодомна рошлїна
 једносполни цвет — однополни квиток
 једноћелијски организам — еноклїтин-
 кови организм
 једноћелијско биће — еноклїтинкове су-
 щество (ество)
 једњак, anat. (*Oesophagus*) — едњак
 једро (*Nucleus*) — ядро
 јеж, zool. (*Erinaceus*) — їж
 јежевина в. јежица
 јежица, bot. (*Echinaria capitata*) — їжов-
 ка
 јежа — їжене, мраз по целу
 језик, anat. (*Lingua*) — язык
 јела, bot. (*Abies alba*) — ядловец
 јелен, zool. — елень
 ј. обични (*Cervus elaphus*) — звичайни
 елень
 ј. северни (*Rangifer tarandus*) — си-
 верни елень
 ј. лопатар (*Dama dama*) — елень ло-
 патар
 ј. пегави (*Pseudaxis sika*) — пегави
 елень

јеленак, ent. (*Lucanus cervus*) — еленок
 јеленак в. јеленски језик
 јеленски језик, bot. (*Phyllitis scolopen-
 drium*) — еленьов язык, еленок
 јесетра, iht. (*Acipenser sturio*) — есетра
 јестив — на едзене
 јетра, anat. (*Hepar*) — печинка
 јетрењача, bot. (*Hepatica*) — печинкарка
 јетрењаче, bot. (*Hepaticae*) — печинкарки
 јечам, bot. (*Hordeum vulgare*) — ярец
 јова, bot. (*Alnus glutinosa*) — иваново
 древо
 јоргован, bot. (*Syringa*) — орїона
 јоха, в. јова
 јудино древо, bot. (*Cercis siliquastrum*) —
 юдово древо, церцис
 јужно воће — южна овоц
 јувица — яловка
 јуричица, orn. (*Carduelis*) — чижик
 ј. брезова (*C. flammea*) — пламенисти
 чижик
 ј. планинска (*C. flavirostris*) — горски
 чижик

кадивица, hort. (*Tagetes*) — кадифка,
 жовти дробни ружички
 кадифа в. кадивица
 кадуља в. жалфија
 кажипрет — указуюци палец

кајсија, bot. (*Armeniaca vulgaris*) — кайса
кајсијача, bot. (*Cantharellus cibarius*) —
звичайна лисичка
какаду в. хубасти папагај
кактус, hort. (*Cactus*) — кактус
к. божийни (*Epiphyllum truncatum*) —
крачунски кактус
к. жабца (*Opuntia*) — кактус жабка
к. змијца (*Cereus flageliformis*) —
кактус гадзик
к. кралица ноћи (*Cereus nycticalus*) —
кактус кралица ноћи
к. лиснати (*Phyllocactus*) — лисцати
кактус
к. старачка глава (*Cephalocereus seni-
lis*) — кактус старецка глава
кактуси bot. (*Cactaceae*) — кактуси
кала, hort. (*Calla aethiopica*) — кала
калем, bot. — каламок
калемљење — калемене
к. под кору — очкане, каламене под
скору
к. спајањем — каламене зоз злучова-
њом
к. у процеп — зацпиповане
калина, bot. (*Lingustrum*) — каліна
каломит, bot. — каломит (вимарти пап-
ратник
каљужница, bot. (*Caltha*) — калюжница
камбијум — камбиом
камелеон, zool. (*Chamaeleon vulgaris*) —
камелеон
камсњарка в. поскок
камила, zool. (*Camelus*) — гамила, вер-
блюд
к. двогорба (*C. bactrianus*) — двогорба
гамила
к. једногорба (*C. dromedarius*) — едно-
горба гамила
камилица, bot. (*Matricaria chamomilla*) —
руменец
камфорика, bot. (*Camphorosma*) — кам-
форка
кана, hort. (*Canna*) — кана
канаринка, orn. (*Serinus canarius*) — ка-
наринка
кавдилка, hort. (*Aquilegia*) — кадилка
канца — пазура
капавад, med. (*Gonoreja*) — капчак
капак — кліпка
канљична инфекција — капочкова ин-
фекција
капура, anat. — капур
каранфил, hort. (*Dianthus caryophyllus*)
— гвоздзик
караш, iht. (*Carasius*) — карас
каријес — кариес, прахнявост
карлица, anat. (*Pelvis*) — карлица
карлични појас, anat. — карлицов пас
картон, hort. (*Viburnum opulus*) — шні-
гово лабди
карфиол, bot. (*Brassica oleracea* var. *bo-
trytis*) — карфиол

каталпа, bot. (*Catalpa*) — каталпа
катанац, bot. (*Reseda luteola*) — жовтень-
ка резеда
кафун, bot. (*Orchis*) — орхидея
кашаљ — кашель
квочка — квочка
квргави волак, zool. — штухаци волчок
квржица, anat. — гужлік
кедар, bot. (*Pinus cedrus*) — кедрова сос-
на
кедер в. мамак
кека в. стрелица
келераба, bot. (*Brassica oleracea* var. *gon-
gilodes*) — келераб
кель, bot. (*Brassica*) — кель
кенгур, zool. (*Macropus*) — кенгур
керуша — сука
кестен, bot. (*Castanea*) — гестиня
к. дивљи (*Aesculus hippocastanum*) —
дзива гестиня
к. питови (*C. sativa*) — сладка гестиня
кечига, iht. (*Acipenser ruthenus*) — ке-
чига
кијавица — натха
кијање — кихане
кикирики, bot. (*Arachis hypogaea*) — ки-
кирики
ким, bot. (*Carum carvi*) — рашка, ким
киргиска саца, orn. (*Syrhaptis parado-
xus*) — пустиньска кура
киселе траве в. оштрице
кисельак, bot. (*Rumex acetosa*) — кваш-
ник, щавель
кит, zool. — кит
китњак в. храст китњак
китови, zool. (*Cetacea*) — кити
кичица, bot. (*Centaureum umbellatum*) —
горчовка, златотисячник
кичма, anat. (*Columna vertebralis*) — по-
хребцина
к. истурена — вистирчена похребцина
к. повијена — викривена похребцина
к. постранично искривљена — бочно
викривена похребцина
кичмена мождина, anat. — похребцинова
мозговина
кичмени пршљеп, anat. — похребцинов
персценъ
кичмени стуб, anat. (*Columna vertebralis*)
— похребцинова осовина
кичмењак, zool. — похребцинар
кичмењаци, zool. (*Vertebrata*) — похреб-
цинаре
кладонија, bot. (*Cladonia rangiferina*) —
ирвасов лишай
клас, bot. — класка
класа (*Klassis*) — класа
класача, bot. — класник
класић, bot. — класок
клека, bot. (*Juniperus*) — клека, яловец
клен, bot. (*Acer campestre*) — клен
клијавост — ключкавост

клијанац — ключканец
клијати — ключкац, випуковац
климактериум — климактериум
клип, bot. — чутка
клица, mikrobiolog. — бацил
клица, bot. — ключка
клицца, bot. — ключков
к. лист — ключков листок
к. листић — ключково листочко
клиццоша, med. — бациллошац
клипњаци, ent. (*Elateridae*) — скакачки
клоака — клоака
клубук, bot. — калапчок
клубуцац, hort. (*Cyclamen*) — циклама
клокоч в. клокочика
клокочика, bot. (*Staphylea pinnata*) —
пиряста клокочка
клубчаре, zool. (*Glomeridae*) — клубчаре
кљова, anat. — кловак
кљуун — писок, джубок
кљувар, zool. (*Ornithorhynchus paradoxus*)
— качиписк
кљувари, zool. (*Monotremata*) — качипис-
ки
кљуварице, orn. (*Mecoptera*) — писковні-
ки
кљунатица, orn. — писковка, джубовка
кљуначе, orn. — джубаче
кљунорощи, orn. (*Bucerotidae*) — пис-
корожци
кљунаша, orn. (*Balaeniceps rex*) — вель-
кописка чапля, баленицепс
кључњача, anat. (*Clavicula*) — ключна
коцк
кнез, iht. (*Labrus julis*) — княз
кобац, orn. (*Accipiter*) — кобец
к. краткопераст (*A. brevipes*) — крат-
копирясти кобец
к. птичји (*A. nisus*) — кобец птицар
кобила — кобула
кобилица, anat. — гребень
кобра, zool. (*Naja tripudians*) — окуля-
рошка, кобра
ковач, iht. (*Zeus faber*) — коваль
ковачић в. прутка
ковиље, bot. (*Stipa*) — ковиљ
коврцавост лишћа — кандрасцене листца
кожа — скора
кожаст — скорости
кожна зараза — скорова инфекција
кожне шкрге — скорови жабри
кожно-мишићни слој — скорово-муску-
лове пасмо
коза, zool. (*Capra*) — коза
козја брада, bot. (*Tragopogon*) — коже-
лец
козја крв в. кукавичњак
козлац, bot. (*Arum maculatum*) — пегави
арум
козорог, zool. (*Capra ibex*) — козорог
кока, mikrobiol. — кока
кокаин — кокаин

кокот, iht. (*Dactylopterus volitans*) —
гребенјати когут
кокотац, bot. (*Delphinium*) — косатка,
делфинок
кокотић в. кокотац
коленце — коленка
колера, med. — колера
коло, zool. (*Phylum*) — коло
колоусти, zool. (*Cyclostomata*) — кругоус-
точкаре
колут — колеско
коља, iht. (*Gadus aeglefinus*) — баранік
комарад, ent. (*Culex pipiens*) — комар,
беш. суньога
комарац маларичар, ent. (*Anopheles ma-
culipennis*) — комар маларичар
коморика в. зеленка
компост — компост
комушина, bot. — чутково листце
конопљарка, orn. (*Carduelis cannabina*)
— конопарка
конопљин бувач, ent. — конопова блиха
кончаства алга, bot. — цверенкаста алга
коњ, zool. (*Equus caballus*) — коњ
коњиц, ent. (*Calopteryx virgo*) — шитар
копар в. миробија
копитар, zool. — копитар
копитари, zool. (*Perissodactyla*) — копи-
таре
копито — копито
копитњак, bot. (*Asarum*) — копитник
копњаста рибица, zool. (*Amphioxus lan-
ceolatus*) — конийкаста риба
коприва, bot. (*Urtica*) — покрива
к. велика (*U. dioica*) — велька покри-
ва
к. мала (*U. urens*) — мала покрива
копривица, hort. (*Coleus*) — покривка, по-
кривочка
копривњача, med. — покривњача
кора, bot. — луна, скора
кора бубрега, anat. — покруткава скора
корал, zool. — коралъ
корелационе особине — корелацијни
прикмети
корен, bot. — корень
к. адвентивни — адвентивни корень
к. вретенаст — вренкасти корень
к. дубински — глїбински корень
к. жиличаст — жилкасти корень
к. кончаст — цверенкасти корень
к. површински — надземни корень
корен длаке, anat. — корень власки
корен зуба, anat. — корень зуба
корен стопала, anat. — корень талпи
корен шаке, anat. — корень длані
корензак — кореньчок
коренаст — коренјаст
коренаста длачица — коренјаста власка
коренов притисак — кореньов притисок
коренов систем — кореньова система
коренова капа — кореньова шапка

коријандер, bot. (*Coriandrum*) — коријандер
 корморан, orn. (*Phalacrocorax*) — водови гаврај, корморан
 к. мали, вранац (*Ph. pugnax*) — мали корморан
 корњача, zool. — коритњивка
 к. барска (*Emys orbicularis*) — барска коритњивка
 к. речна (*Clemmys caspica*) — рикова (рична) коритњивка
 к. седмопруга (*Dermochelys coriacea*) — седемсугаста коритњивка
 к. слонаста (*Testudo elephantopus*) — слонаста коритњивка
 к. шумска (*Testudo graeca*) — лесова коритњивка
 корњаче, zool. (*Chelonia*) — коритњивки
 коровска биљка — коровска роштина
 Кортијев орган, anat. — Кортијов орган
 кос, orn. (*Turdus merula*) — чарни дрозд, ригов
 коса — власи
 косц, anat. (*Os*) — косц
 к. бутна — сцегова косц
 к. горњовилична — горњовидлицова косц
 к. грудна — першова косц
 к. доњовилична — доњовидлицова косц
 к. дугачка — длугока косц
 к. затилна — затилкова косц
 к. јагодична — јаблучкова косц
 к. клинаста — клинкаста косц
 к. кратка — кратка косц
 к. крсна — крижна косц
 к. лакатна — локцова косц
 к. носна — носна косц
 к. плосната — клинчиста косц
 к. слабичка — пасова косц
 к. слепоочна — слихова косц
 к. темена — цеменљова косц
 к. тртична — хвостова косц
 к. чеона — чолова косц
 кости, anat. — косци
 к. главе — косци глави
 к. карличног појаса — косци карличног појаса
 к. лица — косци твари
 к. претију — косци палцох
 к. раменог појаса — косци плецовог појаса
 к. трупна — косци трупла
 к. удова — косци членох
 косопасица, med. — лишай
 костел, iht. (*Acanthias*) — морска мамка
 кострика, bot. (*Ruscus*) — миши церень
 костур, anat. — косцајк
 котрљан, bot. (*Eryngium campestre*) — витворник, бен. котулар, польов ми- колка
 кофеин — кофеин

коцкавица в. царска круница
 кошљориба, iht. — косцочкова риба
 кошљорибе, iht. (*Teleostei*) — косцочково риби
 кошница — кошница
 коштана, anat. — косцова
 к. кичма — косцова похребчина
 к. маса — косцова маса
 к. срж — косцов шпик
 коштани канал, anat. — косцов каналчок
 кошута, zool. — еленица
 коштуца в. коштутовина
 коштутовина, bot. (*Erythronium*) — пши зуб
 краба, zool. (*Portunus holsatus*) — раков- ка
 крава, zool. (*Bos taurus*) — крава
 крава музара — крава дојка
 крагна, anat. — галерчок
 крагуј в. суп
 крајник, anat. (*Tonsilla*) — мандули
 краљих, orn. (*Regulus*) — краљик
 к. ватроглави (*R. ignicapillus*) — чер- венноглави краљик
 к. жутоглави (*R. regulus*) — жовто- глави краљик
 краставац, bot. (*Cucumis sativus*) — огу- р- ка
 красуљак, bot. (*Bellis perennis*) — кра- савец, маргитка
 красуљица в. крбуљица
 кратковидост — кратковидосц
 крбуљица, bot. (*Anthriscus*) — красуљка
 крв — крв
 крвна група — крвна група
 крвна зрнаца, anat. — крвни заренка
 к. з. бела (*leucociti*) — били крвни заренка
 к. з. црвена (*eritrociti*) — червени крвни заренка
 крвна плазма — крвна плазма
 крвна плочица (*trombocit*) — крвна плочочка
 крвни притисак — крвни прицисок
 крвни серум — крвни серум
 крвни суд — крвна судзина
 крвоток — крвоцек
 крезуб — щербати, беззуби
 крезубина — струмка
 креја в. сојка
 крекетуша в. гаталинка
 крестушац в. крестушац
 кретенизам — кретенизм
 крзнаши — бундичкаре
 крзно — бундичка
 крзно, anat. — средње пасмо
 крижалина в. клобучац
 кризантема, bot. (*Chrysanthemum*) — елениска ружа, кризантема
 крило — крило
 крилце — криделко
 кришка — фалаток, струче
 кркуша в. говедарка

крљушти — лупки
 крмача — прашачка
 крмно биље — статкова покарма
 крокодил, zool. — крокодил
 крокодили, zool. (*Crocodylia*) — крокодили
 Кроманьонски човек — Кроманьонски човек
 кромпир, bot. (*Solanum tuberosum*) — кромпла
 кромпирова златица, ent. (*Doryphora de- semlineata*) — кромпирова златка
 кроцац, bot. (*Muriophyllum*) — водове коровче
 крошња — коруна
 крпељ, zool. (*Ixodes*) — клџ
 крпељица, bot. (*Torilis*) — шерсача, то- рилис
 крпушар в. зијавец
 крсташице, bot. (*Cruciferae*) — крижници
 крстовник, bot. (*Nasturtium*) — поточница
 крстокљун, orn. (*Loxia*) — кривописк
 к. обичан (*smrekov*) (*L. curvirostra*) — смереков кривописк
 крстунац, bot. (*Polygala vulgaris*) — звичайни млечник
 кртица, zool. (*Talpa europaea*) — кертица
 кртичњак — кертичњак
 кртола — томоль
 круница, bot. (*Corolla*) — венчик
 круница зуба — коруна зуба
 крунични листићи, bot. — венчиково лис- точка
 крупник, bot. (*Triticum dicocum*) — крупка, двозарнасте жито
 крушка, bot. (*Pirus communis*) — грушка
 кувиј в. кукувија
 куга, vet. (*Pestis*) — чума
 кугара в. северна сојка
 куљњак в. татула
 кукавица, bot. (*Serapias lingua*) — язич- каста орхидеја
 кукавица, orn. (*Cuculus*) — куковка
 к. сива (*C. canorus*) — шива куковка
 кукавичица, bot. (*Lathyrus vernus*) — дзиви грацок
 кукавичњак, bot. (*Lonicera*) — кожа крв
 кукаши, zool. (*Acanthocephala*) — главо- цицалкаре
 кукољ, bot. (*Agrostemma githago*) — ку- колъ
 кукрика в. граб
 кукувија, orn. (*Athene noctua*) — домаш- ня (звичайна) сова
 к. шарена (*Tyto alba*) — ритека сова
 кукуљичар в. трчуљак гусеничар
 кукуљавка в. кукувија
 кукурек, bot. (*Helleborus*) — чемерник
 кукуруз, bot. (*Zea mays*) — кукурица
 кукурузни пламеница, ent. — кукурицов пламеничок
 кукуча, bot. (*Conium maculatum*) — дзива петрушка, главоболь
 кулик в. шљука жутоока

куна, zool. (*Mustela*) — куна
 к. белица (*M. foinea*) — била куна
 к. златка (*M. martes*) — куна златка
 кунаши, zool. (*Dasyuridae*) — торбарски куни
 кунић, zool. (*Cuniculus cuniculus*) — до- машни заяц
 кунићарство — заяцарство
 куница в. репак
 купина, bot. (*Rubus fruticosus*) — черница
 купус, bot. (*Brassica oleracea*) — капуста
 к. главичар (*B. oleracea var. capitata*) — главкова капуста
 купусар, ent. (*Pieris brassicae*) — капуст- тар, капустов мотиль
 курјак в. вук

Л

лабуд, orn. (*Cygnus*) — лебед
 л. бевицки (*C. bewickii*) — бевицов лебед
 л. жутокљуни (*C. cygnus*) — жовто- писки лебед
 л. црнокљуни (*C. olor*) — чарнописки (горбати) лебед
 лав, zool. (*Felis leo*) — лев
 лаванда, bot. (*Lavandula*) — лаванда
 ладолеж, bot. (*Calystegia sepium*) — кло- бучки
 лажна ножица, zool. — фалшива ножка
 лазаркиња, bot. (*Asperula*) — марјанка
 лала, hort. (*Tulipa*) — тулипан
 лама, zool. (*Lama huanachos*) — лама
 лан, bot. (*Linum*) — лен
 ланац исхране, ecol. — ланц кармена
 ланилиет, bot. (*Linaria vulgaris*) — жовти пшички
 ларва, zool. — личинка
 ласица, zool. (*Putorius nivalis*) — ласица
 л. водена (*P. lutreola*) — водова ласи- ца
 ластавица, orn. (*Hirundo*) — ластовка
 л. градска (*Delichon urbica*) — город- ска ластовка
 л. сеоска (*H. rustica*) — валалска лас- товка
 л. црвенопојасна (*H. daurica*) — чер- веннопојасова ластовка
 ластин репак, ent. (*Papilio machaon*) — ластовков хвост
 латице, bot. — листочка
 лева комора, anat. — лева комора
 лева преткомора, anat. — лева предко- мора
 левак, zool. — тевчир, ливок
 легалица — лямло
 леган, orn. (*Caprimulgus*) — дримотник, лиганъ
 л. мрачни (*C. europaeus*) — поцни (ли- ганъ) дримотник

леди́як, bot. (Ranunculus ficaria) — блішцаці отровнік
 ле́жа — градка
 леко́вита бы́лька — ліковита рошліна
 ле́нзява, zool. (Bradypus) — лєнівец
 л. тропре́ти (B. tridactylus) — трипальцовы лєнівец
 леопард, zool. (Felis pardus) — леопард
 лепа ката, hort. (Aster) — астра, лепе
 лепи гли́ша, hort. (Zinnia) — босорчата, майорци
 лепи човек, hort. (Balsamina) — балзамин
 лепидодендрон, bot. — лепидодендрон (вямарти напратнік)
 лепя́вы ястучы́й, zool. — ліпкаці заглавчок
 лепотелка, zool. — гушеніцар
 лептир, ent. — мотиль
 лептири, ent. (Lepidoptera) — мотилі
 лептир'я́че, bot. (Fabaceae) — мотилькаре, мотилькасты рошліны
 леска, bot. (Coryllus avellana) — лісковец
 летачы́це, orn. (Carinatae) — летаче, летачкі
 летна ко́жыца — парка за летане
 леукемі́я, med. — левкемия
 лепі — трупло
 ле́шчыкара, orn. (Nucifraga caryocatactes) — лісковцар
 лештарка, orn. (Tetrastes bonasia) — лєсова кура, дзтва кура
 лиандер в. олеандер
 ливадарка, bot. (Melampyrum) — луков грєбєньчок
 ливадскі губар, ent. — луков губар
 лигва́, zool. — лігня
 ли́жан, bot. — цагаче
 лы́ка, bot. — лыка, ліче
 лыкіно влакно́, bot. — лыкіно влакно
 лы́мун, bot. (Citrus medica) — лимун
 лы́мфа — лымфа
 лы́мфны капылар — лымфны капылар
 лы́мфны суд — лымфна судына
 лы́нцур, bot. (Gentiana lutea) — жовта горчовка
 лы́як, iht. (Tinca vulgaris) — лєняк
 лы́янье, zool. — злєньоване
 лы́па, bot. (Tilia) — лыпа
 лысы́ца, zool. (Vulpes vulpes) — лышка
 лы́ска, bot. — лысток
 лы́ска, orn. — лыска *птыцы лысыка*
 л. зелєна (Gallinula chloropus) — жєлена лыска, журка
 л. црна (Fulica atra) — чарна лыска
 лы́сна, bot. — лысцова
 л. дршы́ка — лысцов конарчок
 л. основа́ — лысцова основа
 л. плоча́ — лысцова плоча
 лы́снат — лысцасты
 лы́снате маховы́не, bot. (Musc) — лысцасты моховыны
 лы́сны — лысцов
 л. нерв — лысцов нерв

л. о́жыяк — лысцов знак
 л. пу́чыяк — лысцове пупче
 л. рукава́ц — лысцов рукавок, лысцова пошва
 лы́сно зелєны́ло (hlorofil) — лысцово жєлєнідло
 лы́сьвача, anat. — лыста
 лы́ст, bot. — лысце
 л. бубрєжаст — покруткасте лысце
 л. еліпты́чан — еліптычне лысце
 л. ігы́част — ігєлкасте лысце
 л. іздужєн — панты́лкасте лысце *вудружєн*
 л. ко́пчаст — ко́пчыкасте лысце
 л. кру́жан — округляе лысце
 л. лы́патычаст — лыпатасте лысце
 л. прєтасто-слєжєн — палыцасто-злєжєне лысце
 л. прєст — самотне (прєсте) лысце
 л. слєжєн — злєжєне лысце
 л. слєжєно-пераст — пыркасто-злєжєне лысце
 л. срєцаст — шєрцасте лысце
 лы́от, iht. (Solea vulgaris) — лысток, рая
 лы́ставац, anat. — лысцова часц
 лы́стаьє — лысцєне
 лы́стый — лысточко, лы́сток
 лы́стопадно дрво́ — лы́стопадне дрво
 лы́це, bot. — лыцо
 лы́це, anat. — твар
 лы́шай, bot. (Lichenes) — лышай
 л. горєвєз (Usnea barbata) — горскы лышай, брадаты лышай
 л. ісландска „маховы́на“ (Cetraria islandica) — лышай ісландска „моховы́на“
 л. кладоні́я (Cladonia rangiferina) — ірвасов лышай, кладонія
 л. плы́тычара (Xanthoria parietina) — лышай „пышы уха“
 лы́ша́й, bot. — лышай
 л. жбунасты — чєрякасты лышай
 л. корасты — скорасты лышай
 л. лы́снаты — лысцасты лышай
 лы́ша́й, bot. (Lichenophyta) — лышай
 лы́шы́ары — лысцаре
 лы́шы́е, bot. — лысцє
 лы́ба́ня, anat. — лыпов
 лы́ба́ньска дупля́, anat. — лыповова глыбка
 лы́в — лыв, лывы
 лы́вац — лывар
 лы́вачкы пас — лыварскы пас
 лы́выште — лывыще
 лы́воста́й — лывостой
 лы́за, bot. (Vitis) — лыза
 л. ды́вля (V. silvestris) — дзтва лыза
 лы́зыца, hort. — лызочка
 лы́зыца, hort. (Tradescantia) — лызочка
 лы́кван, bot. (Nuphar) — калапчкова ружа
 л. жу́ты (N. luteum) — жовта калапчкова ружа

лы́кванчы́й, bot. (Nymphoides flava) — блатны квыток
 лы́кумы́ца, bot. (Potamogeton natans) — плывацы чєрвєнявец
 лы́патыца, anat. — лыпатка
 лы́пош, bot. (Nymphae) — водовы квыток
 л. бєлы (N. alba) — бєлы водовы квыток
 лы́с, zool. (Alces alces) — лыс
 лы́быныца, bot. (Citrus vulgaris) — гєрєга
 лы́жыяк, в. храст лыжыяк
 лы́к, bot. (Allium) — цыбуля
 л. бєлы (A. sativum) — цєснок
 л. црны (A. cepa) — цыбуля, заградкова цыбуля
 лы́ва, orn. (Milvus) — лынь
 л. рѣ́аста (M. milvus) — чєрвєны лынь
 л. сєлына (M. migrans) — лынь сєлыдбєнік
 „лы́тажы́ны бубрєг“, anat. — „блукуюца покрутка“
 лы́тка, zool. — бабка
 лы́цєрка, bot. (Medicago sativa) — лыцєрна, лыцєрка
 лы́цєркына буба, ent. — лыцєрнов хробак
 лы́цєркына бубамара, ent. — лыцєрнова катычка
 лы́чєньє — лылучоване
 лы́чыты — лылучовац, лычыц

ЛБ

лы́ыяк в. слєпы мыш
 лы́ыян, hort. (Lilium) — лєлыя
 лы́ылыцы, zool. (Chiroptera) — пєргачє
 лы́ылычыца, bot. (Viola) — лыбычыца
 лы́ыль, bot. (Lolium) — заврацєнік
 лы́ыска — шыкарупына, лына, лыпка
 лы́ыскавац, zool. (Manis macrura) — лыпкавец
 лы́ыскаст — шыкарупынасты; лыпкасты
 лы́ыспаст — лыпкасты
 лы́ытый, bot. (Ranunculus) — жовты отровнік, жовтєц, отровнік
 лы́ы водєны (R. aquatilis) — водовы отровнік
 лы́ыштур, — шыкаруп, шыкарупына

М

магарак, zool. (Equus) — магарєц, бєш. осєл
 м. ды́машы (E. asinus) — дымашыны магарєц
 м. нубы́скы ды́влы (E. asinus africanus) — нубыскы дзвы магарєц
 магно́лыя, bot. (Magnolia) — магнолыя
 ма́зга, zool. (Equus hinus) — ма́зга
 ма́жмун, zool. — ма́жмун
 ма́жмуны, zool. (Simia) — ма́жмуны

ма́жмуно-жуды — ма́жмуно-жудє
 ма́жмуно-човек — ма́жмуно-члєвєк
 ма́жєко цвєтє в. жасмын
 ма́жчына душы́ца, bot. (Thymus serpyllum) — мацєрына душычка
 ма́к, bot. (Papaver somniferum) — ма́к
 ма́кыя, bot. — ма́кыя
 ма́клура, bot. (Maclura pomifera) — ма́клура, ма́жмура
 ма́крєспорангы́я — ма́крєспорангыя
 ма́ла зымныца в. зымовка
 ма́лары́я, med. — ма́ларыя
 ма́лары́чны плазмоды́ум, zool. (Plasmodium malariae) — ма́лары́чны плазмоды́ум
 ма́лы ко́пывар, ent. (Vanessa urticae) — ма́лы ко́пывар
 ма́лы сатыр, ent. — ма́лы сатыр
 ма́лына, bot. (Rubus Idaeus) — ма́лына
 ма́лыгы́жєв слє́, anat. — ма́лыгы́жєво пасмо
 ма́лыгы́жєво клупчє, anat. — ма́лыгы́жєво клупчо
 ма́лыгы́жєво телашчє, anat. — ма́лыгы́жєво цєлочко
 ма́локрвност (анємы́я) — ма́локрєвност, слабокрєвност
 ма́мац — ма́мак, прымамка
 ма́на — хыба, недєстаток,
 м. о́ка — хыба о́ка
 ма́ндары́н, bot. (Citrus nobilis) — ма́ндары́нка
 ма́ный, iht. (Lota lota) — пєгавы тєрпєш
 ма́ршанцы́я, bot. (Marchantia polymorpha) — ма́ршанцыя
 ма́слачак, bot. (Taraxacum officinale) — лампашык
 ма́слына, bot. (Olea) — ма́слына
 м. ды́вля (O. oleaster) — дзтва ма́слына
 ма́тырыца, anat. (Uterus) — плєдныца
 ма́тыца, zool. — ма́тка
 ма́тулы́й, iht. — барвєнорыба
 ма́ховы́на, bot. — ма́ховына
 ма́ховы́нє, bot. (Bryophyta) — ма́ховыны
 ма́хуна́ркє в. лєптыр'я́чє
 ма́хуна́ст — ма́хунасты
 ма́хуна́сто поврѣ — ма́хунаста жєлєныва
 ма́рына трава́, bot. (Valeriana officinalis) — ма́чычкава трава, валєрыяна
 ма́чак — кандур
 ма́чє — ма́чє
 ма́чыковы брєкєвы, hort. (Nigella) — фрасєрово баосы
 мєдвєд, zool. (Ursus) — мєдвєдз
 м. бєлы (U. maritimus) — бєлы мєдвєдз
 м. мрєкы (U. arctos) — мрєкы (шывы) мєдвєдз
 м. црны (U. americanus) — чарны мєдвєдз

медоносна билька — медоносна рошліна
медуза, zool. — медуза
медуника в. медуница
медуница, bot. (Helleborus) — медова трава,
медніца
межујабучје, anat. — медзяблуче
межумозак — медзимозог
межућелијска маса — медзиклітинкова
маса
мекиње — отруби
мекушац, zool. — мегучкар
мекушци zool. (Mollusca) — мегучкаре
мела, bot. (Loranthus europaeus) — мела,
омела
мембранаст — мембраністи
мембранозна — мембранозна
менструація — менструация
ментална особина — ментална прикмета
месечњак в. прољевак
месоејед — месоед
месоеједи сисари, звери (Carnivora) —
месоеди цицаре, жвири
метаморфоза — метаморфоза
метвица в. нана
метиль, zool. — метиль
м. велики (Fasciola hepatica) — велики
метиль
м. мали (Microcoelium lanceatum) —
мали метиль
метильавост — метильавост
метиль, zool. (Trematodes) — метиль
метла, bot. (Kochia) — метліне
механизм дисања — механізм диханя
мехурасто око, zool. — мехурасто око
мешница, bot. (Utricularia vulgaris) — зви-
чайни торбичник
мигрена, мед. — мигрена
мијелинска опна — миелінска бланочка
микроспорангија — микроспорангија
мимикрија — мимикрија
мимоза, bot. (Mimosa pudica) — мимоза
мишџица, hort. (Fuchsia) — мишџица
минерално ђубриво — минерални (фаб-
рични) гной
мирисавка в. миришљавац
мирисаво уље — пахњаци олеј
мирисни епител, anat. — епител за пах
миришљавац, bot. (Anthoxanthum) —
пахњачок
мирођија, bot. (Anethum graveolens) —
копер
митарење — випиріоване
мицелиј, bot. — мицелиј
миш, zool. (Mus) — миша, беш. миш
м. кућни (M. musculus) — домашня
миша
м. патуљаста (M. minutus) — патуљ-
каста миша
м. польски (Microtus arvalis) — поль-
ска миша, волухарица
м. хумкаш — миша гробикар
м. шумски (M. sylvaticus) — лесова
миша

мишар, orn. (Buteo) — мишар
м. гаћаш бјелореп (B. lagopus) — гаћа-
шисти мишар, мишар жимушник
м. риђаст (B. rufinus) — риђкасти
(червенкасти) мишар
мишић, anat. — мускула
м. вретенасти — вретенаста мускула
м. глатки — гладка мускула
м. двоглави — двоглава мускула
м. длакини — власкова мускула
м. жвакаља — мускула жуваня
м. кружни — округла мускула
м. лепезасти — лепезаста мускула
м. плочасти — плочаста мускула
м. попречно-пругасти — кружно-сму-
гаста мускула
м. претенасти — претенаста мускула
м. сочива — ланцова мускула
м. тракасти — пантлікаста мускула
м. троглави — триглава мускула
мишићи — мускули
м. врата — мускули ший
м. извртачи — мускули викруцовачи
м. кружни — округли мускули
м. лица — мускули твари
м. опружачи — мускули опуцовачи
м. подизачи — мускули подзвивовачи
м. прегибачи — мускули прегиначи
м. скелетни — косянково мускули
м. стезачи — мускули сцаговачи
м. увртачи — мускули закруцовачи
м. унутрашњих органа — мускули ну-
кашних органа
м. утробни — утробни мускули
м. ширителі — мускули ширителі
мишићна — мускулова
м. опна — мускулова бланочка
м. тетива — мускулова тетива
мишићни — мускулов
м. желудка — мускулов желудок
м. нерв — мускулов нерв
м. систем — мускулова система
м. сношић — мускулов снопочок
мишићно — мускулово
м. влакно — мускулово влакно
м. ткиво — мускулова ткань
м. стопало — мускулова талпа
мишљакиња, bot. (Stellaria) — гвиздоч-
ков квиток
младеж, anat. — ленча
младица, iht. (Salmo hucho) — младница
млађа, bot. (Corydalis cava) — зубаста
шкорванчок
млеч — млеч
млечика, bot. (Euphorbia) — млечник
млечњак, anat. — млечник
мниум, bot. (Mnium) — мниум
модификација — модификација
модра златоврана, orn. (Coracias garru-
lus) — златнобелава врана
модровољка, orn. (Luscinia svecica) — бе-
лавонийка

модрозелена алга, bot. — белавкасто-
желена алга
модрозелене алге, bot. (Chyanophyta) —
белавкасто-желени алги
мождана — мозгова
м. вијуга — мозгова кривуљка
м. греда — мозгова греда
м. комора — мозгова комора
м. кора — мозгова скоро
м. ошпа — мозгова блана
мождана емболија — мозгова емболија
мождана кап, удар — вилів крени до
мозгу, шлог
мождани мехур — мозгов мехир
мождано-мождинска — мозгово-мозго-
винова
мождина — мозговина
мозаички тип — мозаични тип
мозак, anat. (Encephalon) — мозог
м. велики — велики мозог
м. мали — мали мозог
м. средњи — средњи мозог
мокраћа — моч
мокраћна бешика, anat. (Vesica urinaria)
— мочов мехир
мокраћна цев, anat. (Urethra) — мочова
цивочка
мокрење — мочене
мокрица, zool. (Asellus) — мокрочка
м. водена (A. aquaticus) — водова мо-
крочка
м. сувоземна (Oniscus asellus) — су-
кожемна мокрочка
мочовод, anat. (Ureter) — мочовод
молика, bot. (Pinus peuce) — молика
мољак, ent. (Tinea) — моль
м. гроздов — гроздов моль
м. житни (T. granella) — житов моль
м. сукнар (T. pellionella) — шматов
моль
моноплоидан, genet. — моноплоидни
морска видра, zool. (Latax lutris) — мор-
ска видра
морска глиста, zool. — морска гліста
морска звезда, zool. (Asterias) — морска
гвизда
морска крава, zool. (Halicora dugong) —
морска крава
морска салата, bot. (Ulva lactuca) —
морска шалата
морска саса в. власуља
морска шљука, iht. — морска шљука
морске глисте, zool. (Polychaeta) — мор-
ски глісти
морске звезде, zool. (Asteroidea) — мор-
ски гвизди
морски јеж, zool. (Echinus) — морски іж
морски јежеви, zool. (Echinoidea) — мор-
ски іжи
морски коњ, zool. (Rosmarus rosmarus) —
морски коњ

морски коњић, iht. (Hippocampus anti-
quorum) — морски коњић
морски краставац, zool. (Holothuria tu-
bulosa) — морска огурка
морски краставци, zool. (Holothuriodea)
— морски огурки
морски крии, zool. (Pentacrinus) — мор-
ска делија
морски крипови, zool. (Crinoidea) — мор-
ски делија
морски лав, zool. (Eumetopias jubatus) —
морски лав
морски леопард, zool. (Stenorhynchus
leptonyx) — морски леопард
морски мањић, iht. — морски терпеш
морски медвед, zool. (Arctocephalus ur-
sinus) — морски медведз
морски пас, ајкула (Carcharias glaucus)
— морски пас, ајкула
морски слон, zool. (Cystophora probosci-
dea) — морски (елефант) слон
морско теле, zool. (Monachus albiventer)
— морске теле
морска моруна, iht. (Acipenser huso) — моруна
мошница, anat. (Scrotum) — торбичка,
мешок
мрав, ent. (Formica) — брамушка
м. мрки (F. fusca) — кафова брамуш-
ка
м. црвени (Myrmica rubra) — червена
брамушка
м. шумски (F. rufa) — лесова бра-
мушка
мравњак — брамушник
мразовац, bot. (Colchicum autumnale) —
мражнік
мразовци, ent. — мразовци
мрежаста нерватура, bot. — мрежаста
нерватура
мрежњача, anat. (Retina) — мрежнічка
мрестење — рудане икри, икрене
мријесњак в. локумица
мрква, bot. (Daucus carota) — мархва
мрка алга, bot. — кафова (шива) алга
мрке алге, bot. (Phaeophyta) — кафови
(шиви) алги
мрмолјак, zool. (Triturus) — водовник
мртва коприва, bot. (Lamium maculatum)
— глуха покрива
мртвачка глава, ent. (Acherontia atropis)
— дуг, мертвена глава
мува, ent. — муха
м. златна (Lucilia caesar) — златна
муха
м. зунзара (Caliphora erythrocephala)
— дзвиняца (белана) муха
м. кућна (Musca domestica) — до-
машня муха
м. месарска (Sarcophaga carnaria) —
месарска муха
м. пецара (Stomoxys calcitrans) —
штухаца (коњска) муха

м. собна (*Homalomya canicularis*) — хижна муха
 м. цеце (*Glossina palpalis*) — цеце муха
 мужјак — sameц
 мула, zool. (*Equus mulus*) — мула
 муљача, orn. (*Limosa*) — мутлянка
 м. велика (*L. limosa*) — велики мутлянка
 м. мала (*L. lapponica*) — мали мутлянка
 муника, bot. (*Pinus heldreichii*) — муника
 мускулатура, anat. — мускулатура
 мутација, genet. — мутација
 м. геномска — геномска мутација
 м. генска — генска мутација
 м. индуквана — индуквана мутација
 м. хромозомска — хромозомна мутација
 мухар, bot. (*Setaria*) — мугар
 мухара, bot. (*Amanita muscaria*) — мухотровка
 мухарица, orn. (*Ficedula*) — мухоловка
 м. беловрата (*F. albicollis*) — билошња мухоловка
 м. мала (*F. parva*) — мала мухоловка
 м. сива (*Muscicapa striata*) — шива мухоловка
 м. шарена (*F. hypoleuca*) — пестра мухоловка
 муцање — загаковане
 мушкатл, hort. (*Pelargonium zonale*) — мушкатла
 мушмула, bot. (*Mespilus germanica*) — мушмула

Н

навала, bot. (*Aspidium Filix mas*) — глестник
 наглувост — наглухост
 надимати — киснуц (цесто); пучиц (пасула)
 надлактица, anat. — надлокцова косц
 надражај — надражене
 надражљивост — надражљивост
 најжити се — најжиц ше
 накисео — кваскави
 наковањ, anat. (*Incus*) — коваделко
 вакострешити се — набуриц ше
 наличје, bot. — спак
 нана, bot. (*Mentha*) — мента
 наочарка в. кобра
 нар, bot. (*Punica granatum*) — нар
 нарапча в. поморанца
 нарцис, hort. (*Narcissus poeticus*) — кичкиридж, кичкирич
 натколеница, anat. — сцегнова косц
 наука о човеку — наука о човекови
 неандерталац — неандерталец

невен, hort. (*Calendula*) — нохцик, нохцики
 нега — допатране, пестоване
 недирак, bot. (*Impatiens noli-tangere*) — недотикач
 нежив — неживи
 незаборавак в. споменак
 незаштићен — неохранени, неочувани, незащитени
 нешто, anat. — поднебе
 н. меко — меке поднебе
 н. тврдо — тварде поднебе
 нераст, zool. — корназ
 нерв — нерв
 н. видни — видни нерв
 н. кичмени — похребцинов нерв
 н. мешовити — мишани нерв
 н. мирисни — пахни нерв
 н. слушни — слухни нерв
 нервни — нервни
 н. завршетак — нервов конец
 н. систем — нервна система
 н. с. врпчаст — пантликаста нервна система
 н. с. дифузан — дифузна нервна система
 н. с. лествичаст — драбинкаста нервна система
 н. с. парасимпатички — парасимпатична нервна система
 н. с. симпатички — симпатична нервна система
 н. с. цеваст — циваста нервна система
 н. с. централизован — централизована нервна система
 н. центар — нервни центер
 нервно — нервне
 н. влакно — нервне влакно
 несит в. пеликан
 ниже биљке (*Tallophyta*) — нџши рошлџни
 никсица, bot. (*Scilla*) — ярнџ гвиздоцков квиток
 вилски коњ в. водени коњ
 поворођенче — народзене дзецко
 нога, anat. — нога
 ноздрва — носово дзирки, ноздри
 ној, orn. (*Struthio camelus*) — ной
 покат — нохец
 нова в. дувна
 носиља — несчакка
 носна дупља, anat. — носова глџбка
 носна преграда, anat. — носово преградзене
 носорог, zool. (*Rhinoceros unicornis*) — носорог
 ноћна фрајла, hort. (*Mathiola bicornis*) — вечарша фрајла, беш. ештике
 ноћни пауновац, ent. (*Smerinthus ocellatus*) — ноцни павур
 нуклеопротейн — нуклеопротейн

Њ

њорка, orn. (*Alca*) — њорка, алка
 њ. велика (*A. impennis*) — велика њорка
 њ. мала (*A. torda*) — мала њорка
 њушка — модра

О

обична јуричица в. конопљарка
 обла глиста, zool. — округла глџста
 обле глисте, zool. (*Nematodes*) — округли глџсти
 облић, bot. (*Schoenoplectus*) — барилче, водова куѓа
 образ, anat. — лицо
 обраст — оброснуце
 обрва — оберва
 ован — баран
 овас, bot. (*Avena sativa*) — овес
 озсеница в. вијук
 овца, zool. (*Ovis*) — овца
 о. анконска — анконска овца
 овчица, bot. — овечкова трава
 огрозд, bot. (*Grossularia*) — космачка
 одабирање — доберане
 одојче — дзецко цо цица
 одољеп в. мацина трава
 озеблина — премарзнуце
 око, anat. (*Oculi*) — око
 о. мехурасто — мехирасте око
 о. пехарасто — погарасте око
 окопавина — окопавина
 окоштавање — окосцоване
 окулирање — очкане
 олеандер, bot. (*Nerium oleander*) — олеандер
 ометен — очезани, онеможљивени, заостати
 оморика, bot. (*Picea omorica*) — оморика
 омотач — обмоток
 опасивање, vet. — оплодзоване
 опекотина — опеклиња
 оплодни листић, bot. — зародково лџсточно
 оплодни листићи, bot. (*Gynoecium*) — зародково лџсточка
 оплодница, bot. — оплодница
 оплодња — оплодзоване
 оплођење — оплодзене
 опна — блана; лупка
 опнокрилац, ent. — бланочкови криделкар
 опнокрилци, ent. (*Hymenoptera*) — бланочкови криделкаре, бланочкаре
 опоминјућа боја — опоминајуца фарба
 опор — сцаговаци
 опоравак — окрипене
 опоравилиште — дом окрипениа
 опрашивање — опрацковыване

опунција, bot. (*Opuntia*) — опунција
 орангутан, zool. (*Pongo pygmaeus*) — орангутан
 орао, orn. — орел
 о. белорепи (*Haliaeetus albicilla*) — билохвости орел
 о. змијар (*Ciraetus gallicus*) — орел гадоод
 о. јастребасти (*Hieraaetus fasciatus*) — јастребасти орел
 о. кликташ (*Aquila pomarina*) — мали орлџк
 о. креташи, крунаш (*A. heliaca*) — корунасти орел
 о. рибар (*Pandion haliaetus*) — орел рибосод, рибар
 о. патуљаста (*Hieraaetus pennatus*) — патуљкасти орел
 о. пегави (*Aquila clanga*) — пегави орел
 о. сури (*A. chrysaetos*) — скалов орел
 орах, bot. (*Juglans regia*) — орех
 орашак, bot. (*Trapa*) — водови роцок
 орашје — орешник, орехов овоцник
 орган, anat. — орган
 о. вида — орган виду
 о. додира — орган дотику
 о. мириса — орган паху
 о. равнотеже — орган равнотеги
 о. слуха — орган слуху
 о. топлоте — орган цеплоти
 о. хладноће — орган жими
 о. укуса — орган смаку
 органи — органи
 о. за глас — органи за глас
 о. за излучивање — органи за вилучоване
 о. за кретање — органи за рушане
 о. полни — полни органи
 организам — организам
 оса, ent. (*Vespa*) — оса
 о. борова (*Diprion pini*) — соснова оса
 о. дрвенарица (*Sirex gigas*) — дрвова оса
 о. житна (*Cephus pygmaeus*) — житна оса
 о. мала (*Poliestes gallica*) — мала оса
 о. обична (*Vespa vulgaris*) — звичайна оса
 о. полска (*Poliestes bimaculatus*) — полска оса
 о. потајница (*Ichneumon incubitor*) — оса гушенџарка
 осар в. осач
 осач, orn. (*Pernis apivorus*) — осач
 осачи в. осач
 осачи, anat. — осачи
 оскоруша, bot. (*Sorbus domestica*) — куцкуруша
 ослић, iht. (*Merluccius vulgaris*) — ошлџк
 особина — прикмета, особљивост
 оспице — оспики

острига, zool. (*Ostrea edulis*) — острига, каменіца
остригацi црвеноноги, orn. (*Haematopus ostralegus*) — червеноноги остригар
отвор за дисање — отвор за дихане
отровна жлезда — отровни шлјжнік
отровни зуб — отровни зуб
очење в. окулирање
очна дупља, anat. — очна глібка
очна јабучица, anat. (*Bulbus oculi*) — очне яблучко
очна комора, anat. — очна комора
очна мрља, anat. — очна пета
очно сочиво, anat. (*Lens cristallina*) — очна леща
очњак, anat. — очњак, кловак
општрица, bot. (*Syperus*) — шаши
општрице, bot. (*Syperaceae*) — шаши, квашини барски трави

П

павит, bot. (*Clematis vitalba*) — бранчичкар
паламида в. стричак
палеонтологија — полеонтологија
паљика — спаленина
памук, bot. (*Gossypium*) — памук
памћење — паметане
пантер в. леопард
пантљичара, zool. — пантљичарка
п. говеђа (*Taenia saginata*) — кравска пантљичарка
п. псећа (*Echinococcus granulosus*) — пша пантљичарка
п. свињска (*Taenia solium*) — швинјска пантљичарка
п. широка (*Diphyllobothrium latum*) — широка пантљичарка
пантљичаре, zool. (*Cestodes*) — пантљичарки
папагај, orn. — папагај
п. ара (*Ara macao*) — ара папагај
п. пругасти (*Melopsittacus undulatus*) — смугасти папагај
п. сиви (*Psittacus erythacus*) — шиви папагај
п. љубасти (*Cacatua galerita*) — чубасти папагај
п. црви (*Callocephalum galeatum*) — чарни папагај
папагаји, orn. (*Psittaci*) — папагај
папак, anat. — ратица
папалинка в. срделица
папкар, zool. — ратицар
палкари, zool. (*Arctiodactyla*) — ратицаре
папрат, bot. — папрат
папратнице, bot. (*Pteridophyta*) — папратнички
папратњача, bot. — папратнік

паприка, bot. (*Capsicum annum*) — пап-рига
папучица, zool. (*Paramaecium*) — папучка
парадајз, bot. (*Solanum lycopersicum*) — парадича
паразит — паразит, дармосед
паразитизам — паразитизм
парализа — парализа
парамецијум, zool. (*Paramaecium*) — парамецијум
пас, zool. (*Canis familiaris*) — пас
пасеменик, anat. (*Epididymis*) — пасе-меник
пасјача, bot. (*Brachypodium silvaticum*) — пшина
пастрмка, iht. (*Salmo fario*) — пеструшка
паству — вайчак
пасуљ, bot. (*Phaseolus*) — пасуљ
п. приткаш — цагача пасуљ
п. чувавац — приземна пасуљ
патак — качур
патка, orn. (*Anas*) — качка
п. баршунести турпан (*Melanitta fusca*) — баршоньова качка
п. батоглава (*Bucephala clangula*) — качка глібкарка
п. глувара (*A. platyrhynchos*) — дзива (широконоса) качка
п. звиздара (*A. penelope*) — качка гвиздачка
п. исландска (*Bucephala islandica*) — исландска качка
п. кашикара (*A. clupeata*) — ложкаста качка
п. кржуља (*A. crecca*) — качка жимовница, жимушніца
п. ластарка (*A. acuta*) — хвосцата качка
п. ледњарка (*Glaucula hyemalis*) — качка лядовка
п. марска црвка (*Aythya marila*) — бреговита качка
п. плавокљуна (*Oxyura leucocerphala*) — белавописка качка
п. пловка црвка (*A. nyroca*) — чар-нява качка
п. пушчаница (*A. querquedula*) — зви-чайна качка
п. риђоглава (*A. ferina*) — червено-глава качка
п. љубаста (*A. fuligula*) — чубаста качка
п. црни турпан (*Melanitta nigra*) — чарна качка
п. чегртуша (*A. strepera*) — качка квакавка
патлиџан, bot. (*Solanum melongena*) — белава парадича
патуљаст раст — патуљкасти раст
паук, zool. (*Aranea*) — павук
п. водени (*Argyroneta aquatica*) — во-дови павук

п. кретац (*A. diadema*) — павук кри-жар
п. кућни (*Tegenaria domestica*) — до-машні павук
п. пољски (*Dolomedes mirabilis*) — пољов павук
паун, orn. (*Pavo cristatus*) — павур
пауница, orn. — пава
пауци, zool. (*Arachnoidea*) — пауки
паучина — павучина
пацов, zool. (*Mus*) — паткань
п. бизамски (*Fiber zibethicus*) — он-датра, бизамски паткань
п. водени (*Microtus terrestis*) — водо-вини паткань
п. мрки (*M. rattus*) — шиви паткань
п. путнички (*M. norvegicus*) — пут-нічки паткань
паче — каче
пашњак — пасовиско
певачица, orn. — шпивачка
певачице orn. (*Oscines*) — шпивачки
пегавиц в. пегави тифус
пегави тифус, мед. — пегави тифус, беш-глушка
пегавост кукуруза, bot. — кукурицова ардза
пекиншки човек — пекингски човек
пекмез — маджун
пелен, bot. (*Artemisia*) — полинче
пеликан, orn. (*Pelecanus*) — пеликан, не-наситнік, гем
п. мали (*P. onocrotalus*) — мали не-наситнік
п. обичан (*P. crispus*) звичайни не-наситнік
пепелница, bot. (*Oidium*) — пепелница
пепелуга, bot. (*Chenopodium*) — лобода
перад — дробизг
перад в. живина
перајари в. водене звери
пераје, zool. — пирко
п. леђно — хрибтове пирко
п. подрепно — подхвостове пирко
п. репно — хвостове пирко
п. трбушно — брухове пирко
перјаница, hort. (*Celosia pyramidalis plu-mosa*) — пиранка
перјаница — чуба
перје — пире
перна — пиркова
п. бадрљица — пиркова пошва
п. дршка — пиркове пориско
п. жока — пиркова ключка
п. жичица — пиркова квачка
п. заставица — пиркова заставка
перо, anat. — пирко
пероноспора, mikrobiol. — пероноспора
перуника, bot. (*Iris germanica*) — лелий-ка, косаток, ирис
перут — парплі
перутање — парплене; лупене

першун, bot. (*Petroselinum hortense*) — петрушка
петлова крета, hort. (*Celosia cristata*) — когутов гребень
петлован, orn. (*Rallus aquaticus*) — бар-ски когуцик
петопрета в. стоузлица
петров крет, bot. (*Paris quadrifolia*) — враново око
петунија, hort. (*Petunia*) — петунија
печурка в. гљива
пешчарка в. зијавац
пигмент — пигмент
пијавица, zool. (*Hirudo*) — пијалка
пијавице, zool. (*Hirudinea*) — пијалки
пијавка — цицалка
пиле — курче
пингвин, orn. (*Aptenodytes*) — пингвин
пингвини, orn. (*Impennes*) — пингвини
пиња, ent. — пиња
пишак, zool. — пипалка, дотикацко
пипалица — дотикачка
пиревина, bot. (*Agropyrum repens*) — житњак
пиревина, bot. (*Glyceria*) — пирица, сладка трава
пиринач, bot. (*Oryza sativa*) — рискаша
питон, zool. (*Python reticulatus*) — питон
плавац, ent. (*Diloba caeruleocephala*) — белавнік
плаветна сеница в. сеница плавић
пламењача, bot. — пламењача
планарија, zool. — планария
планика в. рунолист
пластак, bot. (*Anacamptis pyramidalis*) — анакамптис
платан, bot. (*Platanus*) — платан
плашт — плац
плашт мртвачки, ent. (*Vanessa antiopa*) — плац мртвени
плашташи, zool. (*Tunicata*) — плацаре
плева — плева
плевица — плевка
плесан — плешенина
плеќка, anat. — лопатка
пливајући мресњак, bot. (*Potamogeton natans*) — габова трава
плиска, orn. (*Motacilla*) — пліска
п. бела (*M. alba*) — била пліска
п. горска (*M. cinerea*) — горска пліска
п. жућа (*M. flava*) — жућа пліска
плискавица, zool. (*Orca gladiator*) — ко-сатка
плен — плен
пловна кожаца — парка
пловуша — пливачка
пловуше, orn. (*Natatores*) — пливачки
плод, bot. — плод
п. ахенија — плод ахенија
п. бобица — плод бобка
п. бобичаст — бобкасти плод
п. збирни — збирни плод
п. јабука — плод јабуко

п. клип — плод чутка
 п. коштица — плод костка
 п. коштуница — плод костковка
 п. луковица — плод цибулька
 п. љуска — плод лупка
 п. љушница — плод лупочка
 п. мауна — плод мауна
 п. мешак — плод мешок
 п. орашица — плод орецник, орецовка
 п. чаура — плод капсула
 плодник, bot. (Ovarium) — плодник
 плодносно тело — плодносно цело
 плодород — плодород
 плућа, anat. (Pulmones) — плуца
 плућна артерија — плуцова артерија
 плућна дупља — плуцова гљибка
 плућна емболија — плуцова емболија
 плућна марамица, anat. (Pleura) — плуцова хусточка
 плућни мехурић — плуцов мехурчок
 плућњак, bot. (Pulmonaria officinalis) — медунка, плућник
 плевика, bot. (Notholaena maranthae) — нотолена, фалшиви плац
 плоснат — кляпчисти
 плоснати црви, zool. (Platodes) — кляпчисти черви
 плувачка — шлина
 побачај — вируцено
 повијуша (лијана), bot. — цагача рошљина, цагаче
 поврачање — поврацане
 повртњак — заградка
 поврће — желенава, заградково рошљина
 површинаско — површносно
 поданак — под'земни виросток
 подбел, bot. (Tussilago farfara) — подбел
 подводница, bot. (Najas) — подводник
 подврта — подфайта
 подземно стабло — под'земне стебло
 подлактица, anat. — подлокцова косц
 позвидач в. шљука
 појилица — појлка
 покожица (epiderma) — скорочка
 покорица — лупка, скорочка
 покосница, anat. — надкосница
 покосница, bot. (Polygonatum) — Солмонов печак
 покрет — рух
 покретачки неурон — порушујући неурон
 покретљивост — рухомосц
 покривач — закривач
 покровна опна — закривна бланочка
 покровни систем — закривна система
 покровно — закривне
 поленов прах — поленов пращок
 поленова цев, bot. — поленова цивка
 поленове кесице, bot. (Loculi) — поленово торбички
 поленово зрно, bot. — поленово заренко

полни уд, anat. (Penis) — полни член
 полни отвор — полни отвор
 полно размножавање — полне размножане
 полужбуц — полужеряк
 колукружни канал — колукружни бегельчик
 поморанца, bot. (Citrus aurantium) — поморанче
 поморник, orn. (Stercorarius) — поморник
 п. дугорени (S. longicaudus) — длугокохвости поморник
 п. отимач (S. parasiticus) — краткохвости поморник
 помоћница, bot. (Solanum nigrum) — пше грозно, помочница
 попац, ent. (Gryllus) — цверчок
 п. кућни (G. domesticus) — домашни цверчок
 п. пољски (G. campestris) — пољски цверчок
 попино прасе, bot. (Phleum pratense) — тимофеевка, дзиви ярец
 попић, orn. (Prunella) — попик
 п. планински (P. collaris) — горски попик
 п. сиви (P. modularis) — шиви (звичайни) попик
 попонац, bot. (Convolvulus arvensis) — фольовка
 попречни — крижни
 популација — популация
 порекло — походзене
 породиља — положница
 породица — фамилия
 порођај — полор, пород
 поскок, zool. (Cerastes cornutus) — подскок, рожкати гад
 постелица, anat. (Placenta) — посцелка
 потајница — потайница
 потколеница, anat. — подколеница
 поткорњак, ent. (Ips typographus) — червоточ
 потомак — потомок
 поточарка в. крстовник
 прабичар, zool. — пработочкар
 праводоземац, zool. — праводожемец
 правокрилац, ent. — простокриделкар
 правокрилици, ent. (Orthoptera) — простокриделкаре
 прагмизавац — прашмикач
 праживотиња — праживотиня
 праживотиње, zool. (Protozoa) — праживотини
 празилук, bot. (Allium porrum) — порилук, цибуля-цеснок
 прапница — прапница
 прачовек — працловек
 пращник, bot. — прашник
 прашни конац, bot. (Filamentum) — прашникова нитка

прашни листић, bot. — прашниково листочко
 прашни листићи, bot. (Androecium) — прашниково листочка
 прашница, bot. (Anthera) — мешок
 прашничка дршка, bot. — прашничков коначок
 прашничка кеса, bot. — прашникова торбичка
 прашно зрно, bot. — пращково заренко
 првобитни организм — первисни организм
 прдавац, orn. (Crex crex) — косач
 прегал, zool. (Trombidium) — креволицец
 предак — предходник
 предњи пор, anat. — предни пор
 преживар — румегац
 преживари, zool. (Ruminantia) — румегаце
 преисторијски људи — предисторијски људзе
 прелац ent. — предзач
 п. јелов (Lymantria monacha) — ядловци предзач
 п. смреков (Biston betularia) — смрекови предзач
 п. трешњин (Eriogaster lanestris) — чершњини предзач
 п. храстов (Lasiocampa quercus) — дубови предзач
 п. шљивин (Orgyia antiqua) — шљивкови предзач
 прелом кости — прелам (ламане) косци
 преображај — преображене
 преобразен — виленени, преобразени
 препелица, orn. (Coturnix communis) — препилка
 препоняча, anat. — прерадна косц
 пресвлячење, zool. — прелекане
 пресек — пререз
 пресличица, bot. (Muscari comosum) — русалкова цибулька, кудзельочка
 преткомора, anat. — предкомора
 преткутњак, anat. — предни черенови зуб
 пријемник — примач
 пријемник чула — примач осета
 прилагођавање — прилагодзоване; приподобиване
 прилагођеност — прилагодзеносц; приподобеносц
 прилепак, zool. — прилџок
 приморски камењар в. белка медитеранска
 приперак, zool. — пиранка
 приплодњак — приплодник
 прираст — прирост
 прираштај — прироснуце
 природно одабирање — природне доберане
 пречага, anat. (Diafragma) — прерада, дияфрагма
 пречица, bot. (Lycopodium clavatum) — гадова моховина

пркос, hort. (Portucasa) — лядове квецце
 проводљивост — преводљивосц
 проводник дражи — преводник пориву
 продужена мождина, anat. — предлужена мозговина
 проконзул — проконзул
 пролив — преганячка
 прољевак, bot. (Gratiola) — мешачкар
 променљивост — пременљивосц
 промет материје — обток материј
 просењак, bot. (Hydnum repandum) — просенїца
 просинац, bot. (Mercurialis annua) — щир, широтка
 простирка — сцелїско, пресцерач
 проталијум, bot. — проталином
 противтело — противцело
 проток — пренек
 протонема, bot. — протонема, пранїтка
 протоплазма — протоплазма
 проширене вене — преширени вени
 прст, anat. — палец
 претењак, bot. (Boletus elegans) — персценњок
 пругасти клишњак, ent. (Agriotes lineatus) — смугасти дроцикар
 пругасте једарце, ent. (Papilio podalarius) — смугасте ядро
 прутка, orn. (Tringa) — ковалїк
 п. велика (T. nebularia) — вельки ковалїк
 п. дугонога (T. stagnatilis) — длугоконоги ковалїк
 п. ковачић (T. erythropus) — кривописки ковалїк
 п. мала (T. hypoleucos) — мали ковалїк
 п. мигава (T. glareola) — ковалїк рибар
 п. огрличар (Philomachus pugnax) — ковалїк билоталерош
 п. пегав (T. ochropus) — мочаров ковалїк
 п. црвенонога (T. totanus) — червеноноги ковалїк
 пршљен, anat. (Vertebrae) — персцен
 п. вратни — шийов персцен
 п. грудни — першов персцен
 п. крсни — крижов персцен
 п. леђни — хрибтов персцен
 п. слабияски — пасов персцен
 п. тртични — хвостов персцен
 псеотлики мајмуни — псуподобни мајмуни
 псеудоподија, zool. — псевдоподия
 птица, orn. — птица
 п. викачица — птица крикачка
 п. грабљивица — птица хватачка
 п. летачица — птица летачка
 п. мочварица — мочарова птица
 п. певачица — птица шливачка

п. пливачица — птица пливачка
 п. пузавица — птица грабачка
 п. селица — птица селідбеніца
 п. станарица — птица кварталюшкіца
 п. стрядица — сцэрнянкова птица
 п. тркачица — птица бегачка
 птiце, orn. (Aves) — птiци
 пубертет — пубертет
 пуж, zool. — шлімак
 п. барски (Limnaea truncatula) — барски шлімак
 п. баштєнски (Ceraea hortensis) — заградков шлімак
 п. виноградєки (Helix pomatia) — вiнiцєв шлімак
 п. голаћ (Limax cinereus) — шлімак голяк
 п. тавираєти — танєраєти шлімак
 пужеви, zool. (Gastropoda) — шлімаки
 пузавац в. брглєз
 пузавица, bot. — цигача рошлiна, цагаче
 пузавица, orn. — грабачка
 пузавице, orn. (Scansores) — грабачки
 пузавица, orn. (Tichodroma muraria) — мурови грабач
 пузић, orn. (Cerbia) — гадоглавка
 п. дугокљуни (C. brachydactyla) — краткопальцова гадоглавка
 п. краткокљуни (C. familiaris) — звичайна гадоглавка
 пулє в. било
 пуноглавац, zool. — шна риба
 пупавац, orn. (Urua erops) — пажицова чубочка
 пунак — пунок
 пупљєње — пупченє
 пупољак, bot. — пупче
 п. зимєки — зимєке пупче
 п. пазушни — пазухово пупче
 п. темєни — цємєньово пупче
 п. успавани — заспате (притаєне) пупче
 пупољчић — пупче, пупчатко
 пупчана врица, anat. — пупкова пантлiка
 пустикара, bot. (Digitalis) — наперсток
 пустињска тркалица, orn. (Cursorius cursor) — пустињска бегунка
 пух, zool. (Moxus) — пух
 пушач — доганьош, куряч
 пчєла, ent. (Apis) — пчєла
 п. домаћа (A. mellifica) — домашня пчєла
 п. шумска (Hylocarpa violacea) — лесова пчєла
 пчєларєње — пчєларєнє
 пчєларица, orn. (Merops) — пчєларка
 п. красна (M. apiaster) — златна пчєларка
 пчєларєство — пчєларєство
 пчєлињак — пчєлнiк
 пшєница, bot. (Triticum vulgare) — жито

Р

равно стопало (blatfus) — равна талпа
 радилиця — роботна пчєла
 радула, zool. — тарлєчка
 рађање — родзєне
 раж, bot. (Secale cereale) — раж
 ражањ, orn. (Plegadis falcinellus) — червени ибис
 ражена главица, bot. (Claviceps purpurea) — ражєв шнiц
 развићє — розвиток
 разводник, bot. (Solanum dulcamara) — гадово яблужка
 разврставање — розкласованє, размєсцєванє
 разврстати — розкласовац, размєсцiц
 разгранат — розконарєни
 разлагање — розкладач
 различак, bot. (Centaurea cyanus) — дзиви гвоздзик
 размена гасова — черанка гасєх
 размена материја — черанка материйєх
 размножавање — размножєванє
 р. беспєлно — беспєлнє размножєванє
 р. вегєтативно — вегєтативнє размножєванє
 р. єполно — полнє размножєванє
 рак, zool. (Astacus) — рак
 р. мочварни (A. leptodactylus) — мочарєв рак
 р. потєчни (A. torrentium) — потєчни рак
 р. пустињак в. рак самац
 р. рєчни (A. fluviatilis) — рєчни (сладководни) рак
 р. самац (Euragurus bernhardus) — рак самотнiк
 ракови, zool. (Crustaceae) — раки
 рамени појас, anat. — плєцов појас
 рамењача, anat. — плєцова косц
 рана — рана
 раса — раса
 р. била (євроидна) — била раса (європєднa)
 р. монголєска (монголоидна) — монголєска раса (монголоидна)
 р. црна (нєгроидна) — чарна раса (нєгроидна)
 расад — прєсада
 раскидач — очияк, кловак
 раставић, bot. (Equisetum arvense) — коньски хвосцик
 растињє — рошнєнiна
 рачић, zool. — рачєк
 рашљикє в. вितिцє
 ребро, anat. (Costa) — ребро
 ред (ordo) — ряд
 рєдукцiєна дєоба — рєдукцiєнє дєєленє
 рєн, bot. (Cochlearia armoracia) — хрип
 рєп — хвєст
 рєпак, bot. (Alopecurus) — лiщєв хвєст

рєпати водозємац, zool. — хвосцати водєжємєц
 рєпати водєзємиц, zool. (Urodela) — хвосцати водєжємци
 рєпина глиєтица, zool. — цвiкљєва глiєта
 рєса, bot. — китайка, рєйта
 рєсива, bot. (Ceratophyllum demersum) — рєгови лiєток
 рєсица, anat. — цицалка
 рєсица, bot. — рєйточка
 рєуматизам, med. — рєуматизм
 рєуматична грозниця, med. — рєуматична гєручка
 рєфлекє — рєфлекє
 р. безусловни — безусловни рєфлекє
 р. условни — условни рєфлекє
 рєфлекєни лук — рєфлекєни круг
 рєцєсивна особина — рєцєсивна прикємєта
 рєчна змија, zool. (Tropidonotus tessellatus) — рєчни гад
 рєчна змијуљица, zool. (Petromyzon plateri) — рєчни гадзик
 рєчна шкољка, zool. (Unio pictorum) — рєчнє (сладководнє) коритко
 риба, iht. — риба
 рибарєство — рибарєство
 рибарчић в. прутка мигава
 рибе, iht. (Pisces) — риби
 рибе са костєним скєлетєм (Osteichthyes) — риби зєз костєним костєнiком
 рибизла, bot. (Ribes rubrum) — рибизла
 рибља млаћ — рибчата
 рибљи — рибни; рибєви
 р. мєхур — рибєв мєхир
 рибњак — рибнiк, рибалєв
 рибєгєјєтво — хєванє рибєх
 риђєвка в. шарка
 ризєиди, bot. — ризєиди
 рипија, bot. — рипия
 рицинує, bot. (Ricinus communis) — рицинує
 ровац, ent. (Gryllo talpa vulgaris) — ривєц, мєдвєдзик
 роє — роє
 роєач, bot. (Ceratonia siliqua) — хлєбичєк
 роєєз, bot. (Typha) — дикинь
 роє (genus) — роє
 роєа, orn. (Ciconia) — роєля, бузєк
 р. бєла (C. alba) — бєла роєля
 р. црна (C. nigra) — чарна роєля
 роєин кљуи в. жива трава
 роєац в. коєот
 роєљача, anat. (Cornea) — роєнiчка
 роєљє — роєнє
 роєац, orn. (Mergus) — муряч
 р. бєли (M. albellus) — бєли муряч
 р. вєлики (M. merganser) — вєљки муряч
 р. риђєгруди (M. serrator) — чєрвєнопєршєви муряч
 роєєнас, bot. (Chelidonium majus) — лєєтовєкєвє жєлє, гадово млєчко, млєчнiк

роєуља, bot. (Agrostis alba) — роєичка
 роєуљак в. роєуља
 роєкєва, bot. (Raphanus sativus) — рєдкєва
 роєкєвина, bot. (Raphanus sativus var. glandicula) — рєдкєвчєка
 рєкавица, anat. — хрупка
 рєзмарињ, bot. (Rosmarinus officinalis) — рєзмарињ
 руй, bot. (Rhus) — руй
 р. отровни (Rh. toxicodendron) — отровни руй
 рука, anat. — рука
 руно — волна
 рунолиєт, bot. (Leontopodium alpinum) — лєєсовя лабка
 русєгрєла лєєстєвиця в. сєєска лєєстєвиця
 русємача в. тарчужак
 рутєва буба, ent. (Tropinota hirta) — шєрєцєтє буба
 рутєви кривєврат, bot. — шєрєцєтє кривєшињ

С

сабља, iht. (Hiphias gladius) — морєска шабљарка
 сабљарка, orn. (Recurvirostra) — шабљарка
 с. модрєноєа (R. ovosetta) — бєлавоногєта шабљарка
 с. црвєноноєа (Himanotopus) — чєрвєноноєа шабљарка
 сабљица, hort. (Gladiolus) — шабљiчки, глєдиєла
 савијач в. смотєвац
 саврємєни чєлєк — сучасни чєлєк
 савдєица, bot. — савдiца
 салвиния, bot. (Salvinia) — салвиния
 самєицкi — самєшєйка
 самєєплєбєњє — самєєплєдзєнє
 сан — сон
 сапрєфитнє бактєриє — сапрєфитни бактєриј
 сапуњача, bot. (Saponaria) — мидљєнка
 сєраєа в. укљєва
 сєрдєла (инђун), iht. (Engraulis encrasi-cholus) — сєрдєла
 сєса, bot. (Pulsatilla vulgaris) — витриковє ружичка
 сєнє — пляйєстра
 свєшгєјєд — шлiцкєєд
 свiб, bot. (Cornus sanguinea) — чарна дрињка
 свиларєство — гадвєбарєство
 свилєна буба в. свилєнрєљє
 свилєнрєљє, ent. (Bombyx mori) — гадвєбєна буба
 свилєрєпа кугєра в. сєвєрнє сєјка
 свиња, zool. (Sus) — швиня
 с. дивља (S. scrofa) — дзивє швиня
 с. домаћа (S. scrofa domestica) — домашня швиня

свитац, ent. (*Lampyris noctiluca*) — шви-
цацци хробак
сврака, orn. (*Pica pica*) — страка
сврачак, orn. (*Lanius*) — страчка
с. велики (*L. excubitor*) — велька
страчка
с. мали (*L. minor*) — мала страчка
с. руси (*L. collurio*) — шива страчка
с. црвеноглави (*L. senator*) — червено-
глава страчка
сврставање — класоване, змесцоване
северна сојка, orn. (*Bombucilla garrulus*)
— северна сојка
седефастни лептир, ent. — седефастни мо-
тиль
седњача, anat. — шедзаца косц
секутин, anat. — шекач, шекаци зуб
селагинела, bot. (*Selaginella*) — селати-
нела
селекција — селекција
селен, bot. (*Levisticum*) — любчец
семе — нашенко, нашене
семеод, anat. (*Ductus deferens*) — шеме-
њовод
семена папрат bot. — нашенков папрат
семена течност, fizl. (*Sperma*) — шемон-
кова течност
семени змета, bot. (*Ovulum*) — нашен-
ков зародок
семеница — нашенков обмоток, лупка
семенице, bot. (*Spermatophyta*) — на-
шенкаре
семенка, bot. (*Semen*) — нашенко
семенча, bot. — нашенков обмоток;
нашенкова лупка
семеник, anat. (*Testis*) — шемонік
севица, orn. (*Parus*) — цинка
с. брката (*Panurus biarmicus*) — баюса-
та цинка
с. велика (*P. major*) — велька цинка
с. дугорепи (*Aegithalos caudatus*) —
длугокохвоста цинка
с. јелова (*P. ater*) — јадловцова цинка
с. медитеранска (*P. lugubris*) — меди-
теранска цинка
с. обична (*P. palustris*) — чарноглава
цинка, звичайна цинка
с. плавић (*P. caeruleus*) — белавкаста
цинка
с. ритека (*Remiz pendulinus*) — рито-
ва цинка
с. љубаста (*P. cristatus*) — љубаста цин-
ка
сено — шено
сесиларија, bot. — сесиларија
сетва — шатва
сечиште — рубань, вирубани лес, викер-
чени лес
сива маса, anat. — шива маса
сива мрена, med. (*Katarakta*) — бильмо,
мутна лешча

силикатне алге, bot. (*Bacillariophyta*) —
силикатни алги
симбиоза — симбиоза
сипа, zool. — сипа
сирак, bot. (*Sorghum*) — цирок
с. дивљи (*S. halepense*) — дзиви цирок
сиршште anat. — сиршште; кляг
сисаљка — цицалка
сисар — цицар
сисари, zool. (*Mammalia*) — цицаре
сисари са клоаком (*Monotremata*) — ци-
царе з клоаку
систем — система
с. за варење — система за претрвојо-
ване
с. за излучивање — система за вилу-
човане
с. за крвоток — система за крвоцек
с. нервни — нервна система
с. покровни — закривна система
с. за промет материја — система за
обток материјох
систем органа — система органаох
с. о. за варење — система органаох за
претрвојоване
с. о. за излучивање — система орга-
ноох за вилучоване
с. о. за кретање — система органаох за
рушане
с. о. за размену гасова — система ор-
ганоох за черанку газох
сифилис, med. (*Lues*) — сифилис
скакавац, ent. (*Locusta*) — конік
с. зелени (*L. viridis*) — желени конік
с. европски путнички (*Pachytillus mi-
gratorius*) — шапка, путнички конік
скелет, anat. — косцаник
скорбут — скорбут
скорпија, zool. (*Euscorpius*) — шкорпија
сночибуба, ent. — скакачка
скривеносеменице, bot. (*Angiospermae*) —
скритонашенкаре
скроб — крохмал
скуша, iht. (*Scomber scomber*) — скуша
слабина — пас
славуј, orn. (*Luscinia*) — соловей
с. велики (*L. luscinia*) — звичайни
(вельки) соловей
с. мали (*L. megarhynchos*) — мали со-
ловей
сладун, bot. (*Quercus conferta*) — слад-
карик
слатина — сейки
слатка папрат, bot. (*Polypodium vulgare*)
— сладка папрат
слачица, bot. (*Sinapis alba*) — горчица
слез, bot. (*Malva*) — мальва, колачки
с. бели (*Althaea officinalis*) — била
мальва
с. црни (*M. silvestris*) — чарна мальва
слезина, anat. (*Lien*) — шлјинка
слепи мрља, anat. — шлепа пега

слени миш, zool. (*Vesperugo*) — пергач
с. м. вечерњи (*V. noctula*) — ноцни
пергач
с. м. дугоухи (*Plecotus auritus*) — уха-
ти пергач
с. м. обични (*Vespertilio murinus*) —
звичайни пергач
с. м. патуљаста (*V. pipistrellus*) — па-
туљкасти пергач
слепић, zool. (*Angius fragilis*) — шлептак
слесо црево, anat. (*Intestinum caecum*) —
шлепе черево
слепоћа за боју — шлепосц на фарбу
слинавка, vet. — шлїнявка
слој, anat. — пасмо
слуз — шлїж
слузокожа — шлїжаца скорочка
слушна коштица, anat. — слушна кос-
точка
слушна труба, anat. (*Tuba auditiva*) —
слушна трубка
слушни канал, anat. — слушни канал
смоква, bot. (*Ficus carica*) — смоква
смоква, iht. (*Labrus mixtus*) — смоква
смоквача в. смоква, iht.
смотавац, ent. — змотавац
с. грозњани (*Cochylis ambiguella*) —
грознов змотавац
с. јабучни (*Carposarsa pomonella*) —
јаблуков змотавац
с. храстов (*Tortrix viridiana*) — ду-
бов змотавац
с. шљивни (*Grapholitha funebrana*) —
шлївков змотавац
смрљезак в. мушката
смрека в. смрча
смреков поткорњак, ent. — смреков чер-
вогоч, подкорњак
смреков прелац, ent. (*Biston betularia*) —
смрекова предзачка
смрзавање — смрзане
смрзотина — смржљина
смрча, bot. (*Picea excelsa*) — смрека
смућ, iht. (*Lucioperca*) — шуљ
с. вретенар (*Aspro asper*) — врецешков
шуљ
с. зубати (*L. sandra*) — зубати шуљ
с. каменар, шарени (*L. volgensis*) —
пестри шуљ, шуљ каменар
смук, zool. (*Coluber longissimus*) — смук
соб в. ирвас
сова, orn. — сова
с. бела (*Nyctea scandiaca*) — била сова
с. дугорепи (*Strix uralensis*) — длуго-
кохвоста сова
с. јастребаста (*Surnia ulula*) — јастре-
баста сова
с. паперјастоглава (*Aegolius funereus*)
— гачашиста сова
с. утина (*Otus scops*) — ухата сова
с. шумска (*Strix aluco*) — лесова сова
совица, ent. — совка

с. борова (*Panolis flammea*) — сосно-
ва совка
с. бразилијанска (*Thysania agrippina*)
— бразилијанска совка
с. гама (*Plusia gamma*) — гама совка
с. кајсијина (*Apatele psi*) — кайсова
совка
с. ковривина (*Abrostola triplasia*) —
покривова совка
с. купусина (*Mamestra brassicae*) —
капустова совка
с. плавац (*Diloba caeruleocephala*) —
белава совка
с. пламена (*Trigonophora meticulosa*)
— пламениста совка
с. тополина (*Catocala elocata*) — то-
польова совка
соја, bot. (*Glycine hispida*) — соја
сојка, orn. (*Garrulus*) — сојка
сок — сок
соко, orn. (*Falco*) — сокол
с. крагуљих (*F. columbarius*) — крат-
кокридлисти сокол
с. мали (*F. subbuteo*) — соколик
с. сиви (*F. peregrinus*) — шиви сокол
с. смећи (*F. cherrug*) — кафови сокол
с. средоземни (*F. biarmicus*) — стре-
доземни сокол
сом, iht. (*Silurus*) — сом, чарна харча
с. електрични (*Malapterurus elektricus*)
— електрични сом
с. патуљаста (*Amiurus nebulosus*) —
патуљкасти сом
сорта — сорта
сочан — сочни, јонковити
сочиво, anat. (*Lens crystallina*) — лешча
сочиво, bot. (*Lens culinaris*) — лешча
сочивница, bot. (*Lemna*) — водова лешча
спавање — спане
спанаћ, bot. (*Spinacia oleracea*) — шпинат
сперматозоид, anat. — сперматозоид
спирити, mikrobiol. — спирити
спирогира, bot. — спирогира
споменик, bot. (*Myosotis*) — незабудка
спонтан — спонтани
спора, mikrobiol. — спора
спорангија, bot. — спорангија
споредан — побочни
спратовност — пасмовитосц, поверхов-
носц
спремшште — одкладаљня
спречавање — онеможљивоване
спроводне цевчице, bot. — спроводни ци-
вочки
спроводни судови, bot. — спроводни су-
дини
спужве в. сунђери
срданце, hort. (*Dicentra*) — шерцочко
срделица (папалинка), iht. (*Clupea sprat-
tus*) — руска сардела
срдобоља, med. — преганячка з крву
срдобољна амeba — дизентерийна амeba
средина — средок

середнє ухо, anat. — среднє ухо
срж, bot. — мекушка, шерцо
срж бубрега, anat. — ядро покрукти
сржни зраци, bot. — мекушково зарі
срна, zool. (*Capreolus capreolus*) — сарня
сродство — зродство, родзинство
срцаст — шерцаст
срце, anat. (*Cor*) — шерцо
срчак, bot. (*Butomus umbellatus*) — как
срчана кеса, anat. (*Pericardium*) — шер-
цова торбичка
срчани залиски, anat. — шерцове лістки
срчани удар — инфаркт
етабоце, bot. — стеблочко
етабло (*Phylum*) — стебло
етакласто тело, anat. (*Corpus vitreum*) —
скленясте цело
етаипште, ekol. — бивальнік
етаице, bot. (*Stalice*) — статица
етафилококе, mikrobiol. — стафилококи
етагоцефал, zool. — етегоцефал
етаља — етеліско
етеница, ent. — блощица
с. ватрена (*Pyrrhocoris apterus*) — ог-
няна блощица
с. водена (*Notonecta glauca*) — водова
блощица
с. житна — житова блощица
с. зелена (*Palomena prasina*) — жел-
на блощица
с. кунизна (*Dolycoris baccarum*) —
черніцова блощица
с. куїна (*Cimex lectularius*) — до-
машня блощица
с. польска — польска блощица
етенице, ent. (*Hemiptera*) — блощици
етсона јуница — первиска
етпа — етепа
етерилан — етерилни
етерилзација — етерилзација
етерилност — етерилност
етидне усне, anat. (*Labia pudendi*) — пол-
ни есточка
етома — етома
етонота, zool. — етонога
с. куїна (*Scutigera coleoptrata*) — до-
машня етонога
с. польска (*Geophilus longicornis*) —
польска етонога
етоноте, zool. (*Myriapoda*) — етоноги
етопало, anat. — талпа
етуозлица, bot. (*Potentilla aserina*) — па-
льчичкі
еточарство — статкарство
етрано тело — етранке цело
етрвинар, orn. (*Neophron percnopterus*) —
здохлінар, етервинар
етрелица, bot. (*Sagittaria sagittifolia*) —
етрилков лісток
етремен в. узенгија
етрептококе, mikrobiol. — етрептококи
етрижибуба, ent. — хробак-стригач

с. буква (*Morimus funereus*) — буквов
стригач
с. миришљава (*Aromia moschata*) —
пахняци стригач
с. тополова (*Saperda carcharias*) — то-
польов стригач
с. хрстова (*Cerambyx cerdo*) — дубов
стригач
етричак, bot. (*Carduus*) — гордон
етричков шареняк, ent. (*Pyrameis cardui*)
— гордонов мотиль
етрна жита — етернянково жита
етрнадница, orn. (*Emberiza*) — просарка,
овсарка
с. велика (*E. calandra*) — велька про-
сарка
с. вртина (*E. hortulana*) — заградова
просарка
с. мочварна (*E. schoeniclus*) — моча-
рова просарка
с. обична (*E. citrinella*) — звичайна
просарка
с. остругаш (*Calcarius lapponicus*) —
просарка острожкар
с. планинска (*E. cia*) — горска про-
сарка
с. снежна (*Plectrophenax nivalis*) —
шнігова просарка
с. црноглава (*E. melanocephala*) — чар-
ноглава просарка
етриште — етернянка
етришєн, ent. (*Vespa crabro*) — шершень
етубић, bot. (*Stylus*) — шия
етуоземни — есухожемни
етуозњача, anat. (*Chorioidea*) — жилніч-
ка
етуза — слиза
етузица, bot. (*Melica uniflora*) — слизочка
етуїбер, zool. (*Euspongia*) — шпонджия
етуїбери, zool. (*Spongia*) — шпонджиї
етуоврат в. нарцис
етуцокрет, bot. (*Helianthus annuus*) — слу-
нечнік
етучаница, bot. (*Lepiota procera*) —
амрелчок
етучаница, med. — слункови удер
ету, orn. (*Gyps*) — етуп
с. белоглави (*G. fulvus*) — билоглави
етуп
с. смеїоглави (*Aegypius monachus*) —
шивоголави етуп
етустанца — етубстанца
етустрат — етубстрат
етура — нозгер
етурац, zool. — нозграт
етураши (слонови), zool. (*Proboscidea*) —
нозграше, слони, слепанти
етуручица, bot. (*Spiraea*) — венчики
етусам, bot. (*Sesamum indicum*) — сезам
етуши буба в. чокотњача

Т

такеија — таксия
тарчужак, bot. (*Capsella bursa pastoris*) —
дзивоцка трава, пастирека торбичка
татаула, bot. (*Datura stramonium*) — бу-
ячки
твор, zool. (*Putorius*) — хорт
т. бели (*P. furo*) — били хорт
т. смеїи (*P. putorius*) — шиви хорт
тврдокрилац — твардокриделкар
тврдокрилице, ent. (*Coleoptera*) — твардо-
криделкаре
текуница, zool. (*Citellus citellus*) — нрга
тесац — етєлята
теле — етеле
телесна шуїлина — тєлесна глїбка
телесни покривач — тєлесни покров
температура — етемпература
термити (бели мрави), ent. (*isoptera*) —
термити (били брамушки)
термотаксија — етермотаксија
тестерица, bot. — пилочка
тетанус, med. — ететанус, етклопци
тетива, anat. — ететива
тетивика, bot. (*Smilax aspera*) — етебе-
нарка
тетреб, orn. (*Tetrao*) — ететреб
т. мали (*T. tetrax*) — мали ететреб,
глухец
тигар, zool. (*Felis tigris*) — тигер, тигрини
тиква, bot. (*Cucurbita pepo*) — тиковка
тишијан, bot. (*Thymus vulgaris*) — там-
ян
тиса, bot. (*Taxus bacata*) — тиса, тис
ткиво, anat. — еткань
т. везивно — етвизаца еткань
т. етпательо — етпательна еткань
т. коштане — еткочева еткань
т. крвно — еткрвна еткань
т. масно — етмасна еткань
т. механичко — етмеханична еткань
т. нервно — етнервна еткань
т. палисадио — етпалисадна еткань
т. покорийно — етскорочкова еткань
т. поткожно — етподекорова еткань
т. рокавичаво — етхрубкова еткань
т. етпроводно — етспроводна еткань
т. етунїерасте — етшпонджияста еткань
т. творно — еттворча еткань
т. траїно — еттивраца еткань
топола, bot. (*Populus*) — еттополя
торбар, zool. — етторбар
торбари, zool. (*Marsupialia*) — етторбарє
трава — еттрава
траварка, orn. (*Saxicola*) — еттраварка
т. обично (*S. ruberta*) — звичайна тра-
варка
т. црноглава (*S. torquata*) — чарно-
глава етраварка
транспирација, fiz. — еттранспирација
трансефузија — еттрансефузија

трахеја, anat. (*Trachea*) — еттрахел
трахејна плућа, anat. — еттрахејни
плућа
трахома, med. — еттрахома
трбух — етбрух
трбушина — етбрушиско
трбушна дупља, anat. — етбрухова глїбка
трбушна марамица, anat. (*Peritoneum*)
— етбрухова етхусточка
трбушни тифус, med. — етбрухови тифус
треница, anat. — еттарлочко
трепавица — етпавучайка
трепља — етмохотка
трепљар, zool. — етмохоткар
трепљаст — етмохоткасти
тресетница, bot. (*Sphagnum*) — еттресетни-
ца
трешња, bot. (*Cerasus avium*) — етчерешня
трешњара, orn. (*Coccothraustes coccothra-
ustes*) — етчерешњар, звичайни дубонос
трихина, zool. (*Trichinella spiralis*) —
трихина
трихиноза, med. — еттрихиноза
тркачица, orn. — етбегунка
тркачице, orn. (*Ratitae*) — етбегачки
три — етцерењ
три, bot. (*Prunus spinosa*) — еттарка
тријка, bot. — еттарчина
тријина в. три
тровоње — еттроване
тробин, anat. — етробин
тробоза, anat. — етробоза
тробоцит, anat. — етробоцит
тропизам, bot. — еттропизм
троскот, bot. (*Polygonum aviculare*) —
птичник, етспорице
три в. етморекн краставац
трпови в. етморекн краставац
трејк — етнадов мочар
треска, bot. (*Phragmites communis*) — етнад-
тросењак, orn. (*Acrocephalus*) — етнадзи-
кар
т. велики (*A. arundinaceus*) — етвольки
надзикар
т. етсточни (*A. paludicola*) — етвосточни
надзикар
т. млакар (*A. palustris*) — етмочарови
надзикар
т. рогазар (*A. schoenobaenus*) — етди-
кинїови надзикар
т. цвркутић (*A. scirpaceus*) — етнадзи-
кар чвиринкош
т. шевареки (*A. melanopogon*) — етша-
шови надзикар
трица, anat. — етхвостова еткосц
трудна жєва (гравидна) — етваготна (гра-
видна) жєва
трудноћа — етваготност. етгравидност
трулеж — етглице, етгнигосц
труп, anat. труп
трут, zool. — еттрут
трчуљак, ent. (*Gonicarabus cancellatus*)
— етбегач, канцеларийни хробак

трчулак гусеничар, ent. (Calosoma sycorhanta) — бегач гусеничар
туберкулоза, мед. — туберкулоза, беш. ефтика
туларци в. водени мољци
тулипна в. лала
туна в. тунь
туњ, iht. (Thynnus) — туњ, тунец
туршија — квашена желенява
тучак, bot. (Pistill) — тлучок

Њ

белија — келија
белија, biol. — клітинка
н. видна — видна клітинка
н. кошана — кошана клітинка
н. мирисна чулна — клітинка осета за пах
н. мишићна — мускулова клітинка
н. нервна — нервна клітинка
н. пигментна — пигментова клітинка
н. полна — полна клітинка
н. потпорна — подпоркова клітинка
н. чулна — осетова клітинка
белијска — клітинкова
н. мембрана — клітинкова мембрана
н. опна — клітинкова блага
белијско — клітинково
н. дисање — клітинково дишање
н. једро — клітинково јдро
бук в. кукувија
букавица в. шљука жутоока
бурац, orn. (Meleagris gallopavo) — пуљак
бурка, orn. — пуљка

У

убори опне — ранци (бланочки) блани
уво, anat. (Auricula) — ухо
угауће — нарваосц
угас в. крстовник
угинуће — загнуће
угљени хидрати — угљово гидрати
уготица, iht. (Gadus) — уготица, пинимоль
удика, bot. (Viburnum opulus) — звичайна каліна
удисање, fizl. — удиховане
удови, anat. — члени цела
ужегнути — стухнути
узгој — одхова; пестоване
уздужни (мишићи) — уздужни (мускули)
узенгија, anat. (Stapes) — стременко
узрочник — спрочиньователъ
укљева, iht. (Alburnus lucidus) — укљейка, верховодка
укрптане — крижане
улов — ловина

ультраљубичасти зраци — ултралилови зраци
уљана репица, bot. — олејова цвиклочка
уљарица, bot. — олејовка
уљбак, anat. — розумови зуб
унакрно отпорни — крижно одпорни
унутарћелијско варење — нукашњоклітинково претровјоване
упала — запалене
упијање, fizl. — упиване
уремја — уремия
урма, bot. (Phoenix dactylifera) — датуља
уроидица, bot. (Secale cornutum) — ражов роцок, рожкаста печарочка
урођени (рефлекси) — уродзени (рефлекси)
усев — шаце
усеви — шаца
усконосни (мајмуни) — узконосни (мајмуни)
уемина, anat. (Vagina) — родица
уена — гамба
у. горња — горња (верхња) гамба
у. доња — доња (сподња) гамба
уена дупља — устава гљбка
уена шупљина — устава празина
уснагице, bot. (Labiatae) — усточаре, усточово рошљини
уснача в. смоквача
усни отвор — устов отвор
усправни (човек) — випросцени (човек)
уста — уста
устанца — усточка
утва, orn. (Tadorna) — качка
у. главата пловка (Netta rufina) — главата качка
у. жуца, златокрила (Casarca ferruginea) — жовта (златнокригла) качка
у. шарена (T. tadorna) — пестра качка

утрицац в. љуљ
утробно-судовни (систем) — брхово-жилота (система)
ушара, orn. (Asio) — сова
у. мочварна (A. flammeus) — мочарова сова
у. шумска (A. otus) — ухата (лесова) сова
ушата медуза, zool. — ухата медуза
ушата совуљага, orn. (Bubo bubo) — оката сова
ушати јетин в. сова утина
ушна маст (cerumen) — ухова масц
ушна тиколка, anat. — ухово коритко

Ф

фагоцитоза — фагоцитоза
фазан, orn. (Phasianus) — фазан
фамилија, bot. (Familia) — фамилија
ф. бреже (Betulaceae) — фамилија березох

*у црноробана
маршаста
машковина*

ф. букве (Fagaceae) — фамилија букох
ф. винове лозе (Vitaceae) — фамилија винове лози
ф. главчица (Asteraceae) — фамилија главочкарох
ф. јагорчевине (Primulaceae) — фамилија яглікох
ф. конопље (Cannabaceae) — фамилија конопох
ф. коприве (Urticaceae) — фамилија покривох
ф. крстанице (Cruciferae) — фамилија крижничкох
ф. купуса (Brassicaceae) — фамилија калустох
ф. лана (Linaceae) — фамилија ленох
ф. лепгириаче (Fabaceae) — фамилија мотилькарох
ф. липе (Liliaceae) — фамилија ліпох
ф. љиљана (Liliaceae) — фамилија лељихох
ф. љутића (Ranunculaceae) — фамилија отровничкох
ф. палме (Arecaceae) — фамилија палмох
ф. помоћница (Solanaceae) — фамилија помочничкох, кромпљох
ф. руже (Rosaceae) — фамилија ружох
ф. слеза (Malvaceae) — фамилија малвох
ф. трава (Poaceae) — фамилија травох
ф. уснатица (Lamiaceae) — фамилија усточкарох
ф. штитаре (Umbelliferae) — фамилија штитаркох

фибриноген — фибриноген
фикус, hort. (Ficus elastica) — фикус
филадендрон, hort. (Philadendron) — филадендрон
филогенија — филогения
филоксера, ent. (Phylloxera vastatrix) — филоксера
фламинго, orn. (Phoenicopterus ruber) — фламинго
флуорографисање — флуорографоване
фосил — фосил
фотонастија — фотонастија
фотосинтеза — фотосинтеза
фототропизам — фототропизам

Х

Хаверсови канали, anat. — Хаверсово канали
хајдуцка трава, bot. (Achillea millefolium) — миши хвосцики, гайдуцка трава, целачићина
хаплоидан — гаплоидни
хара, bot. (Chara fragilis) — хара

харинга, iht. (Clupea harengus) — гаринга
хашиш, bot. — гашиш
хемоглобин — хемоглобин
хемолимфа — хемолимфа
хемонастија — хемонастија
хемосинтеза — хемосинтеза
хемофилија, мед. (Haemophilia) — хемофилија
хербар — гербар
хербариум — гербарий
хербицид — гербицид
хероин (Heroinum hydrochloricum) — героин
хетерогамет — хетерогамет
хетерозигот — хетерозигот
хетерозис, генет. — хетерозис
хетеротрансплантација — хетеротрансплантација
хетеротроф — хетеротроф
хибрид — гибрид
хибридизација — гибридизација
хидра, zool. (Hydra viridis) — гидра, сладководна гидра
хидролимфа — гидролимфа
химозин — химозин
химуе — гимуз
хипофиза — гипофиза
хистологија — хистология
хитин — хитин
хифа, bot. — гифа
хламидомонас, bot. (Chlamydomonas) — хламидомонас
хлебно дрво, bot. (Artocarpus incisa) — хлебове дрво
хлорела, bot. (Chlorella) — хлорела
хлорофил, bot. — хлорофил
хлорофилна зрнца, bot. — хлорофилни заренка
хмель, bot. (Humulus lupulus) — хмель
хмельова лиска вап, ent. — хмельова лисцова (вап) уша
хмельова пипа, ent. — хмельова пипа
хоботница, zool. (Octopus) — октопод
хомогамет — гомогамет
хомозигот — гомозигот
хомо сапиенс (разуман човек) — гомо сапиенс (човек з разумом)
хомотипија — гомотипија
хомотрансплантација — гомотрансплантација
хорда — хорда
хордати, zool. (Chordata) — хордати
хормон, fizl. — гормон
х. жутог тела — гормон жовтого тела
х. раста — гормон расту
хрива — пожива; покармљива с устак
хранилиште — кармљивка
хранилиште — место кармена, кармљивце
хранљив — поживни
храст, bot. (Quercus) — дуб

х. китяк (Q. sessiliflora) — дуб китякар
х. лужняк (Q. robur) — лугов дуб
х. сладун (Q. lanunosa) — дуб сладкар
х. цер (Q. cerris) — дуб цер
х. пришка (Q. ilex) — чарни дуб
храстов литијаш, ent. — дубов процесияш
хроматин — хроматин
хрскавица — хрупка
хрскавичав — хрупкасти
хрскавичав колутић — хрупкасти персценъ
хрскавичаве рибе, iht. (Chondrichthyes) — хрупкасти риби
хрчак, zool. (Cricetus cricetus) — герчок
хумус — гумус

Ц

цаклина — глейта
царево око, hort. (Gaillardia) — царово око
царић, orn. (Troglodytes) — волово очко
царска круница, hort. (Fritilaria imperialis) — царска коруна
цвет, bot. — квет
ц. главица — квет главочка
ц. грозд — квет гиризда
ц. клас — квет класка
ц. клип — квет чутка
ц. рачвица — квет чеперочка
ц. реса — квет китайка
ц. шитит — квет шитић
цват в. цваст
цвергл, iht. (Amiurus nebulosus) — кољаци терпенш, патуљкасти сом
цвет, bot. — квиток
ц. звонаст — дзвончаксти квиток
ц. језичаст — лзичкасти квиток
ц. левкаст — трубчаксти (тевчирати) квиток
ц. лептираст — мотилчаксти квиток
ц. уснати — усточкасти квиток
ц. цваст — цвчаксти квиток
цветиште в. цветна ложа
цветна дршка, bot. — квитков конарчок
цветна ложа, bot. (Receptaculum, torus) — квитково лежиско
цветни омотач, bot. (Perianthium) — квитков обмоток
цветни прах, bot. — квитков працок
цветница, bot. — квитићка, квиткова рошлина
цветнице, bot. (Antophyta) — квитићки, квитково рошлени
цвеће, bot. — квецце
цврчак, ent. (Triechora vulnerata) — цврчок
цврчић, orn. (Locustella) — чвиринкош

ц. обичан (L. luscinioides) — звичайни чвиринкош
ц. поточар (L. fluviatilis) — рични чвиринкош
ц. свилорепи (Cettia cetti) — гадвабнохвости чвиринкош
ц. тришар (L. naevia) — надов чвиринкош
ц. широкорепи (Cisticola juncidis) — широкохвости чвиринкош
цваница в. голењача
целер, bot. (Apium graveolens) — целер
целулоза — целулоза
цепљење — вакцинација, пелцоване, шприцоване
цер, bot. (Quercus cerris) — цер, дуб цер
цератодус, iht. (Ceratodus) — цератодус
цикас, bot. (Cycas) — цикас
циклама, hort. (Cyclamen) — циклама
циклопс, zool. — циклопс
цикарија, bot. (Cichorium) — цигория
ципа, orn. (Anthus) — ципка
ц. горска (A. spinoletta) — горска ципка
ц. ливадна (A. pratensis) — лукова ципка
ц. пољска (A. campestris) — пољска ципка
ц. црвена (A. cervinus) — црвена ципка
ц. шумска (A. trivialis) — лесова ципка
ципица в. ципа
цироза јетре — цироза печинки
цистозира, bot. (Cystosira) — цистозира
цитологија — цитологија
цитоплазма — цитоплазма
црвндаћ, orn. (Erithacus rubecula) — червеник
црвена алга, bot. — црвена алга
црвене алге, bot. (Rhodophyta) — червени алги
црвенперка, iht. (Leuciscus erythrophthalmus) — червенопирка
црвенперка, orn. (Phoenicurus) — червенохвостка
ц. обична (Ph. phoenicurus) — звичайна червенохвостка
ц. планинска (Ph. ochruros) — горска червенохвостка
црволик — хробачкасти
црвуљак, anat. (Appendix) — хробачок
црвна ресица, anat. — червова цицалочка
црвени — червови
црево, anat. — черво
ц. дванаестопалачно — дванацнальцове черво
ц. дебело — грубе черво
ц. тавко — ценке черво
црвош, bot. (Allium ursinum) — медведжа цибуљка

црна гомољача, bot. (Tuber melanosporum) — црна гомољка
црна креја в. лешикара
црна пипталица в. чиопа
црни пришт, med. (Anthrax) — чарни пирш, поколварови вред
црногорица в. зимзелено дрво

Ч

чавка, orn. (Corvus monedula) — галка
чагаљ в. шакал
чапља, orn. (Ardea) — чапля
ч. бела (A. alba) — била чапля
ч. египатска жути (Bubulcus ibis, Ardeola) — египетска жовта чапля
ч. жути (A. gallicola) — жовта чапля
ч. кашикара (Platalea leucorodia) — ложкаста чапля
ч. мала бела (Egretta garzetta) — мала била чапля
ч. ноћна, квак (Nycticorax nycticorax) — ноћна чапля
ч. сива (A. cinerea) — шива чапля
ч. црвена (A. purpurea) — црвена чапля
чапљица, orn. (Ixobrychus minutus) — мала чапля
чаура — галета
чашица, anat. (Patella) — погарик
чашица, bot. (Calyx) — погарик
чашични листићи, bot. — погариково листочка
чворак, orn. (Sturnus) — шпак
ч. обичан (S. vulgaris) — звичайни шпак
ч. ружичасти (S. roseus) — целовкасти шпак

чеквиња — шерц
чеквињавка в. крпелица
чекић, anat. (Malleus) — млаточок
челавица, bot. (Potentilla) — палочник
чемерика, bot. (Veratrum) — чемерница
чешпрек, bot. (Cupressus sempervirens) — кипарис, чешпрек
чен — струче
чешић, anat. — чопик
чернозем — чернозем, чернозем
честославица, bot. (Veronica) — вероника
четина, bot. — игелка
четинар, bot. — игелкар, адлнар
четинари, bot. (Gymnospermae) — игелкаре, адлнаре
чешљугар в. штиглиц
чибуковина, bot. — чибуковка
чигра, orn. (Sterna) — чайче
ч. дугокрила (Hydroprogne caspia) — дугокрило чайче
ч. мала (S. albifrons) — малочке чайче
ч. приглава (S. hirundo) — черноглава чайче

ч. прикљува (Gelochelidon nilotica) — чарнописке чайче
чигрица в. галебнић
чиж в. чизак
чизак, orn. (Carduelis spinus) — чижик
чилов, iht. (Cobitis fossilis) — чик
чиопа, orn. (Arus arus) — чарна крикачка, мурова ластовка
чир — вред
чистац, bot. (Stachys arvensis) — чистец
чичак, bot. (Arctium lappa) — репик
чичока, bot. (Helianthus tuberosus) — чичовка
чланак, anat. членок
чланковите глисте, zool. (Annelides) — членковити глисти
чланковите животиње, zool. — членковити животињи
чмар — анални отвор
човеколики мајмуни — човекоподобни мајмуни
човечја рибица, zool. (Proteus anguinus) — Чловеча (пешчерска) рибка
чокотњача, ent. (Phylloxera vastatrix) — филоксера, чокотница
чуваркућа, bot. (Sempervivum tectorum) — домочувар, ошток, младенец
чуло, anat. — осет
ч. вида — осет виду
ч. додир — осет дотику
ч. мириса — осет паху
ч. равнотеже — осет равнотеги
ч. слуха — осет слуху
ч. укуса — осет емаку
чуннић, bot. (Carina) — чамчић

Ш

шав, anat. — рубец
шака, anat. — длань
шакал, zool. (Canis aureus) — шакал
шакоперка, iht. — дланьопирка
шакоперке, iht. (Crossopterygii) — дланьопирки
шав, vet. — ратичњава
шалурика — чутка
шаран, iht. (Cyprinus carpio) — потька, карп
шаргарепа в. мрква
шарени смук, zool. (Coluber leopardinus) — писани смук
шарка, zool. (Vipera berus) — писани гад
шарлак, med. (Scarlatina) — шарлак
шафран, bot. (Crocus) — шафран
шафрановац, ent. — шафрановец
шебој, hort. (Erysimum) — фијалка
шева, orn. — шкорванчок, жаворонок
ш. белокрила (Melanocorypha leucorotera) — билокрилово шкорванчок

ш. **краткопрета** (*Calandrella brachydactyla*) — краткопальцови шкорванчок
 ш. **польска** (*Alauda arvensis*) — польски шкорванчок
 ш. **рогаста** (*Eremophila alpestris*) — рожкасти шкорванчок
 ш. **хубаста** (*Galerida cristata*) — чубасти шкорванчок
 ш. **шумска** (*Lullula arborea*) — лесов шкорванчок
шећерна болест (дијабетес) — цукрова хорота
шећерна репа, bot. (*Beta vulgaris* var. *saccharifera*) — цукрова цвикла
шешир (гљива), bot. — калапчок (печарка)
шибяковина, bot. (*Viburnum*) — каліна
шибље — пруце
шикљан в. патка ластарка
шимпанзо, zool. (*Anthropopithecus troglodytes*) — шимпанзо
шимшир, bot. (*Buxus sempervirens*) — гузбанок
шимширика, bot. (*Berberis vulgaris*) — барбариснік, шимширка
шимширка в. жутика
шипак, bot. — шипка
широконосни мајмуни — широконоси мајмуни
шипшарка — шпшарка
шипшии в. слени миш
шкољка, zool. (*Anodonta*) — коритко
 ш. **барска** (*A. cygnea*) — барске коритко
 ш. **бисерна морска** (*Avicula margaritifera*) — перлове морске коритко
 ш. **бисерна речна** (*Margaritana margaritifera*) — перлове ричне коритко
 ш. **речна** (*Unio pictorum*) — ричне коритко
шкољкаш в. остригаш дрвеноноги
шкољке, zool. (*Lamellibranchiata*) — коритка
шкорпија, zool. — шкорпиљ
шкорпије, zool. (*Scorpionidea*) — шкорпиљ

шкрге, anat. — жабри, беш. ушка
шљива, bot. (*Prunus domestica*) — шљивка
шљука, orn. (*Gallinago*) — шлюка
 ш. **барска** (*G. gallinago*) — барска шлюка
 ш. **жутоока** (*Burhinus oedipnemus*) — жовтоока шлюка
 ш. **липадска** (*G. media*) — лукова шлюка
 ш. **мала** (*Numenius tenuirostris*) — мала шлюка
 ш. **малена** (*Lymnocryptes minimus*) — малючка шлюка
 ш. **средња** (*Numenius phaeopus*) — средња шлюка
 ш. **царска** (*Numenius arquata*) — царска (велька) шлюка
 ш. **шумска** (*Scolopax rusticola*) — лесова шлюка
штапић, anat. — палічка
штење — щене
штиглиц, orn. (*Carduelis carduelis*) — штиглиц
штир, bot. (*Amarantus*) — дудва
штит — щитнік
штитаре, bot. (*Ariaceae*) — щитарки
штитоноше, iht. (*Ganoidei*) — щитніконошаче
штука, iht. (*Esox lucius*) — чука
шуга, мед. — шуга
шугавац — шугавец
шугарац, zool. (*Acarus siro*) — шугар, шугарик
шума — лес
 ш. **зимзелена** — вичножелени лес
 ш. **листопадна** — листопадни лес
шумарица, bot. (*Anemone nemorosa*) — лесова витрикова ружичка
шумска ливадарка, bot. (*Poa silvicola*) — лесов гребенчок
шумско-узгојни — лесно-одховни
шупља вена, anat. — дзирава вена
шушљак в. шушуљак
шушуљак, bot. (*Gypsophila*) — гипсовнік

Попри учебнікох з биологіі які предложени и друковани на нашим язичу, при виробку того Словніку хаснована и слідујуца

ЛИТЕРАТУРА:

- Andrej Prša*, Zoologija beskičmenjaka, Novi Sad, 1954.
Andrej Prša, Zoologija hordata, Novi Sad, 1954.
Vojin Gluđić, Etimološki botanički rečnik, Sarajevo, 1954.
Dr V. J. Stanjek, Svet životinja, Sarajevo, 1969.
Dr Ivo Horvat, Šumske zajednice Jugoslavije, Zagreb, 1950.
 Imenik znanstvenih naziva u drugoj knjizi „Rječnika narodnih zoologičkih naziva — ptice (Aves)“, Zagreb 1938—1947.
Dr. Marjan S. Bošković, Osnovi anatomije čoveka, Beograd—Zagreb, 1954.
Dr Milan Soldatović, Pečurke-gljive i šumsko voće, Beograd, 1978.
Sergije D. Matvejev, Pregled faune ptica Balkanskog poluostrva, I deo, Detlići i ptice pevačice, Beograd, 1976.
Stjepan Horvatić, Bilinar, Zagreb, 1954.
St. J. Jakovljević, Sistematika lekovitih biljaka, Beograd, 1951.
Dr Tatjana Cincović, *Dr Milan Čanak*, *Dr Momčilo Kojić*, Botanika, Beograd, 1974.
 Univerzitet u Novom Sadu kolektiv autora, Štetočine u biljnoj proizvodnji, Beograd, 1967.
Jávorka—Csapody, Erdő mező virágai, Budapest, 1958.
V. Комендар, Лікарські рослини Карпат, Ужгород, 1971.
Василій Волян, Началное основаніе рослинословія, вѣдні, 1854.
Д. П. Викторов, Краткий словарь ботанических терминов, Москва—Ленинград, 1964.
 Академія наук української РСР, Російсько-український сільсько-господарський словник, Київ, 1963.
 Академія наук української РСР, Російсько-український словник ботаничної термінології і номенклатури, Київ, 1962.

НОВИ ТЕРМИНИ И ВИРАЗИ

рутов

дидир - бубан

милан - нвоци

(клуба - забот

тараска - зубага

фрловна - пошонац

чайка (мур.) бубан (с-а-а); дидир (мур.)

дроз -

НОВИ ТЕРМИНИ И ВИРАЗИ

майна (Тамаш «Означени
у везносу»))

З М И С Т

ПИТАНЯ ЯЗИКА

	Бок
Др Александер Д. Дуличенко: З морфологиї руского языка	3
Микола Скубан: Правилне и несправилне хасноване и (нехасноване) при- меновнікох	9
Любомир Медши — Дюра Варга: Прилоги з терминологиї конопарства и ткацтва	15

ПИТАНЯ ЛИТЕРАТУРИ

Ирина Гарди-Ковачевич: Препатрунок стану дзецинскей литератури	28
---	----

ПРИЛОГИ

Микола Скубан — Дюра Варга: Хиби нам общи правопис и правописни словник	43
Гавриїл Колесар: Акция закончена — роботу треба розпочац	47

ОГЛЯДИ И ПРИКАЗИ

Др Александер Д. Дуличенко: Лингвистични кредо Миколи М. Кочиша ..	49
Гавриїл Колесар: Помоц у виедначованю самоуправних терминох	50

ХРОНІКА ДРУЖТВА

Янко Рац: Діялносц першей делегатней скупштини Дружтва	52
Друга делегатна скупштина Дружтва	56
Дальши програмни задатки Дружтва	61
План роботи Дружтва за 1980. рок	61
Список нових членох	63

ДОДАТОК „ТВОРЧОСЦИ“

Янко Д. Рац: Словник биологийних терминох и виразох — сербскогорват- ско-руски	65
---	----